

RAIMONDS GARSONS, ILONA DZĒRVE-TĀLUTE

PĒTERBURGAS ERMONIKU SPĒLE

Satura rādītājs

Par grāmatu	2
<i>Ilmārs Pumpurs. Instrumentu spēle un tradicionālā mūzika</i>	3
<i>Ilona Dzērve-Tālude. Pēterburgas ermoņikas Latvijā</i>	9
Ievads Pēterburgas ermoņiku spēles metodikā	15
Pirmā nodarbība. Melodijas, izmantojot vienu taustiņu rindu	24
Otrā nodarbība. Tautas dejas	36
Trešā nodarbība. Akordu spēle	45
Ceturtā nodarbība. Maršs	54
Piektā nodarbība. Polka	66
Sestā nodarbība. Valsis	76
Septītā nodarbība. Tradicionālie danči	88
Astotā nodarbība. Fokstrots	98
Devītā nodarbība. Polkas spēle, izmantojot trīs taustiņu rindas	109
Desmitā nodarbība. Polkas spēle, izmantojot trīs taustiņu rindas	121

Par grāmatu

Šī grāmata ir domāta ikvienam, kas vēlas apgūt mūzikas instrumenta spēli. Tā ir veidota, lai iespējami ātrā un saprotamā veidā sniegtu nepieciešamās pamata zināšanas un prasmes, kas ļautu jau no pirmās nodarbības spēlēt īstas melodijas – dziesmas un dančus – un pilnā mērā izbaudīt to prieku un gandarījumu, ko sniedz spēlmaņa dialogs ar savu instrumentu. Grāmata lieti noderēs visiem tautas mūzikas, folkloras un tradicionālās muzicēšanas interesentiem, jo tajā aprakstītie instrumenta spēles paņēmieni atbilst tautas muzikantu spēles veidam un tiešā veidā izmantojami folkloras vai tautas mūzikas ansambļa muzikālajā darbībā. To var izmantot arī esošie un topošie profesionāļi, kas vēlas pievienoties mūsu reģionā arvien straujāk popularitāti atgūstošā instrumenta spēlētāju skaitam. Vairums grāmatā aprakstīto spēles paņēmieni ir universāli, un treniņu metodes labas spēles tehnikas apgūšanai ir vienlīdz noderīgas kā amatierim, tā profesionālam spēlmanim.

Lai atvieglotu mācību iespējas cilvēkiem, kas nepārvalda nošu rakstu, un grāmatas lietotāji ātrāk varētu pievērsties spēles paņēmieni praktiskai apguvei, visi uzdevumi grāmatā ir paskaidroti iespējami vienkārši un mūzikas piemēri līdzās nošu pierakstam ir doti viegli uztveramās tabulatūrās, kurās grafiski parādīti skaņu garumi un pirkstu pozīcijas uz instrumenta, kur iegūstamas vajadzīgās skaņas. Līdztekus tam visi vingrinājumi un mūzikas piemēri ir papildināti ar video paraugiem, kas, atverot pievienotās saites, ir skatāmi datorā vai mobilajā ierīcē.

Mācību materiāls grāmatā ir izkārtots pēc žanriskās piederības, kā arī principa “solī pa solim”. Izvairoties no nepieciešamības īsā laikā iegaumēt lielu daudzumu sarežģītas informācijas, jau ar pirmajā grāmatas nodaļā jeb solī iekļautajiem spēles pamata paņēmieniem būs pietiekami, lai sāktu pa īstam muzicēt. Grāmatā ir iekļautas tradicionālās lietuviešu un latviešu dziesmu, rotaļu un deju melodijas, kas atlasītas apgūstamo spēles paņēmieni apguvei un nostiprināšanai.

Katrā solī apgūtās prasmes ļauj veiksmīgi pāriet pie nākamā līmeņa, pakāpeniski paplašinot muzicēšanā lietojamo skaņu apjomu, ritmisko sarežģītību, tehniskos paņēmienus un izteiksmes līdzekļus. Grāmatas lietotājs var pats izvēlēties tempu, kādā pāriet uz nākamo, sarežģītāko soli.

Šis ir viens no Tradicionālo instrumentu spēles mācību grāmatu sērijas darbiem, kas izveidots ar ES izglītības programmas Erasmus+ finansiālu atbalstu. Sērija ir veidota, sadarbojoties nevalstiskajām organizācijām “Skaņumāja” (Latvija), “Virbel” (Igaunija) un “Utenas etniskās kultūras centrs” (Lietuva).

Līdzfinansē
Eiropas Savienības
Erasmus+ programma

Ilmārs Pumpurs

Instrumentu spēle un tradicionālā mūzika

Pat pavisā aplūkojot mūzikas kultūras daļu, kas atbilst jēdzienam “tautas mūzika” jeb “tradicionālā mūzika”, redzam, ka tā nepavisā nav viendabīga. Šis daudzslāņainais parādību kopums ir veidojies

“Bricu” mājas saime ap 1900. gadu. Foto no I. Meža kolekcijas

ilgākā laikā, mijiedarbojoties mainīgiem teorētiskajiem priekšstatiem, mākslinieciskām interpretācijām, kultūrpolitikas noteiktajām prioritātēm un reālajam pagātnes mantojumam, kas allaž pastāvējis turpat līdzās.

Neskaitot arhaiskās kokles un stabules, ko mūsu reģionā uzskata par autohtoniem, vietējas cilmes mūzikas instrumentiem, vairums tradicionālo instrumentu dažādos laikos un pa dažādiem ceļiem ir šeit ienākuši un iesakņojušies, papildinot līdz tam ek-

sistējušo mūzikas tradīciju kopainu. Tas nav noticis nejauši un pašmērķīgi – pamazām ir mainījies arī muzicēšanas praktiskais pielietojums, mūzikas stili un repertuārs, kam jaunie instrumenti neredzi izrādījušies piemērotāki. No otras puses, jaunienācējiem ir bijis jāiekļaujas senākajās tradīcijās un ierastajās muzicēšanas formās, kas noteikti iespaidoja aizgūto instrumentu spēles tehnikas un pielietojumu. Daudzās zemēs šie procesi noritēja līdzīgi, bet atsevišķās vietās ir veidojušās unikālas vietējās tradīcijas. Nozīmīgās pārmaiņas sākas jau 16.–17. gs. ar ceļojošo muzikantu atnestajām dūdām, vijolēm, cimbolēm. Pieejamās tehnoloģijas, iespēja pagatavot instrumentus pašiem, kā arī likumdošana, kas reglamentēja mūzikas instrumentu lietošanu dažādām iedzīvotāju kārtām, veicināja stīgu instrumentu izplatību starp latviešu zemniekiem. Nākamais lielais pārmaiņu vilnis muzicēšanas tradīcijas skāra 19. gs., kad pēc zemnieku brīvības nostabilizējas naudas-preču attiecības. Latviešiem kļuva pieejami ārvalstu ražojumi, ko arvien lielākā skaitā piedāvāja tirgotāji. Ap 19. gs. vidu nozīmīgu vietu ieguva jaunizgudrotais plēšu instruments – ermoņikas. Savdabīgi, ka dažādos reģionos tradīcijā iekļāvušies dažādi šī instrumenta modeļi. Vidzemē tiek spēlētas un līdz 20. gs. 40. gadiem arī izgatavotas greznās, dobji skanošās leviņa ermoņikas.

Ermoņikas spēlmanis. 20. gs. sāk. Foto no Madonas NMM

Caurspēlējamās cītaras spēlmaņi. 20. gs. 30.–40. g.
Foto no I. Meža kolekcijas

tos tradīcijas noteiktajām skaņas prasībām un pielietojumam. Starp šiem ir īpaši jāizceļ ziemeļaus-
trumū Latvijā un Dienvidigaunijā spēlētā caurspēlējamā cītarā (igauņu *rahvakannel*), kurā jaunie,
aizgūtie instrumentu būves paņēmi un konstrukcija tika pielāgoti senajām kokles spēles tehnikām.

Spēlmaņi

Attīstoties lauku un mazpilsētu vidē, instrumentu spēle vēsturiski nebija izveidojusies par pilnībā pro-
fesionālu nodarbi. Līdztekus atalgojumam, ko uz pasākumiem aicinātie spēlmaņi varēja saņemt naudā
vai graudā, tie parasti nodarbojās ar kādu amatu vai bija zemnieki. Pati mūzika saglabāja vienkāršību
gan melodijās, gan ansambļa muzicēšanas principos, kas savukārt ļāva muzicēšanā iesaistīties ikvie-
nam, kam bija interese un jēlkādas muzikālas dotības. Atsevišķos gadījumos instrumentu spēlei varēja
būt noteikta rituāla nozīme. Šeit ir izceļamas kāzas, kurās muzikanta klātbūtne ne tikai nodrošinā-
ja liksmību kāzu viesiem, bet saskaņā ar paražām solīja pārticīgu, saskanīgu dzīvi jaunajam pārim.
Kāzu muzikantam bija labi jāpārzina kāzu rituāli un ar instrumenta spēli jāaizsāk un jāvada atsevišķas
norises. Instrumenta spēle, iespēja dejot vai tikai paklausīties mūziku varēja kalpot par iegānstu ne-
formālai kopā sanākšanai. Tā sauktās kaktu balles varēja tikt sarīkotas jebkurā vietā – labvēlīga saim-
nieka pagalmā, šķūnī vai brīvā dabā. Ļaudis, kam bija īpaša un vajadzīgā prasme spēlēt mūzikas instru-
mentus, baudīja apkārtējo uzmanību un cieņu. Veco muzikantu stāsti liecina, ka vēlēšanās mācīties

muzicēt parasti tika atbalstīta arī ģi-
menē. Vērtīgā instrumenta iegādei
pat mazāk turīgi zemnieki bija gatavi
atdot nozīmīgu daļu gada ienākumu,
piemēram, izaudzēto govī.

Kāzu viesi ar muzikantiem. 20. gs. 30.–40. gadi.
Foto no I. Meža kolekcijas

Mūsdienās tradicionālā instrumentu
spēlmaņa funkcijas ir ievērojami mai-
nījušās. Izzūdот pastāvīgam ikdienas
pieprasījumam pēc šāda veida mūzi-
kas, spēlmaņi demonstrē instrumen-
tu spēli festivālos vai iesaistās tautas
mūzikas un folkloras ansambļu darbī-
bā. Dominējošā muzicēšanas forma
ir skatuves priekšnesumi un skaņu

ieraksti. Attiecīgi no spēlmaņa tiek sagaidīta augstāka meistarība, nekā tas varēja būt senāk, tradicionālās kultūras ietvaros. Bieži tradicionālajai mūzikai pievēršas profesionāli izglītoti mūziķi, kas arī ievērojami maina gan tradicionālo melodiju interpretācijas, gan priekšnesuma kvalitāti, gan klausītāja priekšstatu par šo mūzikas veidu. Tomēr līdztekus šīm tendencēm gan Baltijas valstīs, gan citur Eiropā veidojas tradicionālas kultūras cienītāju kopienas, kas aizraujas ar tradicionālajām dejām un mūziku tās pirmatnējā veidā, arī apgūstot instrumentu spēli pašmācībā.

Mūzika un muzicēšana

Jēdziens "tradicionālā mūzika" 20. gs. otrajā pusē tika ieviests, lai līdzās mūzikas folkloras materiāliem – notīs pierakstītajām melodijām – raksturotu arī tautas muzikantu spēles manieri, repertuāra izvēli dažādās muzicēšanas situācijās un citu ar to saistīto informāciju. Tomēr ikdienas lietojumā ar to saprotam praktisko muzicēšanu – gan veco tautas muzikantu spēlēto mūziku, gan visdažādākās folkloras materiālu interpretācijas, gan māksliniecisku jaunradi, kas kaut kādā veidā atsaucas uz tradīciju. Neatkarīgi no tā, kā mēs šobrīd to interpretējam, ir skaidrs, ka tradicionālā mūzika ir bijusi sava laika aktuālā mūzika, kas varēja skanēt ikvienā situācijā, kad tā bija vajadzīga un pieļaujama. Savukārt no konkrētās situācijas varēja būt atkarīga repertuāra un reizēm arī instrumentu izvēle. Latviešu jaunāko laiku muzicēšanas tradīcijām kopumā nav raksturīgi stingri instrumentu izvēles nosacījumi, muzikantu grupa varēja būt visai raiba. Pilnvērtīgai muzicēšanai pietika arī ar vienu instrumentu – vijoli vai ermoņiku, bet iecienītāka, arī prestižāka bijusi ansambļa muzicēšana. Vienam vai vairākiem melodijas instrumentiem (vijole, mandolīna, ģitāra) varēja pievienoties pa vienam plēšu (ermoņika, akordeons), basa (trīsstīgu base, čells vai kontrabass) un pavadošajam daudzstīgu instrumentam (cimbole, cītara). Pūšamie instrumenti šādiem ansambļiem pievienojās reti, tāpat sitamo instrumentu loma

Muzikantu kapela 20. gs. 30.–40. g. Liezera foto. Gulbenes VMM

parasti bija nenožīmīga. Zīmīgi, ka vismaz līdz 20. gs. 30. gadiem muzikanti, lai arī spēlēja dziesmu melodijas, paši nedziedāja. Muzikanti, kas instrumenta spēli ir apguvuši tradicionālā vidē, to nedara arī mūsdienās – īsie teksta fragmenti, kas pierakstīti ar daudzām deju melodijām kalpo par "atslēgu", kas ļauj konkrēto melodiju nosaukt, atpazīt un atcerēties. Tāpat tautas muzikanti nesatraucas par tonalitātes izvēli – pat, ja instrumenti to atļauj mainīt, spēlmanis turpinās muzicēt visu vakaru vienā, sev parocīgākajā tonalitātē.

Repertuāra izvēlē ir vairāk tradīcijas diktētu nosacījumu. Protams, nav nozīmes, cik un kādus mūzikas gabalus spēlmanis var nospēlēt neformālā mājas ballītē, taču publiskos pasākumos no spēlmaņa tiek sagaidītas noteikta repertuāra zināšanas. Spēlmanim jāprot gan aktuālās balles dejas (valsis, fokstrots, polka u. c.), gan dejas ar noteiktu horeogrāfiju (danči), gabals balles sākuma iezīmēšanai, kā arī dāmu dejas, dejas ar partneru mainīšanu, muzikāls signāls iedzeršanai, apsveikuma melodijas un melodija, kas tradicionāli iezīmē pasākuma beigas. No laba kāzu muzikanta tiek sagaidīts, ka viņš katru svinību norisi akcentē ar atbilstošu mūziku – ar maršu viesu sagaidīšanu, ar atbilstošām dziesmām – saimnieču godināšanu, nelūgto viesu čigānu ierašanos, jaunā pāra guldināšanu, modināšanu un citas darbības.

Mūsdienās, kad tautas jeb tradicionālās mūzikas galvenā funkcija ir priekšnesums, tās skanējumam un formai tiek pievērsta papildu uzmanība un tā tiek atbilstoši estetizēta. Tautas mūzikas grupas veido aranžējumus, kas izpildījumu tuvina mūsdienu populārās mūzikas standartiem. Dominējošā mūzikas forma ir dziedama dziesma, pavadījumos bieži izmantotas romantiska stila harmonijas ar minora akordiem, modulācijām u. c., pieauguši spēles tempi. Instrumentu sastāvos ievērojama loma atvēlēta bungām un citiem sitaminstrumentiem. Tradicionālie spēles rīki nereti tiek aizstāti ar vieglāk pieejamiem popa un akadēmiskās mūzikas instrumentiem, kas attiecīgi iespaido ansambļu skanējumu un muzicēšanas stilu.

Instrumentu meistari

Viena no nozīmīgākajām problēmām tradicionālo instrumentu spēles atjaunošanā un plašākā izmantošanā ir pašu mūzikas instrumentu pieejamība. Tradīcijas aktīvas funkcionēšanas laikā pieprasījumu nodrošināja gan importētie un vietējās darbnīcās rūpnieciski gatavotie, gan pašu spēlmaņu savām vajadzībām darinātie mūzikas rīki. Atsevišķu instrumentu modeļu izgatavošanu pilnībā pārņēma

Rūdolfs Pakalns savā darbnīcā Ziemeros, 1987. U. Niedres foto

vietējie amatnieki, turpinot attīstīt un uzlabot aizgūto instrumentu konstrukciju un dizainu. Šādi ir izveidojušies tikai vietējām tradīcijām raksturīgi unikāli instrumenti – jau minētās caurspēlējamās cītaras, lielās dūru cītaras ar vāku, kā arī Vidzemes leviņa ermoņikas. Spēlmaņi un kolekcionāri joprojām lepojas ar slavenāko mūzikas meistarību – Voldemāra Saulīša, Augusta leviņa, Pandera, Kārļa Vintera – darinājumiem. Vietējie amatnieki varēja turpināt izgatavot instrumentus, kuri dažādu iemeslu dēļ izzuda no tirgus. Starp šiem noteikti ir jāpiemin Latgales spēles

tradīcijām raksturīgā Pēterburgas trīsrindu ermoņika. Tomēr, sarūkot pieprasījumam pēc senajiem instrumentiem, to izgatavošanas prasmes netika mērķtiecīgi apzinātas un nodotas tālāk. Personas, kas mūsdienās pievēršas instrumentu būvei, ir spiestas to izgatavošanas noslēpumus apgūt pētījumu un eksperimentu rezultātā. No otras puses, instrumentu izgatavošanā ir iespējams izmantot jaunus tehnoloģiskos risinājumus, kas ļauj gan uzlabot to kvalitāti, gan samazināt izgatavošanas izmaksas.

Repertuāra avoti

Ideālais ceļš, lai apgūtu tradicionālo spēlmaņu repertuāru, spēles tehnikas un manieri, protams, būtu darbošanās tiešā kontaktā ar tradīcijas nesējiem, instrumentu spēles vecmeistariem. Tomēr vairumam mūsdienu interesentu šādam darbam nebūs ne iespēju, ne laika, ne nepieciešamo zināšanu, tāpēc zinošs skolotājs vai pašmācība būs daudz labāks veids, kā mācīties (un šī grāmata te varētu būt noderīgs palīgs). Savukārt mūzikas repertuāra papildināšanai ir derīgi iepazīt nozīmīgākas tautas mūzikas kolekcijas un publikācijas. Pirmais nozīmīgākais folkloras krājējs, kas jau 19. gs. beigās līdzās tautasdziesmām pievērsās instrumentu mūzikai, bija komponists un kultūras darbinieks Jurjānu

Andrejs. Viņa izdotās "Latvju tautas muzikas materiālu" (1894–1926) burtnīcas, īpaši Nr. 4 un 5, sniedz ieskatu tā laika muzikanta repertuārā. 20. gs. 20.–30. gados šo darbu aktīvi turpina komponists Emīlis Melngailis, kura vākums līdz ar tautas dziesmu melodijām ir publicēts "Latviešu muzikas folkloras materiālu" (1951–1953) trīs sējumos, bet atsevišķi apkopots grāmatā "Latviešu dancis" (1949). Citu folkloras vācēju, kas darbojās pašu intere-
 reses vadītā vai 1924. gadā izveidotās folkloras krātuves uzdevumā, pierakstītie instrumentu spēles paraugi nav piedzīvojuši atsevišķus izdevumus. Folkloras deju melodijas, kas ir nozīmīga mūsdienu tautas mūzikas spēlmaņu repertuāra daļa, ir meklējamas dažādos deju krājumos – J. Rinka un J. Ošs "Latvju tautas deja" I–IV (1934–1936), J. Stumbris "Dejosim latviski" I–II (1939–1940), H. Sūna "Latviešu rotaļas un rotaļdejas" (1966), E. Spīčs "Mārtiņa deju burtnīca" I–III (1999–2000) u. c. Protams, visas ie-

**Jurjānu Andreja rokraksts Latviešu folkloras krātuvē.
 Publicēts www.garamantas.lv**

priekš minētās publikācijas nesniedz priekšstatu par individuālo spēles manieri, saspēli ansamblī, variēšanu un improvizēšanu. Šis tradicionālajai spēlei būtiskās lietas precīzi fiksēt ir iespējams tikai audio ierakstos, kas attiecībā uz instrumentu spēli Latvijā ir sākti visai vēlu. Pirmie, kas jau 50. gados sāka veidot šādus ierakstus, bija Latviešu folkloras krātuve, vēlāk arī Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs, bet līdz ar folkloras kustības uzplaukumu 80. gados instrumentu spēlmaņu dokumentēšanai pievērsās daudzi individuāli interesenti. Starp šiem īpaši izceļama ir Māra Jansona un Sniedzes Grīnbergas veidotā apjomīgā Tautas mūzikas centra kolekcija. Līdztekus folkloras vācēju pierakstītajiem materiāliem, šajos ierakstos ir saglabāti visi tradicionālo spēlmaņu repertuāra slāņi – danči, ziņģes, 20. gs. vidus modes dejas un populāras latviešu autoru un ārzemju dziesmu melodijas. Šobrīd Latvijā tiek veikta daudzo audio un video arhīvu apzināšana un digitalizācija. Liela daļa šo materiālu ir publiski pieejama Latviešu folkloras krātuves veidotajā lapā <http://garamantas.lv/> un Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas tradicionālās mūzikas digitālajā arhīvā <http://jvlma.tradarhivs.lv>.

Tautas mūzika mūsdienu kultūrvidē

Vēlme kultūras dzīves norises papildināt ar tautas mūziku un instrumentu spēli, protams, ir bijusi jau senāk. Jau 20. gs. 20. gados veidojās pirmie koklētāju ansambļi, kuru repertuārā bija tautas dziesmu un melodiju apdares. Pēc Otrā pasaules kara šis darbs tika turpināts, veidojot nacionālo tautas instrumentu paraugorķestri (1946). Orķestra veidošanai sākotnēji izraudzītie arhaiskie instrumenti izrādījās šai vajadzībai grūti pielāgojami un visai drīz tika nomainīti pret standarta orķestra instrumentiem. Daudz veiksmīgāka izrādījās Latvijas radio lauku kapelas darbība (1959–1985), kuras iespaidā daudzviet veidojās koncertējoši tautas mūzikas ansambļi. Tomēr šī mūzika allaž tika būvēta pēc akadēmiskiem principiem, aranžējumu veidošanai izmantojot folkloras materiālus, bet neinteresējoties par dzīvajā mantojumā saglabātajiem instrumentiem, repertuāru un spēles paņēmieniem. Kā protests padomju laika samākslotajam stilam 20. gs. 70. gados radās folkloras kustība, kas deklarēja atgriešanos pie nearanžēta, tradīcijā balstīta izpildījuma. Folkloristu vēlme darboties ar iespējami seniem repertuāra slāņiem iespaidoja arī attieksmi pret instrumentu spēli. Šajā laikā tika veikts milzu

darbs, lai atjaunotu praktiski izzudušās koklēšanas, dūdu, stabuļu spēles un izgatavošanas prasmes, radītas pilnībā zudušu instrumentu – ģīģu vai celma bungu rekonstrukcijas. Tomēr iespēja pārņemt dzīvajā tradīcijā vēl labi saglabājušos cītaru, ermoņiku, cimboļu, vijoļu spēli praktiski netika izmantota.

Mūsdienās, līdz ar apziņu, ka arī jaunāku slāņu tradicionālās kultūras formas ir nozīmīga kultūras identitātes daļa, kas var tikt neatgriezeniski zaudēta, pieaug sabiedrības vēlme to apzināt un saglabāt. Sīkāk neiedziļinoties iemeslos, starp kuriem var minēt gan reakciju uz vienveidīgās globālās masu kultūras spiedienu, gan konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma aizsardzību un kultūras izpausmju daudzveidības veicināšanu, varam novērot, ka pieaug ļaužu skaits, kas iesaistās ar tradicionālo mūziku saistītās aktivitātēs. Jau gadus 10 dažādās Latvijas vietās tiek rīkoti tautas muzikantu svētki, kas pulcē arvien kuplāku skaitu tautas mūzikas spēlmaņu-vecmeistaru. Dzīvā muzicēšana ar atbilstoša repertuāra pārzināšanu ir obligāta tradicionālo deju – danču – pasākumu sastāvdaļa. Muzikanti piedalās gan danču klubu regulārajās sanāksmās, gan festivālos un gadskārtu svētkos, arvien biežāk izvēloties spēlēt atbilstošus tradicionālos instrumentus. Pēdējos gados Latvijā ir realizēti vairāki projekti tradicionālo instrumentu izgatavošanai un instrumentu meistarų sagatavošanai, kas ievērojami palielinājusi to atpazīstamību un cilvēku vēlmi mācīties tos spēlēt. Biedrības “Skaņumāja” rīkoto tradicionālo instrumentu spēles kursu iespējas ik gadu izmanto vairāki desmiti pieaugušo bez instrumentu spēles priekšzināšanām. Bērniem un jauniešiem apgūt instrumentu spēli piedāvā ārpusklases interešu izglītības un vasaras nometņu rīkotāji. Pieaug mūzikas skolu interese par iespējām iekļaut tradicionālos instrumentus profesionālās ievirzes izglītības programmās, veidot tradicionālo instrumentu spēles nodaļas. Tradicionālos instrumentus – ermoņikas, cītaras, mandolīnas – arvien biežāk izvēlas tautas mūzikas un folkloras grupas, kas līdz šim bija mierā ar profesionālajiem mūzikas instrumentiem vai darbojās ar rekonstruētajiem arhaiskajiem instrumentiem.

Tautas instrumentu spēles kursu dalībnieki. Skrīveri, 2016. O. Patjanko foto

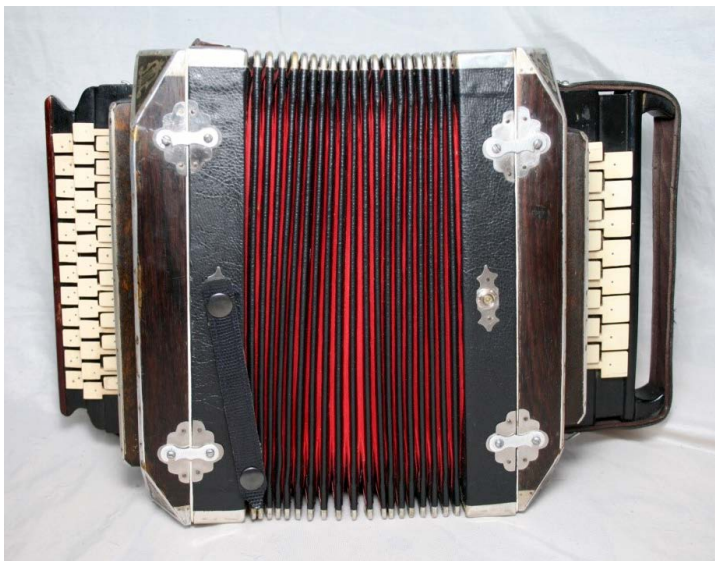

Ilona Dzērve-Tālute

Pēterburgas ermoņikas Latvijā

Pastāv divu veidu ermoņikas – mutes un rokas, no kurām pēdējās ir sarežģītākas gan pēc konstrukcijas, gan spēles veida un tiek iedalītas vairākos apakštipos. Pēc Hornbostela-Zaksa sistēmas rokas ermoņikas nosauktas par “pārtraukuma brīvajiem gaisskaņiem ar pretsitiena mēlītēm”. Vispārīgu rokas ermoņiku organoloģisko aprakstu sniedzis Valdis Muktupāvels: “Tas ir brīvo mēlīšu gaisskanis, to veido divdaļīgs korpuss, kas savienots ar plēšām, katrā korpusa daļā īpašos rāmīšos ievietots metāla [...] dažādi skaņotu mēlīšu pāris.”¹

19./20. gs. mijā ermoņikas bijušas viens no spēlētākajiem tautas mūzikas instrumentiem Latvijā. Latvijas teritorijā pirmās ermoņikas tika ievestas no to rašanās zemēm Austrijas un Vācijas un tās strauji izplatījās mazliet pirms 19. gs. vidus, taču Latgalē vēlāk vairāk izplatījās Krievijā, Tulā, gatavotie instrumenti. Par ermoņiku izgudrotāju (1829. g.) tiek uzskatīts Kirills Demians no Vīnes. Vīne kļuva par lielāko ermoņiku būves centru – ap 1880. gadu tur tika būvēti visi tobrīd pasaulē izplatītākie ermoņiku modeļi. Savukārt laikā no 19. gs. no-

**1. attēls. Pēterburgas ermoņikas. Pieder Andrim Kapustam.
Foto – Gatis Dzērve-Tāluts.**

gales līdz Pirmajam pasaules karam ievērojami ermoņiku būves centri bija Vācijas pilsētas Klingentāla un Trosingena (slavenā firma *Hohner*), kur notika instrumentu būves automatizācija.

Atšķirībā no kaimiņvalstīm publicētu ziņu par ermoņikām Latvijā ir ļoti maz, tomēr 20. gs. sākumā Latvijā bija vairāki ermoņiku pašmācības metodikas izdevumi, kuros ietvertais repertuārs bija ļoti daudzveidīgs – dažkārt pat baznīcas korāļi.

Latgalē līdz 20. gs. vidum savu popularitāti saglabāja Pēterburgas jeb trīsriindu ermoņikas – īpašs seno bisonoro diatonisko akordeonu pārstāvis,

kas piederīgs vācu ermoņiku tipa instrumentiem. Bisonori skaņotam instrumentam piespiežot vienu pogu vai taustiņu, iegūst divus dažādus toņus atkarībā no plēšu kustības virziena (velkot vai spiežot). Savukārt par diatonisku saucama tāda skaņurinda, no kuras iegūstamas vidēji divas vai trīs konkrētas tonalitātes (tai pretēja ir hromatiskā skaņurinda, no kuras iegūstamas visas tonalitātes, un tāda ir, piemēram, pogu akordeoniem (bajāniem) vai taustiņu akordeoniem). Vācu ermoņiku tipam pogas vai taustiņi atrodas uz korpusam perpendikulāri piestiprināta dēlīša, Vīnes tipa ermoņikām kreisās rokas klaviatūra ir iebūvēta korpusā, savukārt bandonikām korpusā ir iebūvēta visa klaviatūra. Pie vācu tipa instrumentiem pieder arī Vidzemes ermoņikas (to skaitā slavenās ieviņas) un Igaunijā

¹ Muktupāvels 2017: 192.

populārākās Vēravas jeb Teppo ermoņikas. Retāk sastopami arī divrindu un četrindu Pēterburgas tipa instrumenti, taču Latvijā bijuši galvenokārt trīsrindu.

Pēterburgas trīsrindu ermoņikas mūsu zemē tikušas sauktas arī par trijrinu ermoņikām, trehrjadku, pēterburģeni, petrogradku, Pīterpiļs garmani, harmoniku, garmošku u. c. Kā liecina nosaukums, tās izgatavoja Sanktpēterburgā, pie tam salīdzinoši nelielā daudzumā. Pēterburgas ermoņikas spēlētās Krievijas ziemeļos, Karēlijā, Baltkrievijas ziemeļrietumos, Lietuvas Augštaitijā un Igaunijas rietumos, kā arī setu zemēs, bet Latvijā,

2. attēls. Latvijas armijas karavīri, 20. gs. 30. gadi, Rīga. Fotogrāfs K. Pībergs, foto no O. Patjanko kolekcijas.

kā jau minēts, tikai Latgales reģionā, kur tās joprojām tiek labi atpazītas un uzskatītas par nozīmīgu kultūras sastāvdaļu, lai arī kļuvušas drīzāk par muzejisku vērtību. Dzīva šī instrumenta spēles tradīcija ir saglabājusies tikai Lietuvas un nedaudz arī Latvijas, Igaunijas un Baltkrievijas teritorijās.

Pēterburgas ermoņikas bija neatņemama muzikālā pavadījuma sastāvdaļa dažādās lauku viesībās, ballēs un kāzās, arī masku gājienos. Instrumenta skaņējums ir tembrāli kupls un reizē gan maigs, gan skaļš,

turklāt arī tehniski tas ir ērti un ilgstoši spēlējams un pilda vairākas funkcijas vienlaikus – melodisko, akordu pavadījuma un nosacīti arī ritma. Salīdzinājumā ar citiem seno instrumentu modeļiem Pēterburgas ermoņikām ir priekšrocība – kreisās rokas klaviatūrā jeb akordu pavadījumā iespējams iegūt minora tonalitātes, kas paver plašākas repertuāra iespējas. Pēterburgas ermoņikas ir nelielas un vizuāli ļoti skaistas – ar kaula vai plastmasas taustiņiem lāpstīņu formā, grezni noformētas ar inkrustācijām koka daļās un nošķeltiem stūriem nereti ar liras vai tauriņa attēlu. Visu šo īpašību dēļ tas bijis sabiedriskajā dzīvē ļoti iemīļots instruments.

Ermoņikas spēlēja gan solo, gan kopā ar citiem instrumentiem, visbiežāk vijoli, cītaru, mandoliņu un basi. To pamatrepertuāru veidoja sadzīves mūzika, īpaši deju mūzika – polkas, valši, fokstroti, kadriļas, krakovjaki, vengerkas. Repertuārs varēja tikt ierobežots instrumenta skaņojuma un bisonoritātes dēļ. Privātā sadzīvē ģimenes un draugu lokā spēlēti pavadījumi dziesmām, īpaši ziņģēm (interesanti, ka paši spēlmaņi parasti nedziedāja).

Mūsdienās gandrīz visās iepriekšminētajās situācijās ermoņiku vietā galvenokārt tiek izmantoti unisonorie hromatiskie (retāk diatoniskie) akordeoni, kas šķiet daudz vienkāršāk spēlējami (galvenokārt lineārā skaņu izkārtojuma un unisonoro jeb vienbalsīgi skanošo taustiņu dēļ). Tieši tāpēc īpaši svarīgi šķiet tomēr apgūt seno spēles tehniku, kurai vajadzīgās prasmes un zināšanas palēnām izzūd. Tradicionāli to dara, tiešā saskarsmē vērojot un atdarinot dažu palikušo

3. attēls. Jauniešu grupa ar ermoņiku spēlmaņi. Vieta un laiks nav zināms. Foto no O. Patjanko kolekcijas

vecmeistaru spēli – tāpat kļūstot par šāda meistara mācekli. Paši meistari instrumenta spēli savulaik ir apguvuši līdzīgi, ietekmējoties no radniekiem un pazīstamajiem viņu apkaimes muzikantiem, kā arī pēc dzirdes savā nodabā “salasot” melodijas. Līdzās spēles tehnikas un repertuāra apgūšanai vienlīdz svarīgi ir arī sarunāties, jautāt un izprast meistara zināšanu pūru un lietoto terminoloģiju.

Šobrīd Latvijā palicis maz instrumentu spēlēšanai atbilstošā stāvoklī. Pēterburgas ermoņikas vairs netiek būvētas, līdz ar to instrumenti, kas palikuši aprītē, iespēju robežās tiek remontēti pašrocīgi. Diemžēl, laikam ejot, arvien vairāk instrumentu nonāk kritiskā stāvoklī.

Latvijā folkloras pētnieki tikai nesen sākuši izrādīt interesi par ermoņikām – ilgus gadus tām nepievērta uzmanību, jo neuzskatīja par senu un pētniecības vērtu instrumentu. Ievērojamākais latviešu folkloras vācējs Jurjānu Andrejs par tām izteicies pat nievājoši: “[...] īpaši harmonikas samaitājošu iespaidu darījušas uz tautas mūziku.”² Tagad, kad šis mantojums sāk izzust, pētnieku interese un spēlēšanas tradīcijas nozīme ir ievērojami palielinājusies. Ermoņikas, īpaši Vidzemes, visdziļāk pētījis etnomuzikologs Oskars Patjanko – no 2010. līdz 2012. gadam sava bakalaurs darba par Vidzemes ermoņikām jeb ieviņām ietvaros veiktajos lauka pētījumos, izvietojot sludinājumus nacionālajos un reģionālajos laikrakstos, viņš atrada un apskatīja 73 ermoņikas, intervēja trīs muzikantus un viņu radniekus. Tāpat pētnieka kolekcijā ir 184 senas fotogrāfijas, kurās redzami mūzikas instrumenti un spēlēšanas situācijas, kas arī bijis vērtīgs pētniecības avots. Vispārīgi ermoņikas savos pētījumos aprakstījis arī Valdis Muktupāvels.

Pēterburgas ermoņiku gadījumā kopš 20. gs. 90. gadiem ir veikta instrumenta spēles dokumentēšana audio un video formātā (M. Jansons, I. Mežs, O. Patjanko, I. Dukaļska, A. A. Bērziņš u. c.), apzināti vairāki amatieru audio un liels daudzums fotomateriālu. Nereti vērtīgākie izrādījušies nevis pētnieku, bet gan muzikantu radnieku vāktie audio un foto materiāli. Tāpat izdoti vairāki CD ar Pēterburgas ermoņiku spēles ierakstiem³. Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas studiju programmas “Etnomuzikoloģija” bakalaurs darba ietvaros pētījumu par trīsrindu ermoņiku spēles meistaru Albertu Medni veic un līdz ar to arī par viņa mācekli kļuvusi šī raksta autore.

**4. attēls. Normunds Tušinskis festivālā “Dzīvā mūzika. Ermoņiku mūzikas svētki” Kocēnos, 2017. gadā.
Foto – L. Goldberga.**

Biedrība “Skaņumāja”, kurai ir vislielākie nopelni vairāku tradicionālo instrumentu, t. sk. Pēterburgas ermoņiku, atpazīstamības veicināšanā un spēles tradīciju saglabāšanā, kopš 2000. gada organizē Pēterburgas ermoņikām veltītus festivālus (“Dzīvā mūzika” 2005. un 2017. g.), koncertus (festivāla “Baltica” koncerti 2015. un 2018. g.) un kursus (divās sesijās laikā no 2016. līdz 2018. gadam ermoņiku spēli apguvuši 7 apmācāmie), kā arī gatavo metodiskos materiālus. Šobrīd, kad daudzas tradicionālās kultūras formas ir zaudējušas sākotnējās funkcijas, Pēterburgas ermoņiku spēle vairs netiek uztverta kā

2 Jurjāns, A. (1912). *Latvju tautas mūzikas materiāli. Ceturtā grāmata. Rotaļu un dziedamo deju melodijas, Tautas instrumentu melodijas*. Rīga: RLB Mūzikas komisija; 59. lpp.
3 *Latviešu tradicionālā mūzika. Tautas muzikants Alberts Mednis. Trīsrindu ermoņikas*. Lauska, 2008; *Pjotar Namovir. Pečjarburski garmonik. Rīgas tautas mūzikas biedrība*, 2015. *Juons Patmaļņiks. Pīterpiļs garmane. Rīgas tautas mūzikas biedrība*, 2008.

ikdienišķa mūzikas kultūras sastāvdaļa. Tā vietā instrumenta spēle tiek demonstrēta koncertpriekšnesumu veidā tradicionālās kultūras festivālos un koncertos kā īpaši nozīmīga tradīcija.

2018. gadā Pēterburgas ermoņiku spēles tradīcija ir atzīta par valsts aizsargājamu nemateriālā kultūras mantojuma vērtību un iekļauta Latvijas Nacionālajā kultūras mantojuma sarakstā.

Pēterburgas ermoņiku spēles meistari Latvijā

Pagājušā gadsimta pirmajā pusē bija ļoti daudz labu trīsriindu ermoņiku spēlmaņu – teju katrā Latgales ciemā pa vairākiem, un viņu spēle tehniski bija ļoti augstā līmenī. 20. gs. vidū trīsriindu ermoņikas aizstāja jaunākas un vieglāk spēlējamās hromatiskās ermoņikas – t. s. hromkas, tāpēc mūsdienās ir palikuši vien nedaudzi Pēterburgas ermoņiku spēles pratēji, un, kā daži no viņiem arī atzīst, viņu spējas vairs ne tuvu nav pielīdzināmas toreizējām. Domājams, ka arī instrumentu būvniecībā piedalījušies paši vietējie Latgales meistari, no Krievijas iepērkot vien dažas grūtāk pieejamas detaļas, tomēr atšķirībā no liecībām par remontēšanu precīzu datu par ermoņiku būvi nav.

Laba muzikanta spēlē dzirdamas skaidras melodijas ar virtuoziem, smalkiem melodiskiem un ritmiskiem izrotājumiem, kā arī izteiktiem akordiem basos, turklāt labs muzikants, kā likums, pirkstus tur cieši kopā un kustina tos pēc iespējas mazāk. Tomēr katram muzikantam tik un tā ir bijis savs individuālais stils. Turpmāk tiks pieminēti un aprakstīti ievērojamākie dokumentētie trīsriindu ermoņiku spēlmaņi Latvijā.

Pēteris Ganiņš dzimis 1892. gadā Madonas rajona Saikavā, miris 1978. gadā. Ieraksts⁴, kurš veikts 1967. gadā, iegūts no viņa meitas Gurijas Gustones. Iepriekšējās paaudzēs visi viņa vīriešu kārtas radinieki, tai skaitā brāļi, pratuši spēlēt ermoņikas, tāpēc arī pats jau 5 gadu vecumā sācis spēlēt. Ganiņš spēlē ļoti vienkārši, nesteidzīgi, vienmēr skaidri izceļot melodiju.

**5. attēls. Pēteris Ganiņš
20. gs. 60. gados.
Foto no N. Tušinska ģimenes arhīva.**

Antons Brakovskis no Tilžas ir Alberta Medņa sievas onkulis, no kura viņš daudz mācījies un iespaidojies. Brakovski 1975. gada 26. augustā Baltinavā ieskaņoja⁵ viņa meita Bronislava Silavniece ar vīru. Alberta sieva Līvija stāstījusi, ka onkulis nodzīvojis 90 gadus un, uz gultas gulēdams, lūdzis iedot viņam ermoņikas un spēlēt. Minētajā ieskaņojumā Brakovskis spēlē 22 melodijas – gan dejas, gan ziņģes, gan tautasdziesmas. Vairākas no tām, atrodamas arī Alberta Medņa repertuārā (piemēram, Alberta mīļākā melodija “Tā pagāja jaunības laiciņš”, kā arī citas: “Aleksandrs Trešais”, “Krakovjaks”, “Polka”, “Tu, meitenī, neprecējies”, “Vecu laiku polka”, “Maršs”). Brakovska spēlei raksturīgs ļoti izsmalcināts un labskanīgs basu un akordu pavadījums (piemēram, tautasdziesmā “Jūriņ’ prasa smalku tīklu”), kā arī biežs pārgājskaņu un ritmisku repetīciju lietojums.

Vilis Supe no Rekavas trīsriindu ermoņiku spēli iemācījās no veca spēlmaņa Liepnā. Viņam piederēja apmēram 90 gadus vecs instruments. 1987. gada ierakstā (intervētais – Zigurds Vidiņš) tiek atskaņota polka, krakovjaks, kā arī pāris dziesmas kopā ar sievu, kura augstā balsī dzied, bet ermoņiku

⁴ jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Dazadi_ieraksti/Peteris_Ganins_-_ermonikas_(Balvu_un_Madonas_rajons,_1967)

⁵ jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Dazadi_ieraksti/Antons_Brakovskis_-_ermonikas_(Baltinava,_1975)

pavadījumā tiek dublēta melodija. Supe spēlējot prasmīgi maina plēšu virzienu pēc vajadzības. Viņš apgalvo, ka spēlējot "jāstrādā ar galvu!"⁶

Tāpat virtuozs Pēterburgas ermoņiku spēle kopā ar vijoli un trīsstūri dzirdama kasetē no Andas Beitānes kolekcijas, kur pati sevi 1982. gadā ieskaņojusi **Andžānu kapela**⁷. Tajā dzirdamas vairākas interesantas melodijas minorā. Ilmārs Mežs Dagdas novada Bērziņu pagastā pagājušā gadsimta 90. gadu sākumā ierakstīja muzikantu **Kazimiru Rutku**, kurš tad bija ļoti cienījamā vecumā un veikli nospēlēja divus desmitus melodiju⁸. Viņa repertuārā bija daudzas interesantas melodijas, īpaši "Mugurdejs". Savukārt 1992. gadā tika ieskaņots Pēterburgas ermoņiku spēlmanis **Jāzeps Slišāns** (dzimis 1911. gadā), tika dokumentētas 3 deju melodijas un 6 dziesmu pavadījumi⁹.

Pēteris Namavīrs ir Latgales baltkrievu tautas muzikants, kurš 1927. gadā dzimis tagadējā Krāslavas novada Indrā un tur arī uzaudzis. 2000. gadā pats ieskaņoja savu spēli kasetē¹⁰, kas nokļuva Ilmāra Pumpura īpašumā, savukārt 2015. gadā tika izdots disks ar viņa spēlētām melodijām. Viņa spēles stils un izpildījums manāmi atšķiras no latviešu tautības muzikantiem – tas ir brīvāks un mainīgāks gan tempā, gan melodijā, improvizatoriskāks, bet līdz ar to arī ne tik konkrēts un skaidrs.

Jānis Patmalnieks dzimis 1923. gadā Vārkavas pagasta (kopš 1934. g. – Līvānu pagasts) Šķilteros, miris 2010. gadā. Spēlējis ap divsimt kāzās, kā arī večerinkās. Arī viņam rados bija daudz muzikantu, un instrumentu un spēles prasmi viņš pārņēmis no krusttēva. 2008. gadā tika izdots disks ar viņa spēlētām melodijām, kura prezentācijas koncertā¹¹ viņš jauki muzicēja kopā ar savu mazmeitu, tagadējo etnomuzikoloģi Martu Sili. Patmalnieka spēlei raksturīgs enerģisks un spēcīgs skanējums, kā arī virtuozī basu gājieni.

Jāzeps Ļisovskis dzimis Kārsavas novada Kalnsilu sādžā. Intervijā Oskaram Patjanko 2015. gada 22. februārī viņš stāsta, ka spēlēt iemācījies pašmācības ceļā, noklausoties no tēva, un daudz muzicējis t. s. večerinkās pat ansamblī ar balalaiku. Viņa repertuārā ir daudz krievu dziesmu un melodiju. Lai arī daudz kas bija aizmirsies, tomēr jaušams, ka jaunībā Jāzeps bijis virtuozs muzikants, jo melodijā sadzirdamas daudzas ornamentācijas, īpaši pārgājaskaņas. Interesanti, ka melodijas frāžu beigās viņš it kā pavelk garāku basu skaņu (bez akorda).

Staņislavs Ločmelis, dzimis Tilžā, intervijā Oskaram Patjanko 2010. gada 21. martā daudz stāstījis par ermoņiku labošanu, jo zināšanas un prasmes šajā jomā guvis no tēva, kuram vesti instrumenti labošanai pat no krievu sādžām. Minējis interesantus faktus, piemēram, ka instrumentu taustiņi tikuši gatavoti no cūkas ribām. Audio un video ierakstos tiek atskaņots valsis, pāris ziņģes, kā arī tautasdziesma "Jūriņ' prasa smalku tīklu". Ločmeļa spēles stils ir līdzīgs Ganiņam – samērā vienkāršs, bez daudziem izrotājumiem, toties gandrīz vienmēr skaidri dzirdama melodija. Viņa padoms Oskaram un droši vien arī visai jaunajai paaudzei: "Mācieties un veco mūziku neaizmirstiet!"

Normunds Tušinskis no Umurgas labi pārvalda gandrīz visu plēšu instrumentu spēli. 2009. gada 24. septembrī, kad pie viņa viesojās Oskars Patjanko un Ilmārs Pumpurs, viņš pārliecinoši demonstrēja virtuozas un straujas melodijas gan ar savā kolekcijā esošajām Pēterburgas un hromkas tipa ermoņikām, gan ieviņām, gan akordeonu.¹² Ziņģu pavadījumos ritmiskas basu un akordu maiņas vietā viņš mēdz izmantot harmoniju burdonu. Jāpiemin, ka Normunds ir iepriekš aprakstītā muzikanta Pētera Ganiņa mazdēls.

6 <http://garamantas.lv/lv/record/370415>

7 jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Dazadi_ieraksti/Harmonikas_-_Janis_Dorofjevs,_Bronislavs_-_Andzanu_kapela

8 [http://jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Dazadi_ieraksti/Kazimirs_Rutka_-_ermonikas_\(Budveika,_Berzinu_pagasts,_1990\)](http://jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Dazadi_ieraksti/Kazimirs_Rutka_-_ermonikas_(Budveika,_Berzinu_pagasts,_1990))

9 Māra Jansona Tautas mūzikas centra arhivs.

10 [jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Dazadi_ieraksti/Peteris_Namavirs_-_ermonikas_\(Indra,_2000\)](http://jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Dazadi_ieraksti/Peteris_Namavirs_-_ermonikas_(Indra,_2000))

11 [http://jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Oskara_Patjanko_ierakstu_kolekcija_\(2008-2016\)/Janis_Patmalnieks_-_ermonikas,_diska_prezentacijas_koncerts_\(Varkava,_2008.10.25\)](http://jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Oskara_Patjanko_ierakstu_kolekcija_(2008-2016)/Janis_Patmalnieks_-_ermonikas,_diska_prezentacijas_koncerts_(Varkava,_2008.10.25))

12 [jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Oskara_Patjanko_ierakstu_kolekcija_\(2008-2016\)/Normuds_Tusinskis_-_ermonikas,_gitara,_akordoens_\(Umurga,_2009.09.24\)/Video](http://jvlma.tradarhivs.lv/browse/Arhivs/Oskara_Patjanko_ierakstu_kolekcija_(2008-2016)/Normuds_Tusinskis_-_ermonikas,_gitara,_akordoens_(Umurga,_2009.09.24)/Video)

Visbeidzot, ievērojamākais un šobrīd aktīvākais šīs tradīcijas nesējs ir līvberzietis **Alberts Mednis**, kurš dzimis 1936. gadā Blauzgovā, Baltinavas novadā. Mācīties sācis 8 gadu vecumā, un jau drīz saspēlējis kopā ar savu māti, kas pārvaldījusi cītaru. Nospēlējis vairākus simtus kāzu, darbojies pats savā kapelā, piedalījies vairākos festivālos Baltica, muzicē kopā ar vietējo folkloras kopu, kā arī ar savu meitu un mazmeitām. Alberta repertuārā ir gan senāka laika – 19./20. gs. mijas –, gan mazliet jaunākas, 20. gs. vidū spēlētas melodijas: danči (galvenokārt) un arī dziesmas.

Alberts Mednis ar mācekļiem Oskaru Patjanko un Ilonu Dzērvi-Tāluti Līvberzē, Mazeniņos, 27.06.2018.

“Alberts vairs arī nespēj kļūdīties savā spēlē, jo, pat ja gadās piespiest citus taustiņus, tad rodas jauna improvizācija”¹³ – tā saka Alberta talanta cienītājs un dokumentētājs Ilmārs Mežs.

Izmantotie avoti:

Muktupāvels, V. (2017). Tautas mūzikas instrumenti Latvijā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds

Patjanko, O. (2012). Ermoņikas Vidzemē. Bakalaura darbs. Rīga: Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija

CD Latviešu tradicionālā mūzika. Tautas muzikants Alberts Mednis. Trīsriindu ermoņikas. Lauska, 2008

Ilonas Dzērves-Tālutes intervija ar Ilmāru Pumpuru 2018. gada 28. jūnijā

garamantas.lv

jvlma.tradarhivs.lv

Oskara Patjanko intervija ar Jāzepu Ļisovski 2015. gada 22. februārī

Oskara Patjanko intervija ar Staņislavu Ločmeli 2010. gada 21. martā

Oskara Patjanko un Ilmāra Pumpura intervija ar Normundu Tušinski 2009. gada 24. septembrī

Īpašs paldies Oskaram Patjanko par palīdzību raksta tapšanā!

¹³ CD Latviešu tradicionālā mūzika. Tautas muzikants Alberts Mednis. Trīsriindu ermoņikas. Lauska, 2008

Ievads Pēterburgas ermoņiku spēles metodikā

Pirms ķeramies pie praktiskiem aspektiem, ir dažas vispārīgas lietas, kam būtu jāpievērš uzmanība ikvienam Pēterburgas ermoņiku spēlmanim, pirms viņš sāk apgūt ermoņiku spēli. Šeit tu atradīsi padomus, kā sēdēt un turēt instrumentu. Šis, iespējams, nav instruments, ko var sākt spēlēt uzreiz, tāpēc sākumā atradīsi arī vairākas shēmas un attēlus, lai būtu vieglāk visu saprast.

Ermoņiku turēšana

Muzikants sēž uz stingra krēsla, mugura atspiesta pret atzveltni. Tad kreiso kāju pārliek pār labo un noliek ermoņikas uz kreisās kājas (0–1. attēls). Daži spēlmaņi nesakrusto kājas un balsta ermoņikas uz labās kājas (0–2. attēls) vai uz abām kājām (0–3. attēls).

0–1.attēls. Instrumenta turēšana uz sakrustotām kājām.

0–2. attēls. Instrumenta turēšana uz labās kājas.

0–3. attēls. Instrumenta turēšana uz abām kājām.

Ermoņiku siksnu liek uz labās rokas starp plecu un elkoni, labās rokas plauksta atbalstās pret klaviatūras malu, bet īkšķis tiek likts zem klaviatūras (0–4. attēls).

Siksna uz labās rokas tiek likta tālab, lai varētu vilkt plēšas, savukārt plauksta balstās pret klaviatūras malu, lai plēšas varētu spiest. Dažkārt ermoņikām, līdzīgi kā taustiņu akordeonam, var būt divas garas siksnas, kas ļauj spēlēt stāvus.

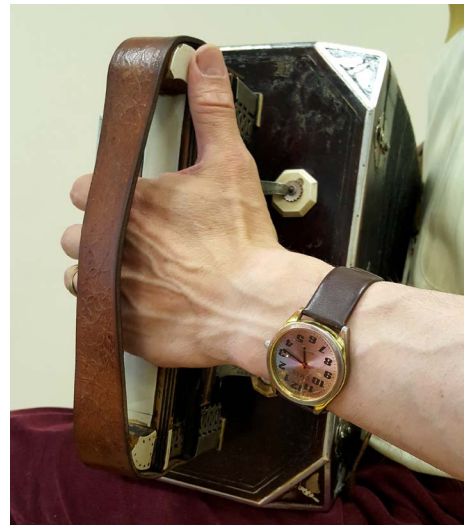
Kreiso roku liek īsākajā siksnā kreisajā pusē. Dažām ermoņikām šāda sikсна ir arī labajā pusē, kas dažkārt var ierobežot spēles iespējas, atskaņojot tehniski grūtākas melodijas. Spiežot plēšas, kreisā roka atbalstās pret klaviatūras malu; velkot plēšas, plauksta virzās prom no klaviatūras, piespiežoties siksnai. Arī basus spēlē ar četriem pirkstiem, un īkšķis atbalstās pret siksnas stiprinājuma vietu augšpusē (0–5. attēls).

Spēlējot Pēterburgas ermoņikas, nereti plēšas nākas vilkt un spiest nevienmērīgi, tāpēc, lai varētu spiest vai vilkt ātrāk, ar plaukstu var nospiegt īpašu pogu, kas atver divus gaisa vārstuļus. Mēs to saucim par gaisa pogu (0–6. attēls).

Īsi pirms spēlēšanas muzikants atver vārstuļus un pavēl plēšas, jo melodijas parasti sāk spēlēt, spiežot plēšas.

0–4. attēls. Siksnas novietojums.

0–5. attēls. Kreisās rokas pozīcija.

Pēterburgas ermoņiku uzbūve un skaņojums

Šī ir vissvarīgākā informācija, iepazīstoties ar savu instrumentu. Trīsriindu Pēterburgas ermoņikām ir tāds pats skaņojums kā trīsriindu Vīnes ermoņikām, tikai kreisās rokas klaviatūrā taustiņi izkārtoti divās rindās, kas, salīdzinot ar trīs rindām (kā Vīnes ermoņikām), ir ērtāk. Trīsriindu ermoņiku labās rokas klaviatūrā taustiņu rindas sakārtotas kvartas un kvintas intervālu attiecībās. Lietuvā šāda veida instrumentiem parasti ir 37 taustiņi labās rokas klaviatūrā un 16 taustiņi kreisās rokas klaviatūrā. Labās rokas taustiņu diapazons aptver gandrīz četras oktāvas. Tautas muzikanti lielākoties izmanto vidējās divas oktāvas, kas ietver gandrīz pilnu hromatisko gammu (abās oktāvās iztrūkst tikai viena skaņa). Tomēr spēlei ērtas ir tikai 6 tonalitātes (ieskaitot paralēlos minorus). Tonalitātes izvēli nosaka arī ierobežotais akordu skaits basos.

Trīsriindu ermoņikas ir diatonisks instruments un sevi it kā apvieno trīs atšķirīgās tonalitātēs (ievērojot kvintu un kvar-tu apli) skaņotas vienrindas ermoņikas. Velkot un spiežot

0–6. attēls. Gaisa pogas izmantošana.

plēšas, tiek veidotas dažāda augstuma skaņas, kas atkārtojas vairākās rindās. Tādējādi spēlmanim plēšu virziens nav jāmaina tik bieži, kā spēlējot divrindu vai vienrindas instrumentu.

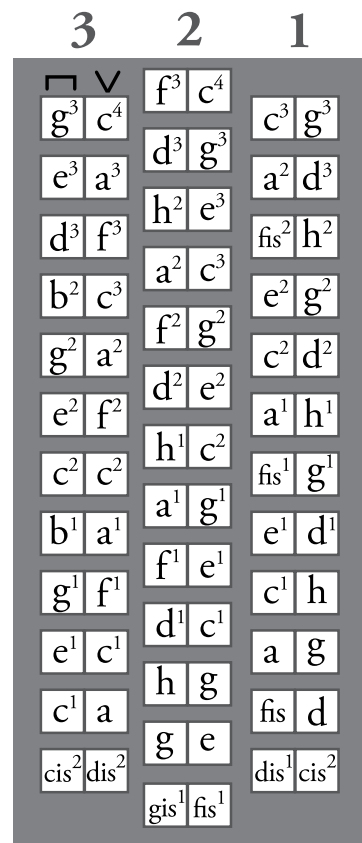
Atkarībā no izgatavotāja ermoņikām var būt atšķirīgs skaņojums (to nosaka pēc labās puses 2. rindas tonalitātes). Visbiežāk sastopamās ermoņikas ir B (Sibemol) skaņojumā, citas ir C (Do) vai G (Sol) skaņojumā. Šajā grāmatā par pamatu ņemts Do skaņojums (in C)¹ (attiecīgi taustiņu rindas atbilst Fa, Do, Sol mažoriem).

Zemāk (0–7. attēlā) vari redzēt labās rokas klaviatūras visus taustiņus.

Kreisās rokas klaviatūras pirmajā rindā ir biežāk lietotie basi ar mažora akordiem; otrajā rindā ir basi ar mažora un minora akordiem. Shēmā zemāk (0–8. attēls) lielie burti apzīmē galvenās basa notis, bet mazie burti – akordus. Ievēro, ka shēmas lasīšanas virziens ir it kā apgriezts – zīmējuma apakšā atrodas t. s. augšējie basi un otrādi – iztēlojies, ka savu instrumentu no spēlēšanas pozīcijas esi novietojis klēpī guļus ar taustiņiem uz augšu. Ja spēlējot jāizmanto četri basa taustiņi, tad augstākos taustiņus spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet zemākos – ar 4. un 3. pirkstu.

Vispār galveno tonalitāšu akordu nospēlēšanai iespējami divi varianti – viens – plēšas spiežot, otrs – velkot. Kad apgūti abi veidi, tiek ievērojami atvieglota spēlēšana un atrisinātas vairākas problēmas, īpaši tās, kas saistītas ar plēšu virziena maiņas vienmērīgu izlīdzināšanu. Tomēr, lai tas notiktu automātiski, vajadzīga diezgan liela pieredze un treniņš.

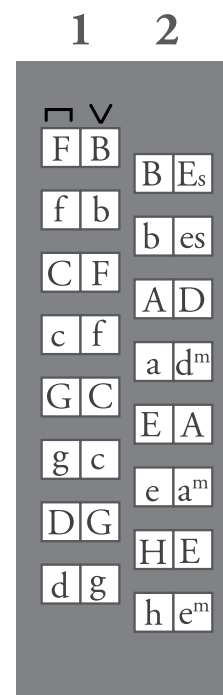
Un lūk, Pēterburgas ermoņikas ar abām klaviatūrām un visiem taustiņiem (0–9. attēls).

Fa mažors Do mažors Sol mažors

□ vilkt
✓ spiest

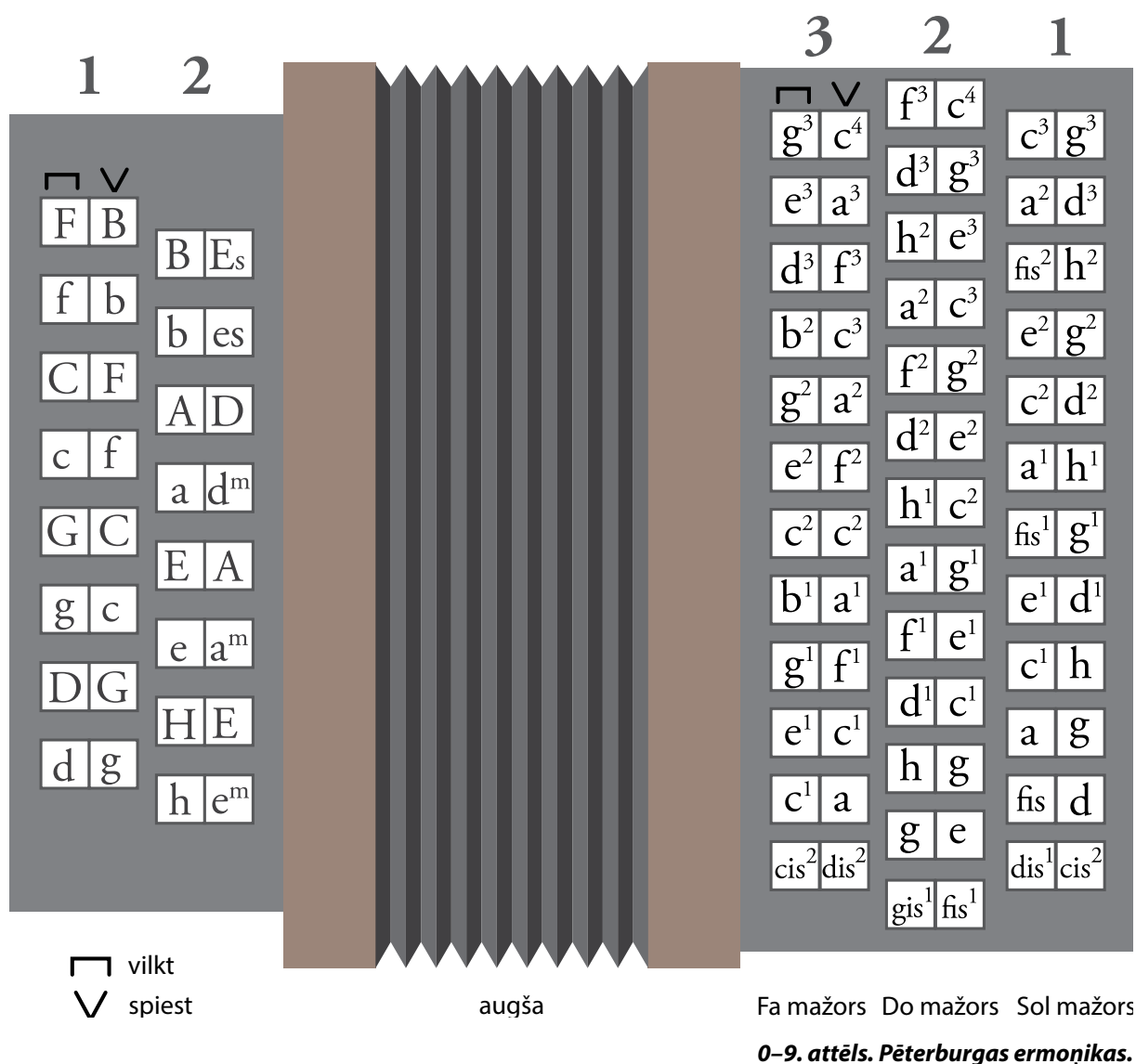
0–7. attēls. Ermoņiku labās puses klaviatūra.

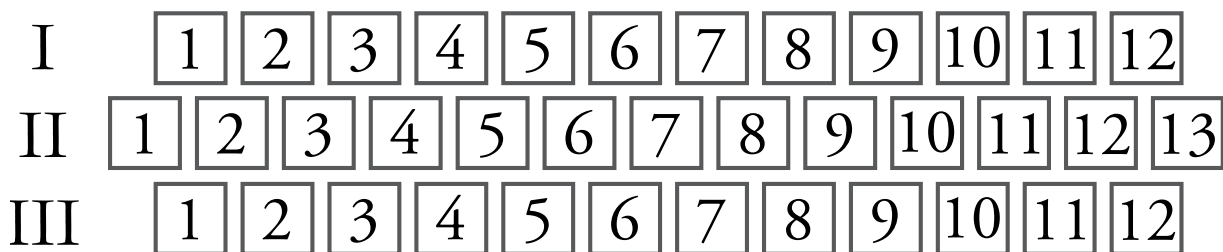
□ vilkt
✓ spiest

0–8. attēls. Ermoņiku kreisās rokas klaviatūra.

¹ Samulsināt varētu fakts, ka lietuviešu melodiju video piemēros reālais skaņu augstums neatbilst rakstītajam, jo lietotais instruments atskaņojies par toni zemāk – tāpat 2. rinda in C (Do) (kas skan kā B (Sibemol)), pirmā rinda – in G (Sol) (skan kā Fa) un trešā rinda – in F (Fa) (skan kā Mibemol). Latviešu piemēros skanējuma augstums gan atbilst rakstītajam.

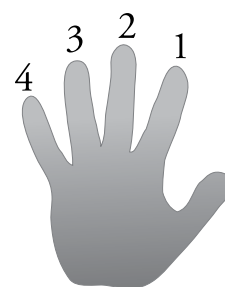
Mēs izmantosim arī taustiņu numerāciju. Labās rokas klaviatūras shēmā (0–10. attēls) burtā vietā rakstīts taustiņa numurs. Skaitļi kreisajā pusē apzīmē taustiņu rindas numuru.

0–10. attēls. Labās rokas klaviatūras numerācijas sistēma.

Šeit vari redzēt pirkstu numerāciju, kas būs noderīga ikvienā stundā, lasot shēmas.

0–11. attēls. Aplikatūra.

Shēmu lasīšanas principi

I, II, III – labās rokas klaviatūras taustiņu rindu numuri

← melodijas ritms;

← sarkanā līnija – spied plēšas, nav līnijas – velc plēšas;

← cipars kvadrātā – atbilstošā taustiņa numurs;

← mazie cipari norāda labās rokas aplikatūru;

← lielie burti norāda pamata basa notis;

← mazie burti norāda akordus.

0–12. attēls. Shēmas fragments.

Burti, kas rakstīti viens zem otra (lielais un mazais), norāda, ka gan basa notis, gan akords spēlējami reizē.

0–13. attēlā redzami basa taustiņi, kas izmantojami noteiktā skaņdarbā. Pirksti norāda kreisās rokas aplikatūru.

Lielākā daļa repertuāra, kas izvēlēts šai grāmatai, ir veco lietuviešu ciemu muzikantu repertuārs. Savukārt izvēlētais latviešu melodijas galvenokārt ir dažādi mūsdienās spēlēti un zināmi danči, mazliet mazāk – senākas, bet aktualizētas dejas, kā arī pāris dziesmas. Nodarbības sagatavotas, iedalot melodijas pēc žanra un grūtības/nepieciešamo iemaņu līmeņa.

Nodarbības sākumā ieteicams izspēlēt katru roku atsevišķi (vispirms labo roku, pēc tam – kreiso) un tikai tad spēlēt ar abām rokām reizē.

4 C F

3 c f

2 G C 2

1 g c 1

□ vilkt

△ spiest

0–13. attēls. Kreisās rokas klaviatūras shēma un aplikatūra.

Tradicionālais repertuārs

Vienlaikus ar akordeonu Baltijā ienāca arī jauns muzikālās domāšanas veids, kam bija būtiska ietekme uz turpmāko tradicionālās mūzikas attīstību. Agrāk tautasdziesmas bija ļoti maigas un liriskas, taču jaunie danči, kas izplatījās Baltijā, piemēram, polka un valsis, bija ātri un jautri. Tāpat mūzikā ienāca Rietumu funkcionālās harmonijas, kas diezgan ātri nostiprinājās arī mūsu muzikālajā izpratnē. Aizvien populārāki kļuva trīs žanri – polka, valsis un maršs. Un tomēr arī šīs dejas, salīdzinot ar mūsdienām, bija mierīgākas un tika spēlētas lēnākā tempā, kas tuvāks tradicionālajām dziesmām un dejām.

Pēterburgas ermoņiku repertuārā būtiska loma ir maršam. Maršu spēlēja katrās kāzās, sveicot viesus, ievadot līgavu un līgavaini ceremonijā un sagaidot tos. Mūsdienās, sarežģītajai kāzu ceremonijai kļūstot vienkāršākai, ir sarukusi arī maršu daudzveidība. Visbiežāk muzikantiem jāspēlē divi vai trīs marši ar ne tik konkrētu uzdevumu. Taču arvien biežāk spēlē polkas un valšus, un arī šo deju spēles maniere ir krietni izmainījusies, jo ir pieaudzis atskaņojuma temps.

Pēterburgas ermoņiku festivālā, ko reizi gadā Lietuvā (kopš 2010. gada), Utenas pilsētā, rīko šīs metodikas autors Raimonds Garsons (*Raimondas Garsonas*), Utenas Etniskās kultūras centra vadītājs, Pēterburgas ermoņiku spēlmaņiem ir iespēja atskaņot kompozīcijas ermoņikām solo.

Klausoties un analizējot skaņdarbus, ko nacionālo festivālu laikā (no 2010. līdz 2017. gadam) atskaņojuši Pēterburgas ermoņiku spēlmaņi, secināts, ka repertuārā ir: 1) polkas, 2) valši, 3) fokstroti, 4) marši, 5) dziesmas, 6) lietuviešu dejas, 7) oriģinālkompozīcijas.

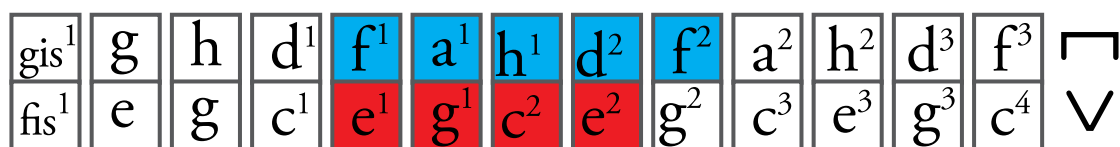
Lietuvā polkas veido lielāko daļu ermoņiku spēlmaņu repertuāra – tās spēlē ikviens; valšus spēlē retāk, bet fokstrots – vēl retāk (R. V. Trainis, F. Jalinausks); tikai daži muzikanti spēlēja maršus (P. Matulis, A. Mieļausks, R. V. Trainis, P. Žalalis). No 45 spēlmaņiem trīs spēlējot dziedājuši (F. Jalinausks, K. Mackonis, A. Paškevičs). Labi zināmo lietuviešu danci “Suktinis” spēlējuši R. V. Trainis, bet dančus “Meneselis” un “Petkevičius Polka” atskaņojuši skolēni, kas tos bija iemācījušies no tradicionālās mūzikas izdevumiem. Tāpat tikušas atskaņotas dažas oriģinālkompozīcijas (A. Mieļausks, S. Pumputis un citi).

Spēles tehnika

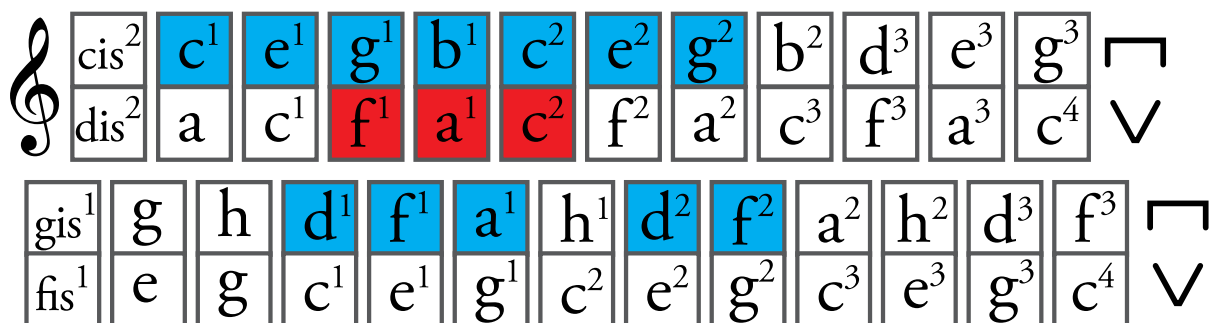
Tātad, kā jau noskaidrojām iepriekš, instrumentam, kas skaņots *in C*, pirmā taustiņu rinda (no ārējās malas skatoties) ir Sol mažorā, otrā – Do mažorā, bet trešā – Fa mažorā. Šo trīs vienrindas instrumentu apvienojums vienās ermoņikās būtiski ietekmēja spēles paņēmieni un tehnikas attīstību.

Sākotnēji tika spēlēti vienrindas instrumenti. To ietekmi uz muzikanta spēles tehniku var novērot arī mūsdienās. Lai gan uz vienas taustiņu rindas ir iespējams nospēlēt visas konkrētās tonalitātes skaņas, šādi spēlēt ir ļoti grūti, jo ir nemitīgi jāmaina plēšu virziens (vilkt vai spiest), lai radītu dažāda augstuma skaņas. Tomēr arī ar trīsrindu Pēterburgas ermoņikām mēdz spēlēt šādas melodijas – parasti tādas, kurās harmonija balstās uz toniku un dominanti. Šādas melodijas, kas spēlējamās uz vienas taustiņu rindas, bieži spēlēja muzikants un instrumentu meistars Mikolass Sipavičus (*Mykolas Sipavičius*) no Dusetiem, kā arī Alģis Vaitonis (*Algis Vaitonis*) no Rokišķiem. Kā redzams attēlā, vienā taustiņu rindā ietilpst visas skaņas (0–14. attēls).

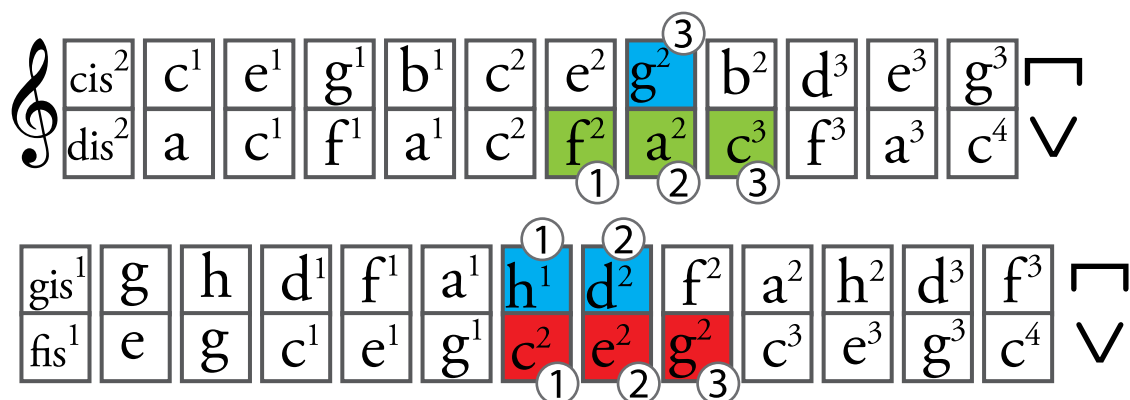
0–14. attēls.

Pēterburgas ermoņikas izgatavoja gan ar divām, gan trim taustiņu rindām. 2010. gada Pēterburgas ermoņiku festivālā Utenā divrindu ermoņikas spēlēja Romass Barbaravičs (Širvintas apriņķis), Jonass Mažeikis (Rokišķu apriņķis). Taču arī trīsrindu ermoņiku spēlmaņi var dažkārt atskaņot melodijas, izmantojot tikai divas taustiņu rindas; parasti tās ir pirmā un otrā taustiņu rinda. Piemērā zemāk redzams, kuras taustiņus izmantojis Rimas Valents Trainis (*Rimas Valentas Trainys*), spēlējot maršu (0–15. attēls).

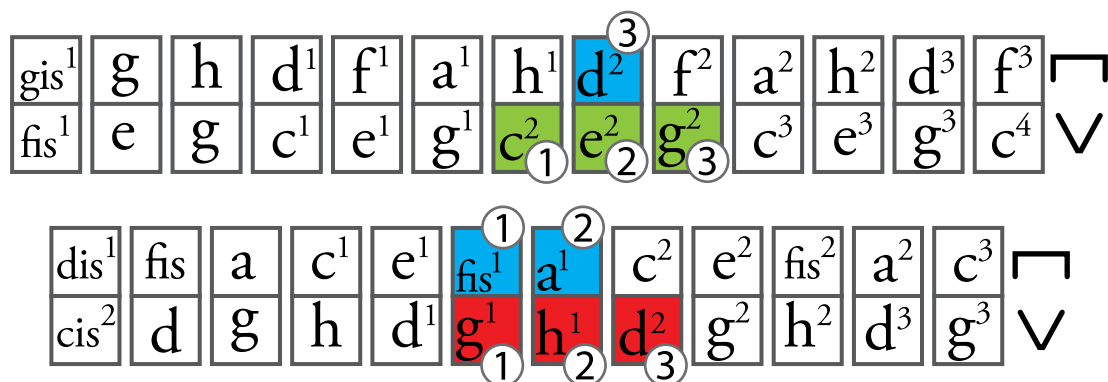

0–15. attēls.

Dažkārt spēlēšanas laikā mainās tonalitātes. Tad labā roka, kas spēlē melodiju, no pirmās un otrās taustiņu rindas pāriet uz trešo. Šādu spēles manieri bieži izmanto Rimas Valents Trainis (0–16. attēls).

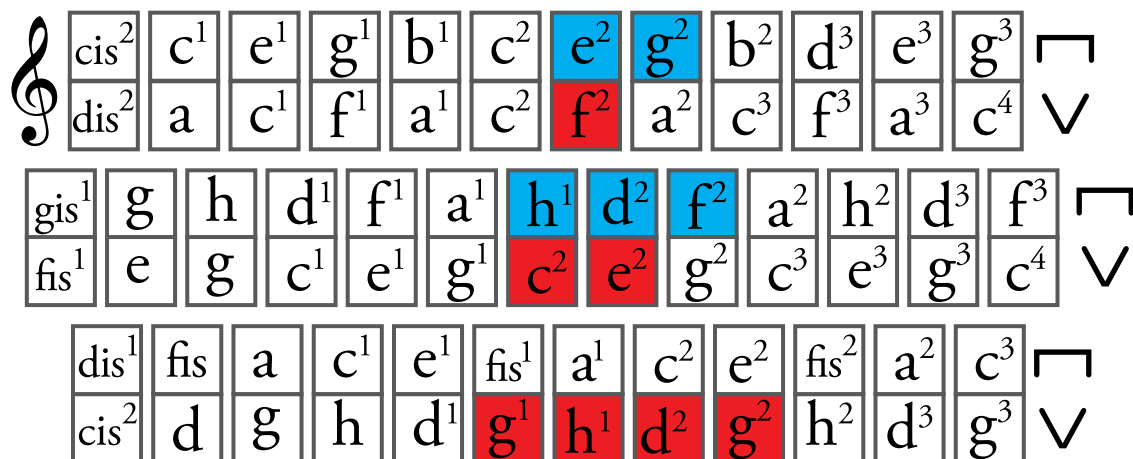

Tā pati melodija citā tonalitātē:

0–16. attēls.

Reizēm spēlmanis var atskaņot kompozīciju, izmantojot visas trīs taustiņu rindas, lai būtu vieglāk strādāt ar plēšām. Tādā gadījumā, atkārtojot tās pašas notis, plēšas var tikt gan vilktas, gan spiestas. Šādi R. V. Trainis spēlē Puodžiai polku (0–17. attēls).

0–17. attēls.

Alģimants Mieļausks (*Algimantas Mieliauskas*) (Molētu apriņķis) savas kompozīcijas atskaņo, izmantojot visas trīs taustiņu rindas. Atkārtojot kompozīcijas daļas, viņam patīk spēlēt melodiju oktāvu zemāk. Šāda oktāvu maiņa ir ļoti raksturīga, spēlējot Pēterburgas ermoņikas duetā. Tad viens spēlmanis atskaņo melodiju augšējā reģistrā, bet otrs – oktāvu zemāk. Šāds spēles paņēmieni parāda katra muzikanta īpašo spēles stilu. Īpaši bieži šādi spēlēja spēlmaņu duets Arvīds Leščinskis (*Arvydas Leščinskas*) (Pakroja) un Vitas Rimkus (*Vitas Rimkus*). Arī citi muzikanti šo paņēmieni izmanto arvien biežāk.

Atšķirīgu muzikantu spēlē saklausāmi dažādi paņēmieni. Kādam patīk spēlēt, izmantojot daudzveidīgas harmonijas akordos, piemēram, Staņislavam Beņūnam (*Stanislovas Beniūnas*) (Zarasai apriņķis). Povils Matulis (Utenas apriņķis) spēlē melodiskās līnijas un pavada tās ar īsām skaņām, ko rada ar tās pašas rokas pirkstiem, kas nespēlē melodiju, dublējot kreisās rokas partiju. Alģimants Mieļausks demonstrē spēli ātrā tempā, izrotājot katru melodijas lēcieni ar pārgāju skaņām.

Tā kā Lietuvā Pēterburgas ermoņiku spēles tradīcija ir daudz izplatītāka, tur izveidojušies un tiek izkopti vairāki interesanti veidi un paņēmieni, kā to uzturēt un popularizēt – tiek organizēti festivāli, konkursi, veidoti dueti, kuros bieži apvienojas meistari ar mācekļiem u. tml. Arī Latvijā būtu nepieciešams līdzīgs sabiedrības intereses un aktivitātes līmenis, lai mūsu traušlajā situācijā, kad palikuši vien nedaudzi šī unikālā instrumenta prasmju nesēji, nozīmīgā tradīcija neizzustu, bet gan atdzimtu ar jaunu spēku.

Pirmā nodarbība

Melodijas, izmantojot vienu taustiņu rindu

Pirmajā nodarbībā apgūsim vienkāršas melodijas, kas nospēlējamas, izmantojot tikai vienu taustiņu rindu labajā pusē.

Kad esi pareizi apsēdies, noregulē siksnas garumu (ja tas iespējams) un izlem, kurš no ermoņiku turēšanas veidiem ir tev ērtākais. Pēc tam, kad esi iepazinies ar instrumenta klaviatūru un norādēm shēmu lasīšanā, vari sākt apgūt pirmo skaņdarbu.

1 1 1 1 2 2 2 2 2 2 1 1 1 1 1 1

C c G g C c F f C c G g C c C c

1 1 1 2 2 2 2 2 1 1 1 1 1 1

C c G g C c F f C c G g C c C c

1-1. attēls. Melodijas "Iestādīju baltu pupu" shēma.

Skatīt video Nr. 1.1 (QR – kods LV-01)

Lai uzsāktu instrumenta spēli un praktiski apgūtu jau aprakstīto bisonorā instrumenta īpatnību, ka ar vienu taustiņu iespējams iegūt divas skaņas, mainot plēšu virzienu, ļoti piemērots un uzskatāms piemērs ir latviešu melodija “Iestādīju baltu pupu”. Lai gan dziesmas izcelsme nav skaidri zināma, tā mūsdienās folkloras kopu vidū ir diezgan populāra.

Melodija ir ļoti vienkārša – tā aptver četru secīgu skaņu diapazonu, un to nospēlēšanai vajadzīgi tikai divi taustiņi otrajā rindā labajā pusē un līdz ar to arī nepieciešami tikai divi pirksti – 1. un 2. Melodija nosacīti sastāv no divām daļām, abās tā virzās augšup un tad lejup, pie tam daļas ir gandrīz vienādas – atšķiras tikai ritms, kas arī ir ļoti vienkāršs.

Sākumā lēni mēģini izspēlēt tikai melodiju ar labo roku. Tāpat svarīgākais ir plēšu virziena maiņa – spiest un vilkt. Centies to darīt precīzi, ik pēc divām skaņām. 4. un 8. taktī plēšas jāspiež visas takts garumā – tāpat divas reizes ilgāk.

Tālāk lēni izspēlē tikai pavadījumu ar kreiso roku. Kopā būs vajadzīgi četri taustiņi – Do, do (C, c) un Sol, sol (G, g) atrodas otrajā taustiņu pāri no augšas (attiecīgi virzienā no tavas galvas uz leju, instrumentam esot tev klēpī) 1. jeb ārējā rindā, savukārt Fa, fa (F, f) – taustiņu pāris pašā 1. rindas apakšā¹. Pēdējais varētu sagādāt tehniskas grūtības, jo neatrodas blakus iepriekšējam basu pārim, tāpēc šo abu taustiņu pāru savienojumu vērts pavingrināties vairāk.

Kad abas rokas apgūtas, saliec tās kopā un lēnā, precīzā tempā mēģini nospēlēt savu pirmo melodiju ar Pēterburgas ermoņikām!

¹ šoreiz, jo citās nodarbībās vairāk lietosim otru F, f akordu spēles veidu.

QR - kods LV-01

<https://youtu.be/AkygThpVrmw>

1. 2.

III II I

4 3 4 4 3 4 3 2 1 2 3 4 4 3 4 3

B b B b F f F f C c C c F f F f F f F f

1–2. attēls. Danča “Suktinis” shēma, 1.–5. takts.

Skatīt video Nr. 1.2: dancis “Suktinis”, 1. daļa – abas rokas (QR - kods 1).

Skatīt video Nr. 1.3: dancis “Suktinis”, 1. daļa – labā roka (QR - kods 2).

Skatīt video Nr. 1.4: dancis “Suktinis”, 1. daļa – kreisā roka (QR - kods 3).

“Suktinis” ir ļoti populāra deja Lietuvā, kas līdzīga polkai.

Iemācīsimies nospēlēt danča “Suktinis” pirmo daļu.

1. Velkot plēšas, nospēlē 5., 4. un atkal 5. taustiņu ar 4., 3. un 4. pirkstu. Tad atkārti vēlreiz, plēšas spiežot. Arī trešajā un ceturtajā taktī pirkstus liek pēc kārtas.
2. Pirmajā reizē spēlē 1.–4. takti, bet atkārtojot pēc 3. takts lec uz 5. takti.
3. Kā jau minēju iepriekš, basa notis apzīmē ar lielajiem burtiem. Šajā skaņdarbā izmantoti trīs: B (Sibemol), C (Do) un F (Fa), no kuriem galvenais jeb tonikas akords ir Fa. Aplūko ievadā redzamo basu atrašanās vietu uz kreisās rokas klaviatūras – B un b atrodas apakšā (apakšējais pāris 2. jeb iekšējā rindā), bet F, f un C, c – mazliet augstāk (otrais taustiņu pāris no apakšas 1. jeb ārējā rindā). Zemāk esošos taustiņus ir jāspēlē ar 4. un 3. (ja ērtāk, var izmantot arī 3. un 2.) pirkstu, bet augstāk esošos – ar 2. un 1. pirkstu.

QR - kods 1

<https://youtu.be/GJNNIP84h8Q>

QR - kods 2

<https://youtu.be/rYkzJInO73k>

QR - kods 3

<https://youtu.be/FDKnGvrOjxA>

1. 2.

III
II
I

5 5 4 4 4 4 3 4 3 3 2 3 4 4 3 4 4 5 4

4 4 3 3 3 3 2 3 2 2 1 2 3 3 2 3 3 4 3

F f C c F f F f C c C c F f F f F f f

1–3. attēls. Danča "Suktinis" shēma, 6.–10. takts.

Skatīt video Nr. 1.5: dancis „Suktinis”, 2. daļa – abas rokas (QR - kods 4).

Skatīt video Nr. 1.6: dancis „Suktinis”, 2. daļa – labā roka (QR - kods 5).

Skatīt video Nr. 1.7: dancis „Suktinis”, 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 6).

Otrajā melodijas daļā visas nošu vērtības ir vienādas. Melodijas spēlēšanai izmanto četrus taustiņus vienā rindā. Ievēro, ka plēšas biežāk tiek spiestas nekā vilktas. Taču tajās taktīs, kurās plēšas tiek vilktas, būtu ieteicams spēlēt skaļāk vai izmantot īpašo gaisa pogu kreisās rokas dēlīša aizmugurē, lai ļautu plūst papildu gaisam un tādējādi plēšas straujāk atvērtos.

Tāpat kā pirmajā danča daļā, arī šeit vispirms nospēlē 1.–4. takti, bet atkārtojot pēc 3. takts lec uz 5. Basa notis un akordus visu danci spēlē ar vieniem un tiem pašiem taustiņiem, tāpēc 2. un 1. pirksts atrašanās vietu nemaina.

QR - code 4
https://youtu.be/POHITf5p_Bs

QR - code 5
<https://youtu.be/rJQsTdmXHfK>

QR - code 6
<https://youtu.be/O9ZxfzwBSQ4>

♩ = 144

III
II
I

7 7 8 8 9 8 8 7 6 7 8 8 8 7 6 7 8 7 7 6 5 6

2 2 3 3 4 3 3 2 1 2 3 3 3 2 1 2 3 2 3 2 1 2

C c G c G c C c C g G g G c C C

III
II
I

7 7 8 8 9 8 8 7 6 7 8 8 8 7 6 7 8 7 7

2 2 3 3 4 3 3 2 1 2 3 3 3 2 1 2 3 2 2

C c G c G c C c C g G g G c C c

1–4. attēls. "Tado Blindos Polka" shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 1.8: „Tado Blindos Polka”, 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 7).

Skatīt video Nr. 1.9: „Tado Blindos Polka”, 1. daļa – labā roka
(QR - kods 8).

Skatīt video Nr. 1.10: „Tado Blindos Polka”, 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 9).

QR - kods 7
https://youtu.be/1pP2L_qnfnA

QR - kods 8
<https://youtu.be/nae0lyOcbwg>

QR - kods 9
<https://youtu.be/G2kqEWENSPk>

Otro melodiju sauc "Tado Blindos Polka" (1–8. attēls). Šo polku 2002. gadā ieskaņojis Aļģis Vaitonis. Šī polka, tāpat kā citi Aļģa skaņdarbi, ir strauja un bez smalkiem izrotājumiem, un tajā apvienojas tradicionālais lietuviešu spēles stils ar izteiktu individuālo pieeju.

Polka tiek spēlēta, izmantojot labās rokas klaviatūras otro taustiņu rindu, precīzāk, piecus taustiņus.

1. Vispirms tev jānācās spēlēt ļoti lēnā tempā, pievēršot īpašu uzmanību sešpadsmitdaļnotīm.
2. Ir ļoti svarīgi ievērot norādes plēšām – dažkārt to virziens mainās uz katru noti.
3. Pirmās divas skaņdarba rindiņas ir ļoti līdzīgas – tām atšķiras tikai beigas.
4. Basus visu danci spēlē ar 2. un 1. pirkstu, izmantojot tos pašus taustiņus.

7	6	7	6	6	6	6	6	4	5	6	5	5	5	4	5	6	6	6	6	4	5
4	3	4	3	3	3	3	3	1	2	3	2	2	2	1	2	3	3	3	3	1	2
G	g	G	g	G	c	C	c	C	g	G	g	G	c	C	c	G	c	C	c	C	c

1–5. attēls. "Tado Blindos Polka" shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 1.11: „Tado Blindos Polka”, 2. daļa – abas rokas (QR - kods 10).

Skatīt video Nr. 1.12: „Tado Blindos Polka”, 2. daļa – labā roka (QR - kods 11).

Skatīt video Nr. 1.13: „Tado Blindos Polka”, 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 12).

QR - kods 10
<https://youtu.be/SvfrWYYK-58>

QR - kods 11
https://youtu.be/AjP8_UoQ3zY

QR - kods 12
<https://youtu.be/6x9r5cY1RHE>

Arī otru "Tado Blindos Polka" pusi spēlē, izmantojot labās rokas klaviatūras otro taustiņu rindu. Melodiju spēlē tikai ar četriem taustiņiem – no 4. līdz 7. –, un pirksti tiek likti pēc kārtas.

1. Sākumā iemācies labās rokas aplikatūru, tikai spiežot taustiņus, bet nekustinot plēšas.
2. Plēšas maina virzienu uz katras takts otro noti.
3. 15. taktī plēšas maina virzienu uz katru noti.
4. Basus spēlē tāpat kā pirmajā danča daļā.

Diagram illustrating the construction of a 2D grid from a 1D sequence of blocks. The top row shows a 1D sequence of blocks: [5, 6, 5, 6], [8, 8, 8, 8, 8], [8, 8, 8, 8, 8], and [8, 8, 8, 8, 8]. The bottom row shows the same sequence with the last block replaced by [7, 7, 7]. Red bars indicate the boundaries of the blocks. The diagram is labeled with 'III' and 'II' on the left.

1–6. attēls. “Andrijausko polka” shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 1.14: „Andrijausko polka”, 1. daļa – abas rokas (OR - kods 13).

Skatīt video Nr. 1.15: „Andrijausko polka”, 1. daļa – labā roka (QR - kods 14).

Skatīt video Nr. 1.16: „Andrijausko polka”, 1. daļa – kreisā roka (QR - kods 15).

Trešo melodiju sauc "Andrijausko polka". Šo polku Pēterburgas ermoņiku festivālā Utenā 2012. gadā spēlēja Gintars Andrijausks. To atskaņo uz labās rokas klaviatūras otrās taustiņu rindas. Melodijai izmanto četrus taustiņus, taču pirksti netiek likti pēc kārtas. Gandrīz visa melodija ir mazkustīga – galvenokārt tiek spēlēts 8. taustiņš ar 4. pirkstu. Plēšu kustība ir līdzena.

QR - kods 13
<https://youtu.be/choBaeNsr-E>

QR - kods 14
https://youtu.be/9DWO_10Wtd4

QR - kods 15
<https://youtu.be/u3SE63XTwec>

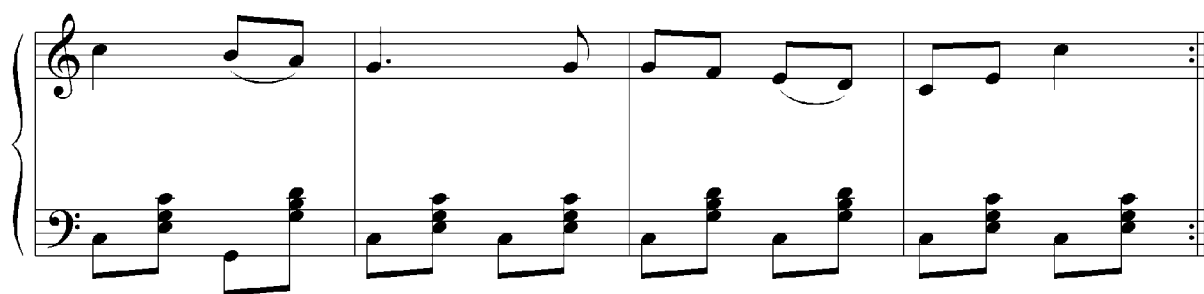
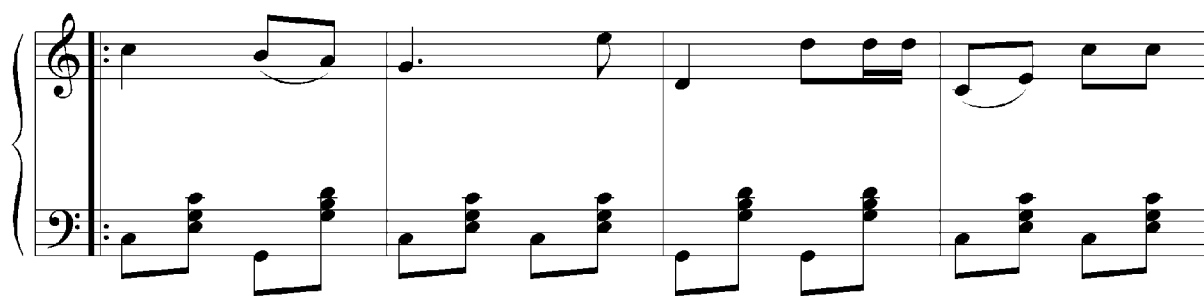

Diagram showing fingerings and notes for measures 9-16 of 'Andrijausko polka'.

Measure 9: 7 7 6 6 8 5 8 8 8 5 6 8 8

Measure 10: 3 3 2 2 4 1 4 4 4 1 2 4 4

Measure 11: C c G g C c C c G g G g C c C c

Measure 12: 7 7 6 6 6 6 5 5 4 4 5 7

Measure 13: 3 3 2 2 2 3 2 2 1 2 3 4

Measure 14: C c G g C c C c C g C g C c C c

1-7. attēls. "Andrijausko polka" shēma, 9.-16. takts.

Skatīt video Nr. 1.17: „Andrijausko polka”, 2. daļa – abas rokas (QR - kods 16).

Skatīt video Nr. 1.18: „Andrijausko polka”, 2. daļa – labā roka (QR - kods 17).

Skatīt video Nr. 1.19: „Andrijausko polka”, 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 18).

Melodijas “Andrijausko polka” otrā puse tiek spēlēta uz labās rokas klaviatūras otrās taustiņu rindas. Melodijai izmanto piecus taustiņus, tāpēc dažās taktīs uz tiem pašiem taustiņiem tiek likti citi pirksti.

Šajā melodijas daļā plēšas biežāk tiek spiestas. Vietās, kur plēšas ir jāvelk, tev jāspēlē skaļāk vai jāpiespiež gaisa poga. Basi visu laiku ir jāspēlē, izmantojot vienus un tos pašus taustiņus.

QR - kods 16
<https://youtu.be/qF6uGECpthg>

QR - kods 17
<https://youtu.be/8Ael0gWHmUU>

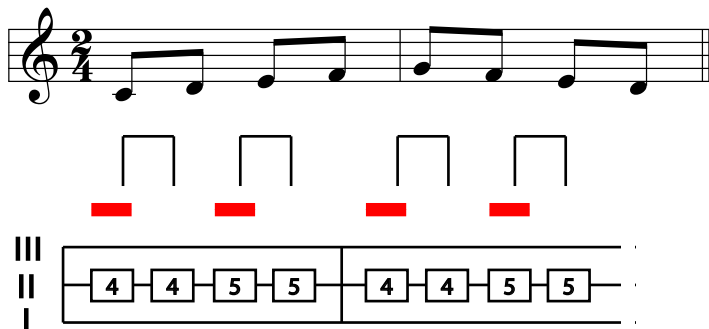

QR - kods 18
<https://youtu.be/kPk-Gue3aj8>

Vingrinājumi**1. vingrinājums**

Nospēlē šo vingrinājumu, nepārtraukti mainot plēšu virzienu. Pirmajā reizē 4.–6. taustiņu spēlē ar 1.–3. pirkstu, nākamreiz – ar 2.–4. pirkstu.

1–8. attēls.

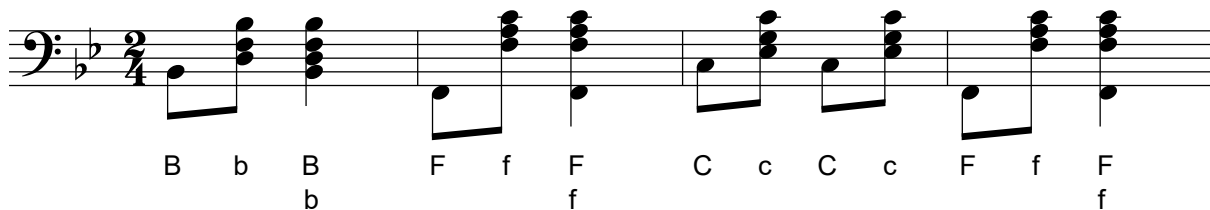
QR - kods 19

<https://youtu.be/oNtM0hQdAIY>

Skatīt video Nr. 1.20: 1. vingrinājums (QR - kods 19).

2. vingrinājums

Nospēlē basus: velkot plēšas, ar 4. un 3. pirkstu spēlē Sibemol, sibemol basus, stumjot plēšas, ar 2. un 1. pirkstu spēlē Fa, fa basus, velkot plēšas, ar 2. un 1. pirkstu spēlē Do do un stumjot – Fa, fa basus.

1–9. attēls.

QR - kods 20

<https://youtu.be/QGS-hW14RCU>

Skatīt video Nr. 1.21: 2. vingrinājums (QR - kods 20).

3. vingrinājums

Nospēlē šo vingrinājumu, mainot plēšu virzienu tā, kā norādīts. Iemācies nospiegt gaisa pogu uz 3. un 5. noti.

1–10. attēls.

QR - kods 21
<https://youtu.be/1kGL-UIOb5Y>

Skatīt video Nr. 1.22: 3. vingrinājums (QR - kods 21).

4. vingrinājums

Nospēlē šo vingrinājumu, mainot plēšu virzienu tā, kā norādīts. Pievērs uzmanību otrajai taktij – uz tiem pašiem taustiņiem tiek likti citi pirksti.

1–11. attēls.

QR - kods 22
<https://youtu.be/hrmKJearn84>

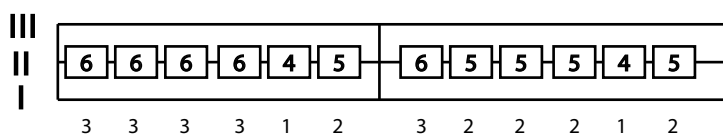

Skatīt video Nr. 1.23: 4. vingrinājums (QR - kods 22).

5. vingrinājums

Šajā vingrinājumā tiek atkārtots ritmiskais zīmējums.

1–12. attēls.

QR - kods 23
<https://youtu.be/nwHTlmi0k28>

Skatīt video Nr. 1.24: 5. vingrinājums (QR - kods 23).

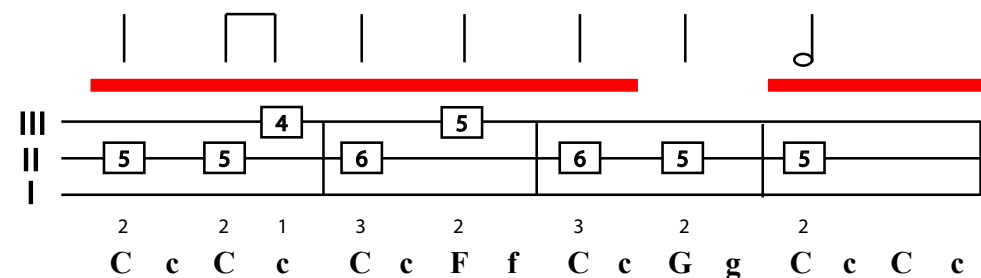
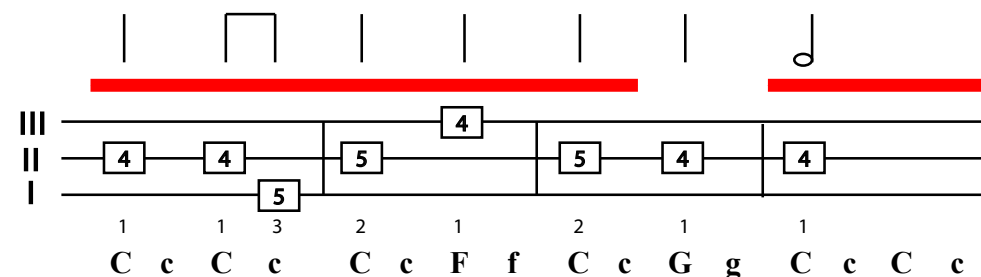
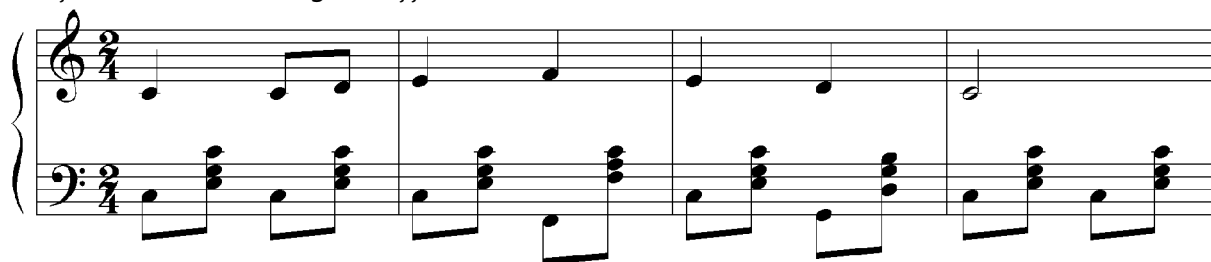

Otrā nodarbība

Tautas dejas

Šajā nodarbībā mēs mācīsimies spēlēt tautas deju melodijas, izmantojot divas taustiņu rindas.

Daudzas lietuviešu tautas dejas ir lēnas un reizēm ar skumju noskaņu. Arī citu tautu melodijas lietuviešu tautas muzikanti mēdz atskaņot atšķirīgi, ne tik trokšņaini un vareni, kā pierasts, piemēram, slāvu tautu tradīcijās. Šajā nodarbībā izmantotās melodijas ņemtas un Pēterburgas ermoņikām pielāgotas no Eugenijas Venskaukaite grāmatas "Dejas un rotaļas", kas izdota 1989. gadā Viļņā.

2-1. attēls. Dejas "Ant kalno karklai siūbavo" shēma, 1.-8. takts.

Skatīt video Nr. 2.1: deļa „Ant kalno karklai siūbavo”, 1. daļa – abas rokas (QR - kods 30).

Skatīt video Nr. 2.2: deļa „Ant kalno karklai siūbavo”, 1. daļa – labā roka (QR - kods 31).

Skatīt video Nr. 2.3: deļa „Ant kalno karklai siūbavo”, 1. daļa – kreisā (QR - kods 32).

QR - kods 30
https://youtu.be/9IMivKFxi_U

QR - kods 31
https://youtu.be/zY3PtU2y_oM

QR - kods 32
<https://youtu.be/RjijZGquTCO>

“Ant kalno karklai siūbavo” ir populāra deļa visā Lietuvā. Deļa parāda jau pieminēto lietuviešu lēnīgo dabu un dzīvesstilu. Melodijas skaņas iet pēc kārtas, tālab ir svarīgi pievērst uzmanību, ar kuru pirkstu spiežami taustiņi. Plēšas tiek spiestas gandrīz visas melodijas garumā, tikai trešās takts otrajā pusē tās ir jāvelk. Spēlējot trešās un septītās takts otro skaņu, ir jāpiespiež gaisa poga. Basu un akordu spēlē ar 2. un 1. pirkstu – (Do, do un Sol, sol – otro taustiņu pāri 1. rindā no augšas) vai 4. un 3. pirkstu (Fa, fa un Do, do – otro taustiņu pāri 1. rindā no apakšas).

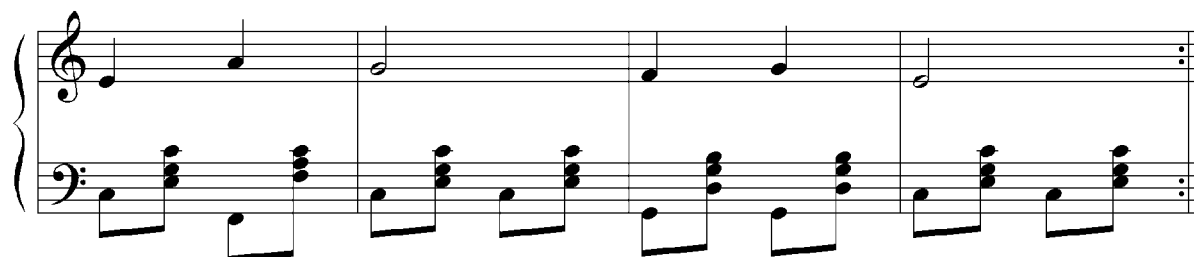

Diagram showing fingerings (III, II, I) and chords (C, c, F, f, G, g) for the first system of the piece. A red bar highlights the first two measures.

2-2. attēls. Dejas "Ant kalno karklai siūbavo" shēma, 9.-16. takts.

Skatīt video Nr. 2.4: deja „Ant kalno karklai siūbavo”, 2. daļa – abas rokas (QR - kods 33).

Skatīt video Nr. 2.5: deja „Ant kalno karklai siūbavo”, 2. daļa – labā roka (QR - kods 34).

Skatīt video Nr. 2.6: deja „Ant kalno karklai siūbavo”, 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 35).

Otrajā danča pusē melodija veidojas no divām sekvencēm; pirmo un otro takti spēlē, izmantojot taustiņus otrajā un trešajā taustiņu rindā, bet trešo un ceturto takti – pirmajā un otrajā taustiņu rindā. Šo melodiju spēlē ar trīs pirkstiem. Basus spēlē, izmantojot tos pašus četrus taustiņus, kurus pirmajā melodijas pusē. Pievērs uzmanību – 5. taktī Do un do basus spēlē uz apakšējiem taustiņiem (resp. otrais taustiņu pāris 1. rindā no apakšas), taču 6. taktī – uz augšējiem (otrais taustiņu pāris 1. rindā no augšas). Plēšu virziens mainās vienmērīgi.

QR - kods 33
https://youtu.be/QLABH_ZyHiM

QR - kods 34
https://youtu.be/Tb_3G_gRQ6Y

QR - kods 35
<https://youtu.be/MnYI1qw25DU>

III 6 6 5 6 8 8 5 5 5 8 6 6

2 2 1 2 4 4 1 1 1 4 2 2

F f F f B b B b C c C c F f F f

III 5 5 5 5 5 5 4 4 6 5 5 5 5

1 1 2 1 1 1 1 1 3 2 2 2 2

F f F f C c C c C c F f F f

2–3. attēls. Dejas “Gudo dūda” shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 2.7: dejas „Gudo Dūda” – abas rokas (QR - kods 36).

Skatīt video Nr. 2.8: dejas „Gudo Dūda” – labā roka (QR - kods 37).

Skatīt video Nr. 2.9: dejas „Gudo Dūda” – kreisā roka (QR - kods 38).

Šo danci pirmajā reizē ir jāspēlē lēni, bet otrajā – ātri. Tas tādēļ, ka pirmajā reizē dejotāji it kā spēlējas, bet otrajā reizē tie dejo polku. Melodiju spēlē, izmantojot divas taustiņu rindas. Ievēro, ka gan 5. taustiņu 6. taktī, gan 4. taustiņu 7. taktī spēlē ar 1. pirkstu. Tāpat Fa, fa basus 1. taktī spēlē uz zemākajiem taustiņiem 1. rindā, bet pārējās taktīs – uz augstākajiem (otrais taustiņu pāris no apakšas). Sibemol, sibe-mol basus spēlē ar 3. un 4. pirkstu uz apakšējiem taustiņiem otrajā rindā.

QR - kods 36
<https://youtu.be/yPT9ARkLeeo>

QR - kods 37
<https://youtu.be/R805DsuUTJc>

QR - kods 38
<https://youtu.be/D0eqsHpFLdo>

3 3 1 2 2 3 1 1 2 2 2 2 2

C c C c C c G g G g C c C c

2-4. attēls. Dejas "Kiškelis bebēgdams" shēma, 1-4. takts.

Skatīt video Nr. 2.10: dejas "Kiškelis bebēgdams", 1. daļa – abas rokas (QR - kods 39).

Skatīt video Nr. 2.11: dejas "Kiškelis bebēgdams", 1. daļa – labā roka (QR - kods 40).

Skatīt video Nr. 2.12: dejas "Kiškelis bebēgdams", 1. daļa – kreisā (QR - kods 41).

QR - kods 39
<https://youtu.be/6NK06EUeOVI>

QR - kods 40
https://youtu.be/-kDP_3P4IQc

QR - kods 41
<https://youtu.be/36LvE4qaRCA>

Šī Lietuvā ir ļoti populāra dejas, un tā līdzīga polkai. Arī šo melodiju spēlē, izmantojot taustiņus divās rindās. Ievēro, ka gan 4. taustiņš 3. taktī, gan 5. taustiņš 4. taktī tiek spēlēti ar 2. pirkstu. Plēšas biežāk tiek spiestas, tālab trešajā taktī jāpiespiež gaisa poga. Do, do un Sol, sol basi tiek spēlēti ar 2. un 1. pirkstu.

1 1 2 2 2 2 3 3 1 1 2 3 1 2 2 2

F f F f C c C c G g G g G g C c

2-5. attēls. Dejas "Kiškelis bebēgdams" shēma, 5.-8. takts.

Skatīt video Nr. 2.13: deja "Kiškelis bebēgdams", 2. daļa – abas rokas (QR - kods 42).

Skatīt video Nr. 2.14: deja "Kiškelis bebēgdams", 2. daļa – labā roka (QR - kods 43).

Skatīt video Nr. 2.15: deja "Kiškelis bebēgdams", 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 44).

QR - kods 42

<https://youtu.be/phfAH5r2Ujl>

QR - kods 43

<https://youtu.be/XToyedPV5EU>

QR - kods 44

<https://youtu.be/uU9J1HgppcA>

Šajā melodijas daļā ir ērta 2. un 3. rindā spēlējamo taustiņu pozīcija. 3. taustiņu rindā nospiesto taustiņu pozīcija, lai nospēlētu pirmo takti, ir tāda pati kā 2. taustiņu rindā nospiesto taustiņu pozīcija, spēlējot otro takti. 3. un 4. takti taustiņu pozīcija atšķiras, lai gan melodija turpina virzīties lejup. Fa, fa basus spēlē ar 4. un 3. pirkstu, Do, do un Sol, sol basus spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

(2.x) (2.x)

4 6 5 5 5 5 5 5 5 5 5 4 4 4 4 5 5

3 1 2 2 2 2 2 2 2 3 1 1 1 1 2 2

C c C c G g C c C c C c G g C c

2.–6. attēls. Melodijas "Pinu vīzes" shēma.

Skatīt video Nr. 2.16 (QR – kods LV-02)

Un nu melodija no Latvijas – rotaļdeja "Pinu vīzes" no Madonas puses mūsdienās ir iemīļota gan bērnu, gan pieaugušo vidū. Tā ir vienkārša un līdzī dziedama. Tās melodija ir sekvenčveidīga (sekvence ir melodijas fragmenta atkārtojums citā augstumā), arī ritms atkārtojas un kreisajā rokā jāizmanto vien divi taustiņi (otrais pāris 1. rindā no augšas), kuri jāspiež ar 2. un 1. pirkstu, tomēr, iespējams, ilgāku laiku aizņems melodijā sastopamā punktētā ritma savienošana

QR - kods LV-02

<https://youtu.be/VPvZmJAh4XQ>

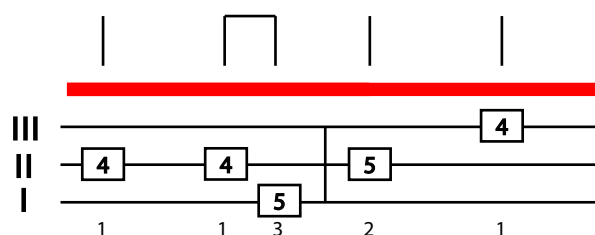
ar vienmērīgo astotdaļnošu pulsu pavadījumā. Vēl viena tehniskā grūtība ir tā, ka plēšās bieži var beigties gaiss, jo lielākā melodijas daļa jāspēlē, plēšas spiežot kopā, tāpēc īšajos brīžos, kad pustakti ilgst dominantes (Sol) harmonija, noteikti jāspiež gaisa poga un spēcīgi jāver vaļā plēšas. Vēl pievērš uzmanību katras īsās daļas nobeigumam – 2. reizē pēdējā taktsdaļā taustiņu spiež tikai vienu reizi, lai ritmiski atbilstu ceturtdaļnotij.

Vingrinājumi

1. vingrinājums

Spēlē secīgas skaņas, izmantojot taustiņus trijās rindās.

2–7. attēls.

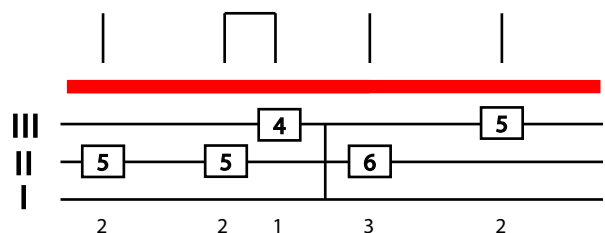
Skatīt video Nr. 2.16: 1. vingrinājums (QR - kods 45).

QR - code 45
<https://youtu.be/lcrSBa-LgF8>

2. vingrinājums

Spēlē secīgas skaņas, izmantojot taustiņus divās rindās.

2–8. attēls.

Skatīt video Nr. 2.17: 2. vingrinājums (QR - kods 46).

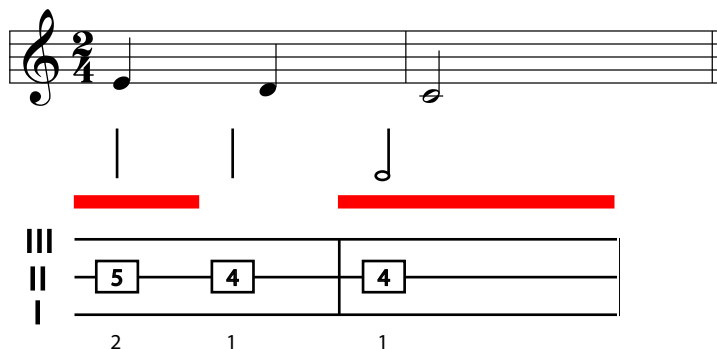
QR - kods 46
<https://youtu.be/lei4XGPs9js>

3. vingrinājums

Mācies izmantot gaisa pogu.

2-9. attēls.

QR - code 47
<https://youtu.be/MqUWZRHQK3o>

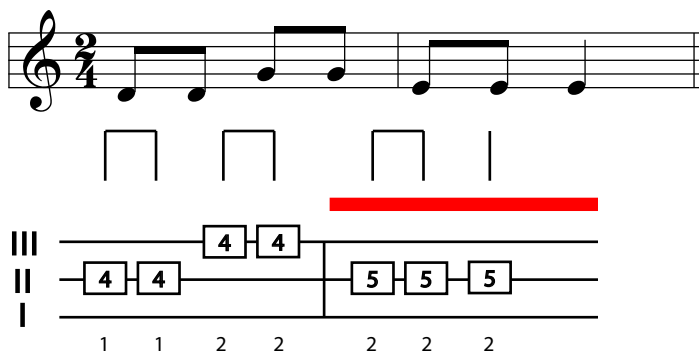

Skatīt video Nr. 2.18: 3. vingrinājums (QR - kods 47).

4. vingrinājums

Mācies savienot skaņas, izmantojot divas rindas un veidojot melodiskus lēcienus no otrās rindas uz trešo.

2-10. attēls.

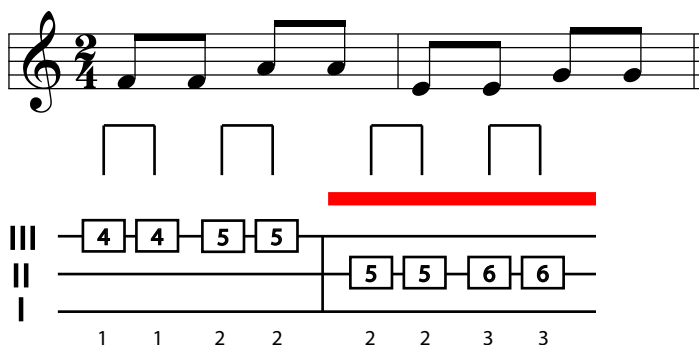
QR - kods 55
<https://youtu.be/iCYQ8uBDedE>

Skatīt video Nr. 2.19: 4. vingrinājums (QR - kods 55).

5. vingrinājums

2-11. attēls.

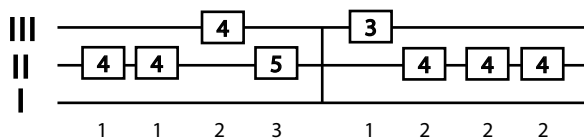
QR - kods 56
https://youtu.be/dPJmo5y_ixY

Skatīt video Nr. 2.20: 5. vingrinājums (QR - kods 56).

6. vingrinājums

2-12. attēls.

QR - kods 57

<https://youtu.be/RhA6G3HBIlg>

Skatīt video Nr. 2.21: 6. vingrinājums (QR - kods 57).

Trešā nodarbība

Akordu spēle

Kā jau tika minēts ievadā, Pēterburgas ermoņikas var spēlēt trīs tonalitātēs: šajā gadījumā Do, Fa un Sol mažorā. Tālab šajā nodarbībā tu mācīsies nospēlēt divas polkas – katru šajās trīs tonalitātēs.

Pirmā būs Valenta Traiņa polka. Tā sastāv tikai no akordiem.

Lasot shēmas, tev jāievēro, ka katra taustiņu kombinācija, kas veido akordu, jāatkārto augstāk norādītajā ritmā.

1,2,3 Etc.

1, 2, 3 Etc.

C c G g C c F f C c G g C c C c

3-1. attēls. Polkas "Tara tara" shēma Do mažorā.

Skatīt video Nr. 3.1: polka „Tara tara” – abas rokas (QR - kods 58).

Skatīt video Nr. 3.2: polka „Tara tara” – labā roka (QR - kods 59).

Skatīt video Nr. 3.3: polka „Tara tara” – kreisā roka (QR - kods 60).

QR - kods 58
<https://youtu.be/mBEHqRxClV4>

Sāc spēlēt polku Do mažorā (3-1. attēls). Spēlējot taustiņi jāspiež ar 1., 2. un 3. pirkstu. Plēšas biežāk tiek spiestas, nevis vilktas, tālab pirmās takts otrajā pusē un trešajā takti jāspiež gaisa poga. Do, do un Sol, sol basus spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Fa, fa basus spēlē ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 59
<https://youtu.be/3nwT8vRQbml>

QR - kods 60
<https://youtu.be/oSamCZ9-lAw>

1,2,3 Etc.

G g D d G g C c G g D d G g G g

3–2. attēls. Polkas "Tara tara" shēma Sol mažorā.

Skatīt video Nr. 3.4: polka „Tara tara” – abas rokas (QR - kods 61).

Skatīt video Nr. 3.5: polka „Tara tara” – labā roka (QR - kods 62).

Skatīt video Nr. 3.6: polka „Tara tara” – kreisā roka (QR - kods 63).

QR - kods 61
<https://youtu.be/35DFeTloVqM>

Polka Sol mažorā (3–2. attēls) spēlējama līdzīgi kā Do mažorā. Taustiņu novietojums ir tāds pats. Sol, sol un Re, re basi (pats augšējais taustiņu pāris 1. rindā) ir jāspēlē ar 2. un 1. pirkstu, un Do, do – ar 4. un 3. pirkstu. Šajā tonalitātē akordus spēlē, izmantojot pirmo un otro taustiņu rindu (Do mažorā tika izmantota otrā un trešā taustiņu rinda). Plēšu virzieni ir tādi paši, kā spēlējot Do mažorā.

QR - kods 62
<https://youtu.be/TVt3mdxu8NQ>

QR - kods 63
<https://youtu.be/jqVPP7K8rdU>

1,2,3 Etc.

F f C c F f B b F f C c F f F f

3–3. attēls. Polkas "Tara tara" shēma Fa mažorā.

Skatīt video Nr. 3.7: polka „Tara tara” – abas rokas (QR - kods 64).

Skatīt video Nr. 3.8: polka „Tara tara” – labā roka QR - kods 65).

Skatīt video Nr. 3.9: polka „Tara tara” – kreisā roka (QR - kods 66).

QR - kods 64
<https://youtu.be/sGfC8HZTvxl>

Polkas spēle Fa mažorā nedaudz atšķiras (3–3. attēls). Gandrīz visi akordi, izņemot Sibemol, tiek spēlēti, izmantojot trešo taustiņu rindu. Tāpat gandrīz visus akordus spēlē ar 1., 2. un 3. pirkstu, bet Sibemol ir jāspēlē ar 1., 2., un 4. pirkstu. Plēšas maina virzienu uz katru akordu. Fa, fa un Do, do basus spēlē ar 2. un 1. pirkstu, un Sibemol, sibemol basus spēlē ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 65
https://youtu.be/468wSUUc_Vc

QR - kods 66
<https://youtu.be/rYOOflGNqtc>

Akordos var ērti nospēlēt arī lielāko daļu no latviešu danču melodijas “Sēņu polka”², kas nāk no Varakļāniem. Tā mūsdienās ir ļoti iemīļota bērnu un jauniešu vidū, jo ir enerģiska un aizrautīga.

“Sēņu polkas” raksturs ir veikls un jautrs. Šai polkai ir divas īsas daļas, un katra no tām jāatkārto divas reizes. Tās pavadījums sastāv no divu funkciju akordiem – tonikas un dominantes – tātad kreisajā pusē izmantojams tikai viens taustiņu pāris. Melodijā sastopami gan akordi, gan intervāli, jo instrumenta specifikas dēļ akordu izmantošana visā melodijā nebūtu tik labskanīga. Ņem vērā – visos trīs polkas variantos 1. taktī pēdējā astotdaļņots jāpagūst izspēlēt, uz īsu brīdi atverot plēšas. Ātrā tempā tas var sagādāt tehnikas grūtības, tāpēc ieteicams vairāk patrenēties tieši pirmo divu taktu spēli.

2 Marianna Auna (dzim. Pেকেle) šo deju iemācīja LU folkloras deju kopai „Dandari” 1993. gadā. To interpretējis Ernests Spīčs. Deja pirmo reizi publicēta 1999. gadā Mārtiņa deju grāmatas 1. burtnīcā (E. Spīčs) (<https://www.facebook.com/Dandari-simts-dan%C4%8Di-simtgadei-1092626034206059/> – dejas Nr. 5)

III

II

456 456 45 45 45 45 23 34 34 34 34

2,3,4 2,3,4 2,3 2,3 2,3 2,3 3,4 1,2 2,3 2,3 2,3 2,3

C c C g C c C c G g G g C c C c

III

II

234 234 234 234 345 345 345 345 45 234 234 234 234 234

1,2,3 1,2,3 1,2,3 1,2,3 2,3,4 2,3,4 2,3,4 2,3,4 3,4 1,2,3 1,2,3 1,2,3 1,2,3 1,2,3

G g G g C c C c G g G g C c C c

3.–4. attēls. "Sēņu polkas" notis un shēma Do mažorā.

Skatīt video Nr. 3.10 (QR – kods LV-03)

Spēlējot Do mažorā, labajā pusē izmantojama gandrīz tikai 2. taustiņu rinda un no tās – vien četri taustiņi. Pirkstu novietojums ir ērts un loģisks, izņemot 3. takti, kur jānospēlē terca 3. rindā, un tāpēc uz šīs takts pirmo intervālu, arī tercu, jāmaina labās rokas pirksti.

QR - kods LV-03
<https://youtu.be/-jB-m3tTZs4>

III II I

1,2,3 1,2,3 1,2 1,2 1,2 1,2 1,2 3,4 1,2 1,2 1,2 1,2

F f F c F f F f C c C c F f F f

III II I

1,2,3 1,2,3 1,2,3 1,2,3 2,3,4 2,3,4 2,3,4 2,3,4 3,4 1,2,3 1,2,3 1,2,3 1,2,3

C c C c F f F f C c C c F f F f

3–5. attēls. “Sēņu polkas” notis un shēma Fa mažorā.

Skatīt video Nr. 3.11 (QR – kods LV-14).

Spēlējot Fa mažorā, ir daudz kopīga ar Do mažorā izmantoto taustiņu izkārtojumu (tas ir gandrīz tāds pats, tikai pārcelts uz 3. rindu) un aplikatūru (2. daļā tā ne ar ko neatšķiras).

QR - kods LV-04
<https://youtu.be/jGKpJQVGCqk>

III
II
I

678 678 78 67 67 67 78 67 67 56 56
2,3,4 2,3,4 3,4 2,3 2,3 2,3 3,4 1 2,3 2,3 1,2 1,2
G g G d G g G g D d D d G g G g

III
II
I

67 67 67 67 567 567 567 567 78 67 67 67 456 456
2,3 2,3 2,3 2,3 1,2,3 1,2,3 1,2,3 1,2,3 3,4 2,3 2,3 2,3 1,2,3 1,2,3
D d D d G g G g D d D d G g G g

3–6. attēls. “Sēņu polkas” notis un shēma Sol mažorā.

Skatīt video Nr. 3.12 (QR – kods LV-15).

“Sēņu polka” Sol mažorā atšķiras no iepriekšējām – 1. rindā spēlēto taustiņu attiecības, mainot plēšu virzienu, veidojas mazliet citādāk (piemēram, nesakrīt 2. un 3. takts taustiņu pāri, kā tas bija abos iepriekšējos piemēros u. tml.). Tāpat labskanības dēļ neveidojas tik daudz akordu melodijā – tos aizstāj intervāli vai pat tikai viena pārgājskaņa (3. taktī).

QR - kods LV-05
<https://youtu.be/AKdZgsdObdg>

Vingrinājumi**1. vingrinājums**

Vingrinies lēnā tempā mainīt akordus Do mažorā. Spēlējot Sol mažora akordu, ir jālieto gaisa poga.

III
II
I

8 789 8 789 8 789 789
789 78 789 789 78 789 789
1, 2, 3 Etc.

3–7. attēls.

Skatīt video Nr. 3.13: 1. vingrinājums (QR - kods 67).

QR - kods 67
<https://youtu.be/2kSomqhZOLs>

2. vingrinājums

Lai spēlētu akordus Sol mažorā, izmanto tās pašas pirkstu kombinācijas. Šoreiz gaisa poga jāspiež brīdī, kad skan Re mažora akords.

1, 2, 3 Etc.

3–8. attēls.

Skatīt video Nr. 3.14: 2. vingrinājums (QR - kods 68).

QR - kods 68

<https://youtu.be/de1QFq-QcAw>

3. vingrinājums

Mācies lēnā tempā mainīt akordus Fa mažorā.

1, 2, 3 Etc.

3–9. attēls.

Skatīt video Nr. 3.15: 3. vingrinājums (QR - kods 69).

QR - kods 69

<https://youtu.be/wS2DEqzlaig>

4. vingrinājums

Mācies spēlēt Do mažora akordus valša žanrā.

1;2;3Etc

1, 2, 3 Etc.

3-10. attēls

Skatīt video Nr. 3.16: 4. vingrinājums (QR - kods 70).

QR - kods 70
<https://youtu.be/qp-iFiD4PIg>

5. vingrinājums

Mācies spēlēt Sol mažora akordus valša žanrā.

1;2;3Etc

1, 2, 3 Etc.

3-11. attēls.

Skatīt video Nr. 3.17: 5. vingrinājums (QR - kods 71).

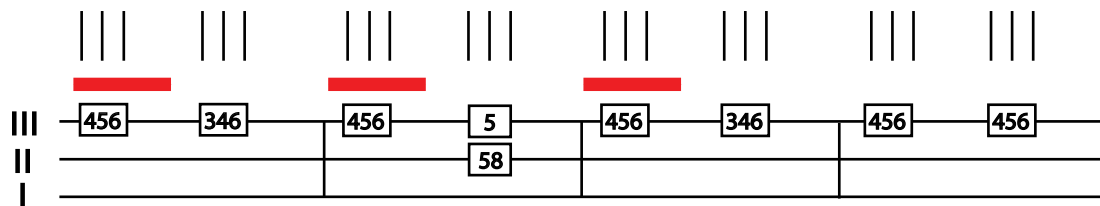
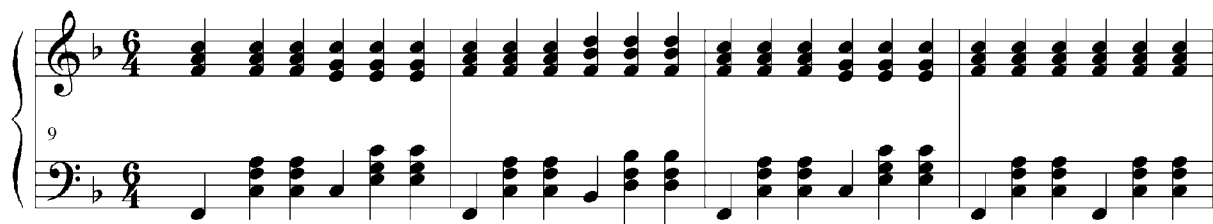
QR - kods 71
<https://youtu.be/CwekwV3xVtc>

6. vingrinājums

Mācies spēlēt Fa mažora akordus valša žanrā.

1, 2, 3 Etc.

3–12. attēls.

Skatīt video Nr. 3.18: 6. vingrinājums (QR - kods 72).

QR - kods 72
<https://youtu.be/SjlOhgspRUY>

Ceturtā nodarbība*Maršs*

Instrumentālajā ceremoniju mūzikā ļoti nozīmīgs ir kāzu maršs, kura funkcionālais pielietojums atbilst tautas tradīcijām. Daži marši tikuši atskaņoti dažādos kāzu rituālos (vispārīga pielietojuma marši), citi – tikai noteiktās situācijās (specializētie marši). Maršus spēlē vidēji ātrā tempā, kas atbilst iešanas ātrumam. Attiecīgi tajos dominē astotdaļ- un ceturtdaļnotis. Šeit sekojošie marši kopā sastāv no 16 taktiem, un ērtības labad video piemēros tiek spēlēti 4 taktis gari fragmenti, bet vingrinājumos – divas.

The musical score is presented in two systems. Each system includes a piano (treble) staff and a bass (bass) staff. Below the staves are two rows of fingerings and dynamics, each corresponding to a measure of the music. Red bars highlight specific measures in the fingerings.

System 1:

- Measure 1:** Piano: F (2), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 2:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 3:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 4:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 5:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 6:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 7:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 8:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 9:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 10:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 11:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 12:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 13:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 14:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 15:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 16:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)

System 2:

- Measure 17:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 18:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 19:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 20:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 21:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 22:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 23:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 24:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 25:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 26:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 27:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 28:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 29:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 30:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 31:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)
- Measure 32:** Piano: F (1), f (2); Bass: F (1), f (2)

4-1. attēls. "Vestuvinis maršas" shēma, 1.-8. takts.

Skatīt video Nr. 4.1: „Vestuvinis maršas”, 1. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 79).

Skatīt video Nr. 4.2: „Vestuvinis maršas”, 1. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 80).

Skatīt video Nr. 4.3: „Vestuvinis maršas”, 1. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 81).

Skatīt video Nr. 4.4: „Vestuvinis maršas”, 1. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 82).

Skatīt video Nr. 4.5: „Vestuvinis maršas”, 1. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 83).

Skatīt video Nr. 4.6: „Vestuvinis maršas”, 1. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 84).

QR - kods 79
https://youtu.be/QETdX8V_X_Y

QR - kods 80
<https://youtu.be/IJXO4g0Fz6o>

QR - kods 81
<https://youtu.be/74sdVvkSlvY>

QR - kods 82
<https://youtu.be/wYFS7BEuWT0>

QR - kods 83
<https://youtu.be/MAAfn6TG3UU>

QR - kods 84
<https://youtu.be/eTobvYGCSvY>

Šo maršu 2004. gadā ekspedīcijas laikā Utenā spēlēja Valents Trainis. Skaņdarbs ir izteiksmīgs, viegls un raksturo Traina unikālo spēles stilu. Skaņdarba melodija (4–1. attēls) tiek spēlēta, izmantojot galvenokārt trešo taustiņu rindu. Uz smagajām taksdaļām tiek spēlētas divas vai trīs notis reizē, bet uz vieglajām – pa vienai. Nespēlē melodiju pārāk skaļi, lai plēšās pietiktu gaisa. Pirmā, otrā un trešā takts jāspēlē klusāk, bet ceturtā – nedaudz skaļāk, kā arī jāizmanto gaisa poga. Tāpat rīkojies arī ar nākamajām četrām taktīm, astoto takti akcentējot kā nobeigumu. Basus spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

1 3 1,4 1,4 1,2 3 1,2 1,2 3

F f F f B b B b F f F f C c C c

45 45 45 56 56 45 4 45

1,2 1,2 3 1,2 2,3 2,3 1,2 3 1 1,2

C c C c F f F f C c C c F f F f

4–2. attēls. „Vestuvinis maršas” shēma, 9.–16. takts..

Skatīt video Nr. 4.7: „Vestuvinis maršas”, 2. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 85).

Skatīt video Nr. 4.8: „Vestuvinis maršas”, 2. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 86).

Skatīt video Nr. 4.9: „Vestuvinis maršas”, 2. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 87).

Skatīt video Nr. 4.10: „Vestuvinis maršas”, 2. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 88).

Skatīt video Nr. 4.11: „Vestuvinis maršas”, 2. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 89).

Skatīt video Nr. 4.12: „Vestuvinis maršas”, 2. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 90).

Otrajā marša daļā (4–2. attēls) mainās ne tikai ritms, bet arī aplikatūra. Otrajā taktī lielā attāluma starp taustiņiem dēļ 5. taustiņu 3. rindā un 8. taustiņu 2. rindā spēlē ar 1. un 4. pirkstu. Basus Fa, fa un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Sibemol, sibemol spēlē ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 85

https://youtu.be/eJ5L7T_zEm0

QR - kods 86

<https://youtu.be/rRPja1SZnCW>

QR - kods 87

<https://youtu.be/F1M-u7F41iw>

QR - kods 88

<https://youtu.be/iaaZzh0JlbE>

QR - kods 89

<https://youtu.be/oC8nhxWX1s4>

QR - kods 90

<https://youtu.be/oPe8Kt-qJLM>

♩ = 106

III
II
I

1,2 1,2 2 1 3,4 3,4 3,4 2 1 1,2 3 1 1,2
C c C c C c G g G g C c C c

4–3. attēls. "Matulio maršas" shēma, 1.–4. takts.

Skatīt video Nr. 4.13: „Matulio maršas”, 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 91).

Skatīt video Nr. 4.14: „Matulio maršas”, 1. daļa – labā roka
(QR - kods 92).

Skatīt video Nr. 4.15: „Matulio maršas”, 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 93).

QR - kods 91
<https://youtu.be/-VIFLyykjH4>

QR - kods 92
<https://youtu.be/R17IFRUfLBQ>

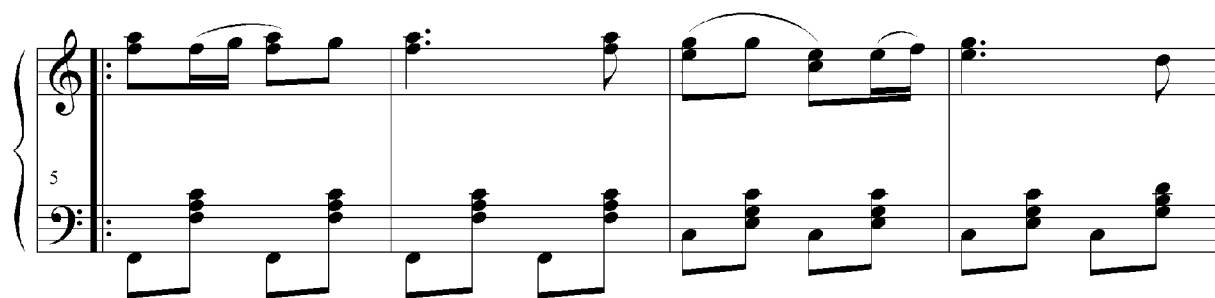

QR - kods 93
<https://youtu.be/7aevviankU8>

Šo maršu 2004. gada ekspedīcijas laikā Utenas apvidū spēlēja Povils Matulis. Tas lieliski parāda muzikanta spēles stilu. Tam raksturīga spēle akordos un ritmiski akcenti. Šajā maršā (4–3. attēls) ir daudzveidīgs ritms. Uz smagajām taktsdaļām tiek spēlētas divas notis, uz vieglajām – pa vienai. Tāpat vajājās taktsdaļās parādās arī sešpadsmitdaļnotis. Trešajā taktī spiežama gaisa poga. Abus taustiņus basos spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

III II I

1,2 1 3 1,2 3 1,2 1,2 2,3 3 1,2 2 4 3,4 3

F f F f F f C c C c C c C g

III II I

2,3 3 1 1,2 3 2,3 2,3 2,3 4 1 2 2 1,2

C c F f G g G g G g C c C c

4-4. attēls. "Matulio maršas" shēma, 5.-12. takts.

Skatīt video Nr. 4.16: „Matulio maršas”, 2. daļa – abas rokas
(QR - kods 94).

Skatīt video Nr. 4.17: „Matulio maršas”, 2. daļa – labā roka
(QR - kods 95).

Skatīt video Nr. 4.18: „Matulio maršas”, 2. daļa – kreisā roka
(QR - kods 96).

Otrajā marša daļā pievērs uzmanību aplikatūrai. Otrajā taktī 7. un 8. taustiņš jāspēlē ar 1. un 2. pirkstu, bet trešajā taktī tos spēlē ar 2. un 3. pirkstu. Tāpat ceturtajā taktī 8. un 9. taustiņu spēlē ar 3. un 4. pirkstu, bet piektajā taktī – ar 2. un 3. pirkstu. Basus Do, do un Sol, sol spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Fa, fa – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 94
https://youtu.be/5I_N5X40uUY

QR - kods 95
<https://youtu.be/3XJZ9Ym6eGg>

QR - kods 96
<https://youtu.be/NllaGnfcix0>

♩ = 120

III 456 5 456 45 56 56 45 4 4
II 8 6
I 1,2,3 1,4 1,2,3 1,2 2,3 2,3 1,2 3 1 1
F f B b F f F f F f C c C c C c

III 5 45 6 7 6 5 4 456 456
II 56 8 6 6
I 2,3 2 1,2 3 4 4 2 1 2 1 1,2,3 1,2,3
C c C c C c C c C c C c F f F f

4–5. attēls. „Žalalio maršas” shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 4.19: „Žalalio maršas”, 1. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 97).

Skatīt video Nr. 4.20: „Žalalio maršas”, 1. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 98).

Skatīt video Nr. 4.21: „Žalalio maršas”, 1. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 99).

Skatīt video Nr. 4.22: „Žalalio maršas”, 1. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 100).

Skatīt video Nr. 4.23: „Žalalio maršas”, 1. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 101).

Skatīt video Nr. 4.24: „Žalalio maršas”, 1. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 102).

QR - code 97
<https://youtu.be/LaJMnjsySms>

QR - code 98
<https://youtu.be/2S3pqmLvspg>

QR - code 99
<https://youtu.be/lzyuqwQK0yY>

Šo maršu Pēterburgas ermoņiku festivālā 2014. gadā Utenā spēlēja Petrs Žalaļs. Arī šim maršam raksturīga spēle akordos un ritmiski akcenti, taču tajā nav sešpadsmitdaļnošu. Marša melodija (4–5. attēls) spēlējama, izmantojot galvenokārt taustiņus trešajā rindā. Uz smagajām taktsdaļām tiek spēlētas divas vai trīs notis, uz vieglajām – pa vienai. Akordus spēlē ar 1., 2. un 3. pirkstu, bet divu nošu saskaņu (intervālu) spēlē ar 1. un 2. pirkstu, 2. un 3. pirkstu vai 1. un 4. pirkstu. Pievērs uzmanību sestajai taktij – trešās rindas 7. taustiņš un otrās rindas 8. taustiņš jāspēlē ar 4. pirkstu. Basus Fa, fa un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Sibemol, sibemol – ar 4. un 3. pirkstu. Piektajā taktī Do mažora akordus spēlē uz dažādiem taustiņiem (otrajiem pāriem gan no augšas, gan no apakšas).

QR - code 100
<https://youtu.be/ifoEZ4NNX3w>

QR - code 101
<https://youtu.be/Cgo9irrVJQU>

QR - code 102
<https://youtu.be/ejwQOuRab7U>

9

13

III – 56 56 56 56 56 5 5 5 5 5

II – 6 8 8 8 6

I – 1,2 1,2 1,2 1,2 1,2 2 1 1,4 1,4 1,4 2 1

F f F f F f F f B b B b B b B b

III – 67 67 6 5 4 4 5 4 45

II – 6 6 6

I – 3,2 3,2 2 1 2 1 1 3 2 3 1 1,2

C c C c C c F f F f F f F f

4–6. attēls. "Žalalio maršas" shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 4.25: „Žalalio maršas”, 2. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 103).

Skatīt video Nr. 4.26: „Žalalio maršas”, 2. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 104).

Skatīt video Nr. 4.27: „Žalalio maršas”, 2. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 105).

Skatīt video Nr. 4.28: „Žalalio maršas”, 2. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 106).

Skatīt video Nr. 4.29: „Žalalio maršas”, 2. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 107).

Skatīt video Nr. 4.30: „Žalalio maršas”, 2. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 108).

QR - kods 103
<https://youtu.be/rekhV8c69ck>

QR - kods 104
<https://youtu.be/yXqDuViVsRc>

QR - kods 105
<https://youtu.be/PIPALJD0K8M>

QR - kods 106
<https://youtu.be/s58Jm37CXnQ>

Otrā marša daļa (4–6. attēls) arī tiek spēlēta, izmantojot divas taustiņu rindas. Melodijas diapazons ir šaurs. Basus Fa, fa un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Sibemol, sibemol – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 107
https://youtu.be/xrDfACfN_w

QR - kods 108
<https://youtu.be/jUkGOUXo6G0>

III
II
I

1 2 2 2 4 3 1,2 1,2 4 3 2 1 2
C c C c C c C c G g G g

III
II
I

3 1,2 1,2 1,2 4 3 3,4 2 3 2 4
G g G g G g G g C c C g C c C c

III
II
I

2,3 2 2 2,3 1,2 1 1,2 1,4 1,4 1,4 3 4 3,4 4 4 3
F f F f F f F f C c C c C c C c G g G g G g G g C c C c C c C c

III
II
I

1,2 1 1 2,3 1,2 1 1,2 2 2 4 2 3 1 2 1,2 1 1,2
F f F f F f F f C c C c C c C c G g G g G g G g C G C
c g c

4-7. attēls. "112. marša" notis un shēma.

Skatīt video Nr. 4.31: „112. maršs”, 1. daļa (QR – kods LV-05)

Skatīt video Nr. 4.32: „112. maršs”, 2. daļa (QR – kods LV-06)

Tā saucamo “112. maršu” Latvijā, Vidzemes ziemeļdaļā – Rencēnos – spēlējis Alfrēds Krūklis ar vijoli un mandolīnu, un šo sen aizmirsto melodiju ieviņu skaņās atdzīvināja Oskars Patjanko ar savu kapelu.

Tā kā ieviņām un Pēterburgas ermoņikām spēles tehnikā ir daudz kā kopīga, šis maršs ir ērti spēlējams arī ar mūsu apgūstamo instrumentu.

Maršs spēlējams uzsvērti, nesteidzīgi, varbūt pat mazliet smagnēji, it kā soļojot. Tam ir divas daļas – katra 8 taktis gara. Melodijā mijas atsevišķas skaņas ar intervāliem, visbiežāk – tercām. Galvenokārt izmantojami 2. un 3. rindas taustiņi, taču vietumis arī skaņas no 1. rindas. Nelielas tehniskās

QR - kods LV-05
<https://youtu.be/Vz2jkYeNrFg>

QR - kods LV-06
<https://youtu.be/9XO6A7oCKI4>

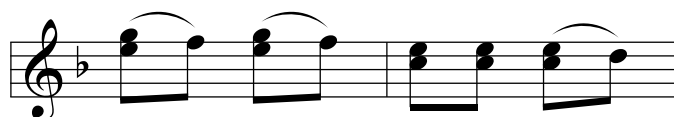
grūtības var sagādāt interesantais ritms, kurā sastopamas sinkopes (piemēram, 1. taktī) un punktēts ritms (piemēram, 2. taktī). Pievērs uzmanību 2., 3. un 9. takts aplikatūrai. Plēšu virziens maiņa ir vienmērīga. Arī kreisās rokas pavadījumā tehnisku grūtību un īpatnību nav, vien stilistiska rakstura norāde, kas piešķirs skaņdarbam noteiktību – pēdējā taktī visus akordus spēlēt kopā ar basa pamatskaņu, pie tam tos atdalot ar nelielām pauzēm.

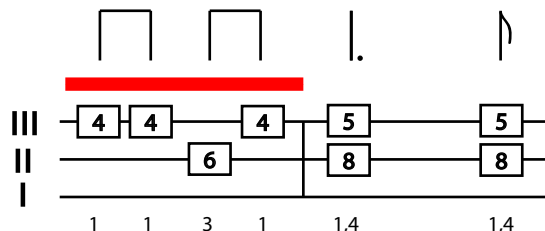
Vingrinājumi

1. vingrinājums

Mācīes savienot tercās ar pārgājskaņām.

Mācies spēlēt skaņas pa vienai un tercās.

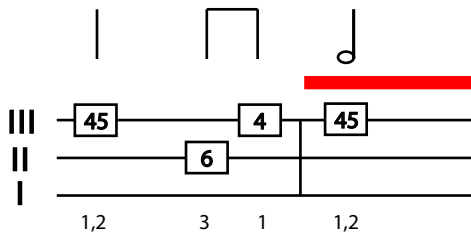
QR - kods 113
<https://youtu.be/6E4MI-x9AYg>

Skatīt video Nr. 4.35: 3. vingrinājums (QR - kods 113).

Mācies savienot dažādas tercas ar pārgājiskaņām.

QR - kods 116
<https://youtu.be/kMqbEQD-4Uk>

Skatīt video Nr. 4.36: 4. vingrinājums (QR - kods 116).

Diagram illustrating a 4-processor system with a shared bus and cache. The bus is a thick red line. Processors are represented by vertical lines with labels 1, 2, 3, and 4. Processor 1 has a cache containing 78, 78, 8, and 7. Processor 2 has a cache containing 89. Processor 3 has a cache containing 89. Processor 4 has a cache containing 89. The diagram shows the state of the caches and the bus.

QR - kods 117
<https://youtu.be/VNthNPPTS6c>

Skatīt video Nr. 4.37: 5. vingrinājums (QR - kods 117).

6. vingrinājums

Mācies savienot akordus ar tercām.

4–13. attēls.

QR - kods 123
<https://youtu.be/KH9apgSSnUg>

Skatīt video Nr. 4.38: 6. vingrinājums (QR - kods 123).

7. vingrinājums

Mācies savienot divas tercās.

4–14. attēls.

QR - kods 124
https://youtu.be/X3Ri_Sz0nQg

Skatīt video Nr. 4.39: 7. vingrinājums (QR - kods 124).

Piektā nodarbība*Polka*

Čehu dejas polka ir spēcīgi ietekmējusi instrumentālo deju mūziku. Lietuvā un līdzīgi arī Latvijā polka ir nedaudz mainījusies – tā ir pārņēmusi šīm tautām raksturīgo dziesmu un deju ritmiku un kopumā skan mērenāk un mazāk pārspīlēti nekā citur Austrumeiropā. Ritms ir vienkāršs, tajā dominē astotdaļnotis. Šajā nodarbībā ietvertās polkas atskaņo, izmantojot divas taustiņu rindas.

$\text{♩} = 120$

III — 5 5 4 4 4 5 5 4 4 4 4 45 45 45 45
 II — 6 6
 I —

2 2 3 1 1 1 2 2 1 1 3 1 1 1,2 1,2 1,2 1,2
 B b B b F f F f C c C c F f F f

III — 5 5 4 4 4 45 4 4 4 4 45
 II — 6 6
 I —

2 2 3 1 1 1 1,2 1 1 3 1 1 1,2
 B b B b F f F f C c C c F f F f

5-1. attēls. "Marceliutės polka" shēma, 1.-8. takts.

Skatīt video Nr. 5.1: "Marceliutės polka", 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 131).

Skatīt video Nr. 5.2: "Marceliutės polka", 1. daļa – labā roka
(QR - kods 132).

Skatīt video Nr. 5.3: "Marceliutės polka", 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 133).

QR - kods 131

<https://youtu.be/2BwvLXfOitI>

QR - kods 132

<https://youtu.be/2DssL1p0H14>

QR - kods 133

<https://youtu.be/ApFZGNa2l8c>

Šo polku 2004. gada ekspedīcijas laikā Utenā atskaņoja Valents Trainis – viņš ikkatru melodiju spēlē vienkārši un eleganti, ikvienu noti spēlē akurāti un skaidri. Tāpat arī šajā polkā. Temps ir ātrs.

Melodijas skaņas ir secīgas (5–1. attēls), un tās spēlē, izmantojot divas taustiņu rindas. Šo melodijas daļu spēlē ar 1., 2. un 3. pirkstu. Plēšu virziens mainās vienmērīgi. Basus Fa, fa un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Sibemol, sibemol – ar 4. un 3. pirkstu.

Diagram showing fingerings and notes for the piano accompaniment of 'Marceliutės polka' (measures 9-16).

Hand III (Right Hand):

- Measures 9-10: F (4), f (4), F (56), f (56)
- Measures 11-12: F (56), c (45), C (45), c (45)
- Measures 13-14: C (45), c (45), B (5), b (8)
- Measures 15-16: B (5), f (56), F (56), f (56)

Hand II (Left Hand):

- Measures 9-10: F (1), f (1), F (2,3), f (2,3)
- Measures 11-12: F (2,3), c (1,2), C (1,2), c (1,2)
- Measures 13-14: C (1,2), c (1,2), B (1,4), b (8)
- Measures 15-16: B (1,4), f (1,2), F (1,2), f (1,2)

Hand III (Right Hand):

- Measures 9-10: F (4), f (4), F (56), f (56)
- Measures 11-12: F (56), c (45), C (45), c (45)
- Measures 13-14: C (6), c (5), C (4), c (4)
- Measures 15-16: F (45), f (45), F (45), f (45)

Hand II (Left Hand):

- Measures 9-10: F (1), f (1), F (2,3), f (2,3)
- Measures 11-12: F (2,3), c (1,2), C (1,2), c (1,2)
- Measures 13-14: C (3), c (2), C (3), c (1)
- Measures 15-16: F (1), f (1), F (1,2), f (1,2)

5-2. attēls. "Marceliutės polka" shēma, 9.-16. takts.

Otrajā polkas daļā melodija nav tik kustīga, bet tercās saglabājas. Tiek izmantoti trīs taustiņi trešajā rindā un viens – otrajā. Ievēro, ka plēšu virziens visbiežāk mainās uz otro astotdaļnoti taktī. Basus spēlē tāpat kā pirmajā daļā.

katīt video Nr. 5.4: "Marceliutės polka", 2. daļa – abas rokas (QR - kods 134).

Skatīt video Nr. 5.5: "Marceliutės polka", 2. daļa – labā roka (QR - kods 135).

Skatīt video Nr. 5.6: "Marceliutės polka", 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 136).

QR - kods 134
<https://youtu.be/clxjVTdSnbA>

QR - kods 135
<https://youtu.be/hlKHEOPzCsk>

QR - kods 136
<https://youtu.be/bzXYu7IKRqU>

5–3. attēls. "Leščinsko polka" shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 5.7: „Leščinsko polka”, 1. daļa – abas rokas (QR - kods 137).

Skatīt video Nr. 5.8: „Leščinsko polka”, 1. daļa – labā roka (QR - kods 138).

Skatīt video Nr. 5.9: „Leščinsko polka”, 1. daļa – kreisā roka (QR - kods 139).

QR - kods 137
<https://youtu.be/rnceHYgaKnk>

QR - kods 138
https://youtu.be/a2kFeY9_luA

QR - kods 139
<https://youtu.be/b0FhKoq9yYk>

Šo polku Pēterburgas ermoņiku festivālā Utenā 2010. gadā spēlēja Arvīds Leščinskis. Šo pašu melodiju spēlēja arī cits muzikants – Vitas Rimkus. 10. nodarbībā iekļauta šī polka Sol mažorā, kas ir ievērojami grūtāk spēlējama.

Šai polkai raksturīgas īsas nošu vērtības, un to spēlē ar četriem pirkstiem, izmantojot divas taustiņu rindas. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi, izņemot pirmo takti, jo Sibemol mažora akordu var nospēlēt, tikai velkot plēšas.

Basus Fa, fa un Do, do (otrais taustiņu pāris 1. rindā no apakšas) spēlē ar 2. un 1. pirkstu, un Sibemol, sibemol – ar 4. un 3. pirkstu.

III 6 5 4 5 4 4 3 4 4 3 5 56 56 5 56 56

II 6 5 4 4 3 4 4 3 5 56 56 5 56 56

I 3 2 3 1 2 1 1 2 1 2 3 2 2 1 2 1 1,2 1,2 1 1,2 1,2

F f F f C c C c G g G g C c C c C c C c

5-4. attēls. "Leščinsko polka" shēma, 9.-16. takts.

Skatīt video Nr. 5.10: „Leščinsko polka”, 2. daļa – abas rokas (QR - kods 140).

Skatīt video Nr. 5.11: „Leščinsko polka”, 2. daļa – labā roka (QR - kods 141).

Skatīt video Nr. 5.12: „Leščinsko polka”, 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 142).

Otro polkas daļu spēlē, izmantojot divas taustiņu rindas, taču nu tā skan citā tonalitātē (iepriekš skanēja Fa mažors, bet tagad – Do mažors). Skaņas ir secīgas, un tās spēlē ar trīs pirkstiem. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus Sol, sol un Do, do (4. takti) spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Fa, fa un Do, do (2. takti) – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 140
<https://youtu.be/bwVOX3ay4vE>

QR - kods 141
<https://youtu.be/h2zVwFklCZ0>

QR - kods 142
<https://youtu.be/wmJOJtjQTKU>

III 6 5 4 5 4 4 3 4 4 3 5 56 56 5 56 56

II 6 5 4 4 3 4 4 3 5 56 56 5 56 56

I 3 2 3 1 2 1 1 2 1 2 3 2 2 1 2 1 1,2 1,2 1 1,2 1,2

F f F f C c C c G g G g C c C c C c C c

III
II
I

78 78 78 78 7 78 78 78 78 7 9 8 8 8 7 9 78

2,3 2,3 2,3 2,3 1 1,2 1,2 1,2 1,2 3 1 2 1 2 2 3 1 3 1,2

G g G g C c C c G g G g C c C c

78 78 78 78 7 78 78 78 78 7 9 8 7 8 7 78 7

2,3 2,3 2,3 2,3 1 1,2 1,2 1,2 1,2 3 1 2 1 2 1 1,2 1

G g G g C c C c G g G g C c C c

5-5. attēls. "Samanio polka" shēma, 1.-8. takts.

Skatīt video Nr. 5.13: „Samanio polka”, 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 143).

Skatīt video Nr. 5.14: „Samanio polka”, 1. daļa – labā roka
(QR - kods 144).

Skatīt video Nr. 5.15: „Samanio polka”, 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 145).

QR - kods 143

<https://youtu.be/q7WLWLdIAKk>

QR - kods 144

https://youtu.be/fy_MBtR2V7Q

QR - kods 145

<https://youtu.be/Lwithv3XKPw>

Šo polku atskaņojis Aļģimants Mieļausks. Tāpat kā citi šī spēlmaņa skaņdarbi, polka ir ātrā tempā un bez sarežģītiem izrotājumiem. Viņa spēle parāda gan individualitāti, gan lietuviešu mūzikai raksturīgās iezīmes.

Pirmās polkas taktis sākas ar garu dubultnoti – katras takts sākums ir jāiezīmē. Pēc tam šīs pašas notis tiek atkārtotas īsākās nošu vērtībās. Ņem vērā, ka, ja Sol mažora melodi- ja tiek spēlēta 1. rindā, kā tas ir 1. un 4. taktī, tad basos, lai iegūtu šī mažora akordus, jāspiež pirmais taustiņš pāris 1. rindā no augšas.

Diagram showing fingerings for the left hand of the piece. It consists of two systems of staves. Each system has three staves: III, II, and I. The I staff contains a sequence of numbers in boxes representing fingerings, with some numbers in larger boxes indicating specific techniques or patterns. Below the I staff, the corresponding notes are written in a simplified notation: C, c, C, c, G, g, G, g, D, d, D, d, G, g, G, g. The notes are grouped by vertical lines corresponding to the measures of the music.

5–6. attēls. "Samanio polka" shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 5.16: „Samanio polka”, 2. daļa – abas rokas
(QR - kods 146).

Skatīt video Nr. 5.17: „Samanio polka”, 2. daļa – labā roka
(QR - kods 147).

Skatīt video Nr. 5.18: „Samanio polka”, 2. daļa – kreisā roka
(QR - kods 148).

Otrā polkas daļa spēlējama, izmantojot divas taustiņu rindas. Arī šeit vienādās notis tiek atkārtotas īsākās nošu vērtībās. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus Sol, sol un Re, re spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Do, do ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 146
<https://youtu.be/icO91qiOQcw>

QR - kods 147
<https://youtu.be/FidTlZJTsoq>

QR - kods 148
<https://youtu.be/vSxp7lvjDyY>

Three systems of musical notation for the second part of the piece. Each system consists of a treble and bass staff joined by a brace. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 2/4. The notation includes various note values, rests, and fingerings indicated by numbers above the notes.

III — 6 — 5 — 6 — 5 — 4 — 4 — 4 — 3 — 3 — 3 —

II — — — — — 6 — — — — —

I — 3 — 2 — 3 — 2 — 1 — 1 — 4 — 2 — 1 — 1 — 1 —

F f F f F f C c G g C c C c

III — 5 — 4 — 3 — 2 — 2 — 2 — 4 — 4 —

II — — — — — 6 — — — — —

I — 4 — 3 — 2 — 1 — 1 — 1 — 4 — 2 — 2 —

C c C c C c C c D E F f F f

III — 3 — 3 — 3 — 3 — 3 — 5 — 5 — 5 — 5 — 4 — 3 —

II — — — — — 6 — — — — —

I — 1 — 1 — 1 — 1 — 1 — 3 — 3 — 3 — 3 — 4 — 2 — 1 —

F f F f F f F f F f C c C c

III — 2 — 2 — 2 — 2 — 2 — 5 — 5 — 5 — 5 — 4 — 3 —

II — — — — — 6 — — — — —

I — 1 — 1 — 1 — 1 — 1 — 4 — 4 — 3 — 3 — 4 — 2 — 1,2 —

C c C c C c C c C c D E F f F f

5–7. attēls. Dejas “Vidsmuižas Kristīne” notis un shēma.

Skatīt video Nr. 5.19 (QR – kods LV-08)

Latviešu polkas melodija “Vidsmuižas Kristīne”³ nāk no Latgales centrālās daļas, tomēr ar nelielām gājienu atšķirībām esot dejota arī Vidzemē. To, tāpat kā daudzas citas skaistas un teju aizmirstas dejas, atjaunojusi un savā repertuārā iekļāvusi Latvijas Universitātes Deju folkloras kopa „Dandari”. Dejai un tās melodijai ir viegls un priecīgs raksturs, un šādi tā arī spēlējama, turklāt ne pārāk skaļi.

Šī deja visērtāk spēlējama Fa mažorā jeb 3. taustiņu rindā labajā pusē un uz otrā taustiņu pāra ārējā rindā no apakšas – kreisajā pusē. Plēšu virziena maiņa uz abām pusēm ir vienmērīga. Vienīgā tehniskā grūtība, kas tajā pašā laikā ir arī kā greznas efekts, ir melodiskais, pakāpeniskais basu gājiens no dominantes uz toniku – C-D-E-F – skaņdarba 7. un

3 „Deju Latvijas Universitātes Deju folkloras kopas „Dandari” dalībnieki Ernests Spičs, Sandra Lipska un Andris Davidons 1987. gadā Viļānos pierakstīja no Zenona un Janīnas Rimšām. Pēc teicēju ziņām, Kristīni dejoja pirms Otrā pasaules kara Vidsmuižas pagastā .. tomēr to dejoja arī Vidzemē.” Deja esot pārsteidzoši līdzīga tāda paša nosaukuma un horeogrāfijas zviedru dejai, kuras nosaukumam saistība ar Zviedrijas princesi Kristīni. (Spičs E. Mārtiņa deju grāmata. Mūsdienai latviešu tradicionālā deja – 1. burtnīca. Rīga: LU, 2003. 48 lpp.)

QR - kods LV-08
<https://youtu.be/Q5vuTjGLZP8>

15. taktī. D (re) atrodams, kreisajā pusē nospiežot ārējās rindas 2. taustiņu no augšas, savukārt E (mi) – 4. taustiņu no augšas iekšējā rindā.

Vingrinājumi

1. vingrinājums

Mācies savienot skaņas ar tercām un vienu tercu ar otru.

Diagram illustrating the fingerings for the first exercise. The diagram shows three staves (III, II, I) with finger numbers in boxes. A red bar highlights the first measure.

III: 4 4 56 | 56 45 45 45

II: |

I: |

1 1 2,3 | 2,3 1,2 1,2 1,2

5–8. attēls.

QR - kods 151
https://youtu.be/5Pa4Cxs_n_20

Skatīt video Nr. 5.20 (QR - kods 151).

2. vingrinājums

Mācies savienot tercās.

Diagram illustrating the fingerings for the second exercise. The diagram shows three staves (III, II, I) with finger numbers in boxes. A red bar highlights the first measure.

III: 45 45 5 | 5 56 56 56

II: |

I: |

1,2 1,2 1,4 | 1,4 1,2 1,2 1,2

5–9. attēls.

QR - kods 152
https://youtu.be/_Cq8Tnp2s_Y

Skatīt video Nr. 5.21 (QR - kods 152).

3. vingrinājums

Mācīes spēlēt secīgas skaņas, iekļaujot tercū.

III — 4 4 3 4 4 4 5 4 5
II — 5 5 5
I — 1 1 2 1 3 2 1 1,2 1 3 2

5–10. attēls.

Skatīt video Nr. 5.22 (QR - kods 155).

QR - kods 155

<https://youtu.be/40HYRz5w1vw>

4. vingrinājums

Mācīes savienot secīgas skaņas un tercū.

III — 7 7 8 8 8 7 9 7 8
II — 9 8 8 8 8 7 9 7 8
I — 3 1 2 1 2 2 3 1 3 1,2

5–11. attēls.

Skatīt video Nr. 5.23 (QR - kods 159).

QR - kods 159

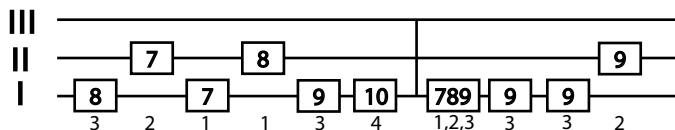
<https://youtu.be/yzTgRdSbHvk>

5. vingrinājums

Mācīes savienot atsevišķas skaņas ar akordu.

5–12. attēls.

QR - kods 161
https://youtu.be/llaV3a_QmQc

Skatīt video Nr. 5.24 (QR - kods 161).

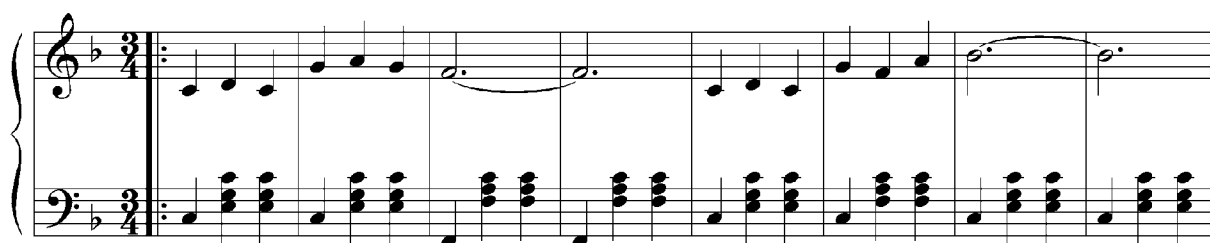

Sestā nodarbība

Valsis

Valsis ieņem būtisku lomu Pēterburgas ermoņiku reper-
tuārā. Valsis, gluži tāpat ka polka, Baltijas valstu teritorijā
parādījās 19. gadsimtā. Valsim ir dziedoša melodija, un
tautas muzikanti uztvēra valsi kā deju, kas tuva liriskām
dziesmām.

$\text{♩} = 60$

III — 2 — 2 — 4 — 4 — 4 — 4 — 2 — 2 — 4 — 4 — 5 — 5 —
II — 4 — 6 — 4 —
I — 1 3 1 2 4 2 2 2 1 3 1 2 2 3 3
C c c C c c F f f F f f C c c C f f C c c C c c

III — 4 — 4 — 4 — 6 — 7 — 7 — 6 — 6 — 6 — 4 — 4 — 4 —
II — 6 — 8 — 6 —
I — 1 3 1 1 3 4 4 4 3 3 3 1 3 1 1
F f f F f f C c c B b b F f f C c c F f f F f f

6–1. attēls. "Valento valsas" shēma, 1.–16. takts.

Skatīt video Nr. 6.1: „Valento valsas”, 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 162).

Skatīt video Nr. 6.2: „Valento valsas”, 1. daļa – labā roka
(QR - kods 163).

Skatīt video Nr. 6.3: „Valento valsas”, 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 164).

QR - kods 163
https://youtu.be/B_hPeCgtAf0

Šo valsī 2004. gada ekspedīcijas laikā Utenā spēlējis Valents
Trainis. Skaņdarbs skan brīvi un plūstoši. Temps ir vidēji ātrs.

QR - kods 164
<https://youtu.be/P7ZIWZjhyuk>

Valsim raksturīga iezīme – tas sākas ar dominanti. Tālab
sākumā plēšas ir jāvelk, nevis jāspiež. Melodija spēlējama,
izmantojot divas taustiņu rindas. Plēšu virziens mainās vien-
mērīgi, izņemot sesto takti. Basus Fa, fa un Do, do (otro pāri
no apakšas 1. rindā) spēlē ar 2. un 1. pirkstu, un Sibemol,
sibemol (apakšējo pāri 2. rindā) ar 4. un 3. pirkstu.

III 45 56 56 45 45 45 45 5 45 5 5 5 5 5 4 56 46

II 6 6 5 8 8 6

I 1,2 3 1,2 1,2 1,2 1,2 1,2 2 3 1,2 2 2 3 1,4 1,4 2 1 2,3 1,3

F f f F f f F c c C c c C c c B b b B b b F f c

III 45 56 56 45 45 45 45 5 45 5 5 5 56 56 46 45

II 6 6 8 8 8

I 1,2 3 1,2 1,2 1,2 1,2 1,2 2 3 1,2 1,4 1,4 1,4 1,2 1,2 1,3 1,2

F f f F f f F c c C c c B b b F f c F f f F f f

6–2. attēls. “Valento valsas” shēma, 17.–32. takts.

Skatīt video Nr. 6.4: „Valento valsas”, 2. daļa – abas rokas
(QR - kods 165).

Skatīt video Nr. 6.5: „Valento valsas”, 2. daļa – labā roka
(QR - kods 166).

Skatīt video Nr. 6.6: „Valento valsas”, 2. daļa – kreisā roka
(QR - kods 167).

QR - code 165
<https://youtu.be/s6GuYY0ZFv8>

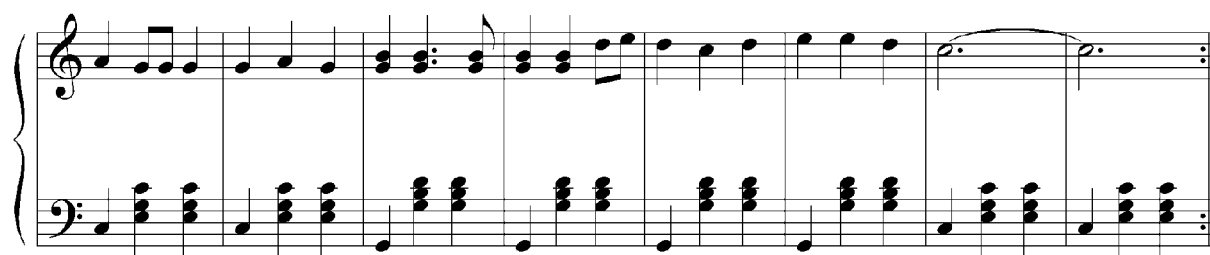
QR - code 166
<https://youtu.be/2We0PkRrwxY>

QR - code 167
<https://youtu.be/h5wWXBmHZKU>

Otrajā skaņdarba daļā (6–2. attēls) melodija ir mazāk kustīga, bet parādās tercās. No trešās taustiņu rindas tiek izmantoti trīs taustiņi, bet no otrās – tikai viens. Plēšu virziens mainās gandrīz vienmērīgi, un vietām tas notiek otrajā takts pusē. Basus Fa, fa un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu, un Sibemol, sibemol – ar 4. un 3. pirkstu.

♩ = 216

III
II
I

2 2 1 3 2 3 3 3 1,4 1,4 1,4 1,4 3 1 3 3
C c c C c c F f f F f f G g g G g g C c c C c c

III
II
I

2 3 3 3 3 2 3 1,4 1,4 1,4 1,4 1,4 4 3 4 2 4 3 3 4 2
C c c C c c G g g G g g G g g G g g C c c C c c

6–3. attēls. „Pumpučio valsas” shēma, 1.–16. takts.

Skatīt video Nr. 6.7: „Pumpučio valsas”, 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 168).

Skatīt video Nr. 6.8: „Pumpučio valsas”, 1. daļa – labā roka
(QR - kods 169).

QR - kods 168
<https://youtu.be/CsFlyB37B0k>

Skatīt video Nr. 6.9: „Pumpučio valsas”, 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 170).

Šo vālsi 2012. gadā Pēterburgas ermoņiku festivālā spēlēja Staņislavs Pumputis. To raksturo daudzveidīgs ritms – tam ir sarežģītāka struktūra un tas ietver samērā daudz sīko nošu vērtību. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus Sol, sol un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Do, do un Fa, fa – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 169
<https://youtu.be/pA-1XmeiP78>

QR - kods 170
<https://youtu.be/ik2whHiODRE>

Diagram showing fingerings and note names for measures 17-32 of 'Pumpučio valsas'.

Measure 17: 2 2 2 2 C c c

Measure 18: 5 6 6 5 C c c

Measure 19: 5 5 5 C c c

Measure 20: 6 6 6 6 C c c

Measure 21: 5 6 7 G g g

Measure 22: 5 6 7 G g g

Measure 23: 5 6 7 G g g

Measure 24: 5 6 7 G g g

Measure 25: 5 6 7 G g g

Measure 26: 5 6 7 G g g

Measure 27: 5 6 7 G g g

Measure 28: 5 6 7 G g g

Measure 29: 5 6 7 G g g

Measure 30: 5 6 7 G g g

Measure 31: 5 6 7 G g g

Measure 32: 5 6 7 G g g

6-4. attēls. "Pumpučio valsas" shēma, 17.-32. takts.

Skatīt video Nr. 6.10: „Pumpučio valsas”, 2. daļa – abas rokas
(QR - kods 171).

Skatīt video Nr. 6.11: „Pumpučio valsas”, 2. daļa – labā roka
(QR - kods 172).

Skatīt video Nr. 6.12: „Pumpučio valsas”, 2. daļa – kreisā roka
(QR - kods 173).

QR - kods 171
<https://youtu.be/IJKz5KfTTM8>

Otrajā skaņdarba daļā (6-4. attēls) melodija ir mazāk kustīga – tā gandrīz visa spēlējama ar 2. rindas sesto taustiņu. Plēšu virziens mainās nevienmērīgi. Ceturtajā taktī plēšas

QR - kods 172
<https://youtu.be/7kiyDO8FaYI>

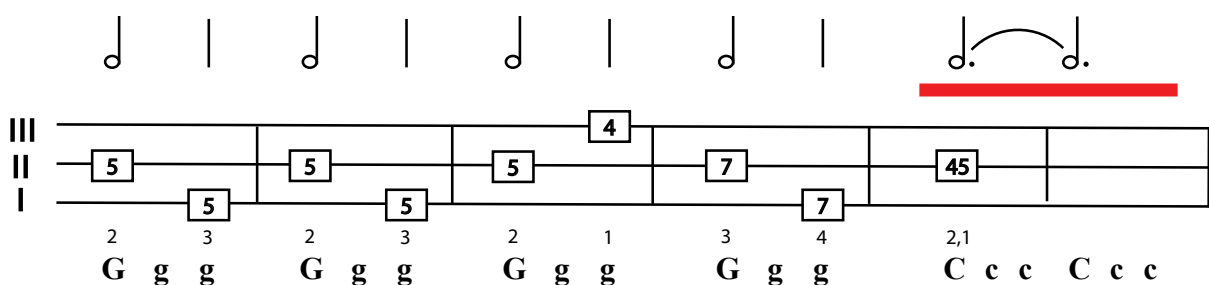
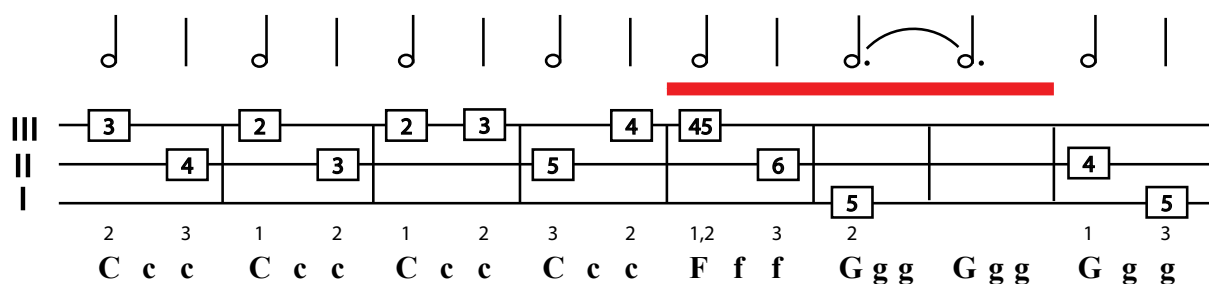

maina virzienu tikai uz vienu noti, tāpēc ir jāizmanto gaisa poga. Basus Do, do un Sol, sol spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

$\text{♩} = 72$

QR - kods 173
<https://youtu.be/vrXO0cuGQYA>

6–5. attēls. "Tēvišķās laukuosē" shēma, 1.–14. takts.

Skatīt video Nr. 6.13: „Tēvišķās laukuosē”, 1. daļa – abas rokas (QR - kods 174).

Skatīt video Nr. 6.14: „Tēvišķās laukuosē”, 1. daļa – labā roka (QR - kods 175).

Skatīt video Nr. 6.15: „Tēvišķās laukuosē”, 1. daļa – kreisā roka (QR - kods 176).

Šī valša melodija ņemta no dziesmas. Melodija skan plūstoši, viegli un jautri. Valsi (6–5. attēls) spēlē, izmantojot trešo un otro taustiņu rindu, bet pēc tam – otro un pirmo taustiņu rindu. Plēšu virziens maiņa ir nevienmērīga. Melodiju spēlē, galvenokārt velkot plēšas, līdz ar to gaisa pogu lietot šajā skaņdarbā nav vajadzības.

QR - kods 174
<https://youtu.be/Wsu8iUs96K8>

QR - kods 175
<https://youtu.be/3z7Z9Nhpwc8>

QR - kods 176
https://youtu.be/jqz6jpk-_RM

6–6. attēls. “Tēvišķās laukuose” shēma, 15.–30. takts.

QR - kods 179
<https://youtu.be/htNSU5aNI4Q>

III

3 3 1 2,1 2 2 2 3 2 1,2

C c c C c c C c c C c c G g g

III

3 3 4 1,2 3 2 2 4 2

G g g G g g G g g G g g G g g G g g

III

3,4 1 2 3 1,2 4 1 2

C c c C c c C c c F f f F f f F f f

III

2 3 1,2 1 3 1 2 3,4 3,4

F f f C c c C c c C c c G g g G g g

1. 2.

2(1) 3 2 2,3 1 3 4 1,2,3

G g g G g g C c c C c c G g g C c c C c c C c c

6–7. attēls. Dziesmas “Šalc zaļais mežs” notis un shēma.

Skatīt video Nr. 6. 19: “Šalc zaļais mežs”, 1. daļa (QR – kods LV-09).

Skatīt video Nr. 6. 20: “Šalc zaļais mežs”, 2. daļa (QR – kods LV-10)

QR - kods LV-09

<https://youtu.be/kFCWNAO1T-w>

Populārā ziņģe “Šalc zaļais mežs”, gluži tāpat kā daudzas citas šādas vēlinās dziesmas, visticamāk ienākusi no vācu zemēm. Agrāk, starpkaru laikā, tā Latvijā bija vēl pazīstamā-

ka, un to spēlējuši arī vairāki no nedaudzajiem ierakstītajiem trīsrindu ermoņiku spēlmaņiem, piemēram, Jāzeps Lisovskis un Alberts Mednis. Kopumā šādas dziesmas un ziņģes ir ļoti piemērotas senajiem plēšu instrumentiem – tās ļoti labi skan un tās var viegli dziedāt līdzī, tāpēc arī mūsdienu spēlmaņi aicināti savā repertuārā iekļaut vairāk ziņģu.

Šajā melodijā, kā jau dziesmām raksturīgs, ir daudz salīgtu garo nošu. Tā spēlējama lēnā valša ritmā, ļoti dziedoši un vietumis izrotājot ar tercām, kas kā otrā balss uz garajām notīm var pievienoties mazliet vēlāk, nevis uzreiz – tas piešķirs skanējumam šarmu, nesteidzīgumu, kā arī līdzību ar dziedājumu. Dziesmas 2. daļa izvēršas divreiz garāka par pirmo, jo tiek atkārtota, lai arī ar dažādiem nobeigumiem (tie atzīmēti ar voltām). Melodija galvenokārt spēlējama 2. un 3. rindā, tomēr reizēm nepieciešamas skaņas arī no pirmās. Plēšu virziens maiņa ir vienmērīga, tomēr uz katru pusi ilgstoša, tāpēc vieglāk būs spēlēt ne pārāk skaļi. Basu pavadījums parocīgi spēlējams uz četriem taustiņiem ārējās rindas vidū.

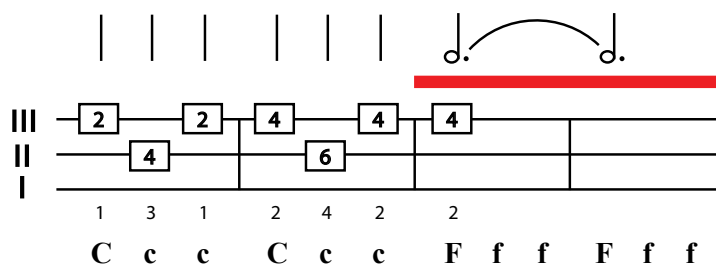
QR - kods LV-10
https://youtu.be/PQ3_ur3vVyE

Vingrinājumi

1. vingrinājums

Mācies spēlēt līdzīgas taustiņu kombinācijas ar atšķirīgiem pirkstiem.

6–8. attēls.

Skatīt video Nr. 6.21 (QR - kods 180).

QR - kods 180
<https://youtu.be/ikBVBLmaBPo>

2. vingrinājums

Mācīes savienot akorda skaņas (Do un Fa) ar pārgāj skaņām.

Skatīt video Nr. 6.24 (QR - kods 183).

6–9. attēls.

QR - kods 183
<https://youtu.be/rYWQlqaA4nQ>

3. vingrinājums

Mācīes savienot tercu ar vienu skaņu un pēc tam – ar citām tercām.

Skatīt video Nr. 6.25 (QR - kods 184).

6–10. attēls.

QR - kods 184
<https://youtu.be/BVw4DPmaaNA>

4. vingrinājums

Mācīes savienot atsevišķas skaņas ar tercām.

Skatīt video Nr. 6.26 (QR - kods 185).

6–11. attēls.

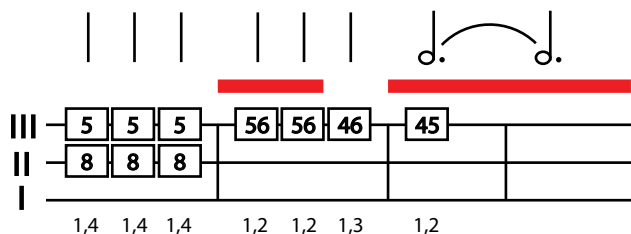
QR - kods 185
<https://youtu.be/pXdHx42NoIA>

5. vingrinājums

Mācīes savienot intervālus.

1,4 1,4 1,4 1,2 1,2 1,3 1,2

6-12. attēls.

QR - kods 186
<https://youtu.be/s0RUQxXKK6w>

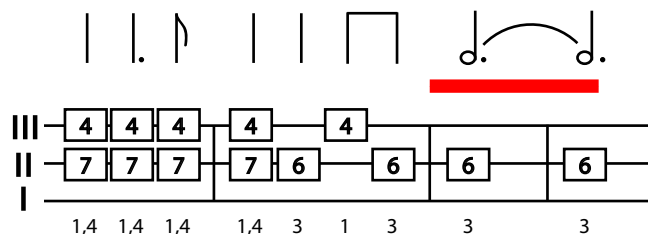

Skatīt video Nr. 6.27 (QR - kods 186).

6. vingrinājums

Mācīes spēlēt tercās, izmantojot taustiņus divās rindās.

1,4 1,4 1,4 1,4 3 1 3 3 3

6-13. attēls.

QR - kods 188
<https://youtu.be/7oVVc8eThOY>

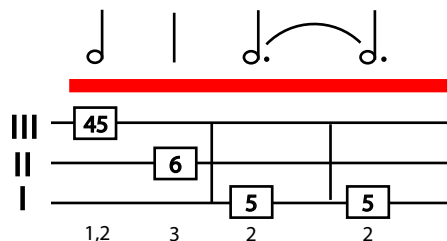
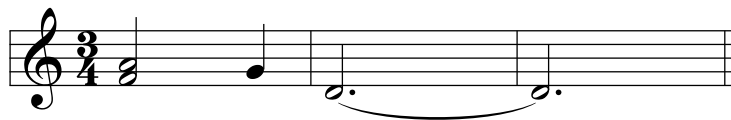
Skatīt video Nr. 6.28 (QR - kods 188).

7. vingrinājums

Mācies savienot trešās, otrās un pirmās rindas taustiņus, spēlējot valsī.

6–14. attēls.

QR - kods 195
<https://youtu.be/IU2uGN43WxQ>

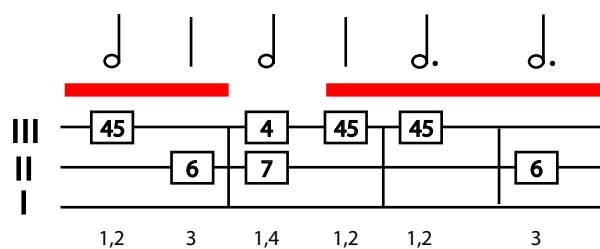
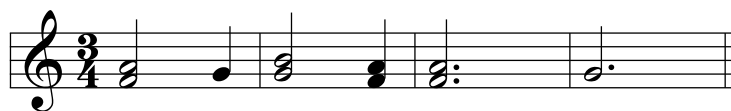

Skatīt video Nr. 6.29 (QR - kods 195).

8. vingrinājums

Mācies savienot tercās un atsevišķas skaņas.

6–15. attēls.

QR - kods 200
<https://youtu.be/qgH4zTuELPw>

Skatīt video Nr. 6.30 (QR - kods 200).

Septītā nodarbība*Tradicionālie danči*

Šajā nodaļā iekļautas lietuviešu dejas, kas ņemtas no Eugenijas Venskaukaite grāmatas "Dejas un rotaļas" (izdota Viļņā, 1989. gadā) un pielāgotas Pēterburgas ermoņikām. Šajās dejās ritms un forma ir līdzīga polkai, tikai temps ir lēnāks.

♩ = 105

III
II
I

3 2 2 3 1 2 1 3 2 1 1 3 4 4 3 1 2 3 2 3 1,2,3 1 2
C c C c G g G g G g G g C c C c

III
II
I

3 3 2 3 1 2 1 3 2 1 1 3 4 4 3 1 2 3 1 1 1,2,3
C c C c G g G g G g G g C c C c

7–1. attēls. Danča "Mėnėsėlis" shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 7.1: „Mēnesēlis”, 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 202).

Skatīt video Nr. 7.2: „Mēnesēlis”, 1. daļa – labā roka
(QR - kods 203).

Skatīt video Nr. 7.3: „Mēnesēlis”, 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 204).

QR - kods 202
<https://youtu.be/50D6SV5d4aY>

QR - kods 203
<https://youtu.be/joO0O3AfBog>

QR - kods 204
<https://youtu.be/9GoKza006nw>

“Mēnesēlis” ir ļoti populāra deļa, īpaši Lietuvas ziemeļaustrumu daļā. Tai ir daudz versiju un nosaukumu. Melodiju veido secīgas skaņas bez lēcieniem; tās spēlējamās, izmantojot trīs taustiņu rindas. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus Do, do un Sol, sol spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

The diagram illustrates the fingerings and notes for the dance "Mēnesēlis". It consists of two systems, each with a treble and bass staff, a set of fingerings, and a set of notes.

System 1:

- Fingerings:** Treble staff: 5, 4, 4, 4, 3. Bass staff: 6, 6, 5, 4, 34, 5, 5, 4, 4, 456.
- Notes:** Treble staff: C, c, C, c, G, g, G, g, G, g, G, g, C, c, C, c.

System 2:

- Fingerings:** Treble staff: 5, 4, 4, 4, 3. Bass staff: 6, 6, 5, 4, 34, 5, 5, 4, 4, 345.
- Notes:** Treble staff: C, c, C, c, G, g, G, g, G, g, G, g, C, c, C, c.

7-2. attēls. Danča “Mēnesēlis” shēma, 9.-16. takts.

Skatīt video Nr. 7.4: „Mēnesēlis”, 2. daļa – abas rokas
(QR - kods 205).

Skatīt video Nr. 7.5: „Mēnesēlis”, 2. daļa – labā roka
(QR - kods 206).

Skatīt video Nr. 7.6: „Mēnesēlis”, 2. daļa – kreisā roka
(QR - kods 207).

Melodija skaņdarba otrajā daļā ir mazāk kustīga, un tajā parādās akordi; melodiju spēlē, izmantojot divas taustiņu rindas. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus Do, do un Sol, sol spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

♩ = 110

III
II
I

8 8 8 8 8 8 6 7 6 7 7 7 7 7 7 7 7 7 6

3 3 3 3 3 3 1 2 1 3 3 3 3 3 3 2 3 1 2

G g G g G g G g G g G g G g

III
II
I

6 6 6 6 6 6 4 8 7 6 8 8 8

2 2 2 2 2 2 1 3 2 4 2 3 2 4 4 4

D d D d D d D d D d G g G g

4
3
2
1

G
g
D G
d g

7-3. attēls. Danča “Malūnēlis” shēma, 1.-8. takts.

Skatīt video Nr. 7.7: „Malūnēlis”, 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 208).

QR - code 208
<https://youtu.be/lf3jOQU4Ln4>

Skatīt video Nr. 7.8: „Malūnēlis”, 1. daļa – labā roka
(QR - kods 209).

Skatīt video Nr. 7.9: „Malūnēlis”, 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 210).

QR - code 209
https://youtu.be/olcOs_6IEhE

Arī šim dancim ir daudz variantu. Šajā versijā deja ir enerģiska un jautra. Tā nāk no Latvijas un ir izplatīta gan Lietuvas ziemeļos, gan ziemeļaustrumu daļā. Melodijā ir daudz sīko nošu vērtību, un tā vai nu virzās augšup/lejup, vai stāv uz vietas. Danci spēlē, izmantojot trīs taustiņu rindas. Lai būtu ērtāk mainīt plēšu virzienu, pirmo un otro takti spēlē otrajā rindā, bet trešo un ceturto – pirmajā rindā. Basus Sol, sol (3. un 4. taktī) un Re, re spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Sol, sol (1. un 2. taktī) – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - code 210
<https://youtu.be/8ie9XHO-tMg>

The musical score is presented in two systems, each with a piano accompaniment and a vocal line. The piano part is in G major (one sharp) and 4/4 time. The vocal line is in G major and 4/4 time. The score includes fingerings and a simplified notation system for the dance steps.

System 1 (Measures 9-12):

Piano: Treble clef, G major. Bass clef, G major. Measures 9-12.

Vocal: Treble clef, G major. Measures 9-12.

System 2 (Measures 13-16):

Piano: Treble clef, G major. Bass clef, G major. Measures 13-16.

Vocal: Treble clef, G major. Measures 13-16.

Simplified Notation:

III
II
I

6 6 4 4 6 6 6 6
2 4 2 3 4 1 1 4 3 2 4 2
G g G g D d D d D d D d G g G g

III
II
I

6 6 4 4 7 6 6 6
2 4 2 3 4 1 1 3 4 3 2 4 2
G g G g D d D d D d D d G g G g

7-4. attēls. Danča "Malūnēlis" shēma, 9.-16. takts.

Skatīt video Nr. 7.10: „Malūnēlis”, 2. daļa – abas rokas (QR - kods 211).

Skatīt video Nr. 7.11: „Malūnēlis”, 2. daļa – labā roka (QR - kods 212).

Skatīt video Nr. 7.12: „Malūnēlis”, 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 213).

QR - kods 211

<https://youtu.be/ZSNtryjyxOw>

Danča otrajā daļā melodijā ir daudz lēcienu, tālab vērīgi paskaties, ar kuriem pirkstiem spiežami taustiņi. Īpašu uzmanību pievērš 2., 3., 6. un 7. taktij. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus Sol, sol un Re, re (augšējo taustiņu pāri 1. rindā) spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

QR - kods 212

<https://youtu.be/MasaUeOvbiA>

QR - kods 213

<https://youtu.be/kBmOHi1Mrpl>

♩ = 110

III 4 5 5 4 5 5 4 4 5 5 4 3 4

II 4 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6

I 1 2 3 2 2 1 2 2 1 1 3 2 2 1 2 1 2

F f F f C c F f F f F f C c F f

7–5. attēls. “Petkevičiaus polka” shēma, 1.–4. takts.

Skatīt video Nr. 7.13: „Petkevičiaus polka”, 1. daļa – abas rokas (QR - kods 214).

Skatīt video Nr. 7.14: „Petkevičiaus polka”, 1. daļa – labā roka (QR - kods 215).

Skatīt video Nr. 7.15: „Petkevičiaus polka”, 1. daļa – kreisā roka (QR - kods 216).

QR - kods 214

<https://youtu.be/HBafZdgEs-0>

QR - kods 215

<https://youtu.be/XP4x45pOMfg>

QR - kods 216

<https://youtu.be/KraVBKHZuOQ>

Skaņdarba nosaukums radies Utenas apriņķī – tur dzīvojis kāds vīrs, kam tik ļoti patīcis šis dancis, ka viņš allaž prasījis spēlmaņiem, lai nospēlētu to atkal un atkal, tāpēc viņa vārdā arī nosaukta šī polka.

Plēšu virziena maiņas nav vienmērīgas – plēšas biežāk tiek stumtas, tāpēc jāizmanto gaisa poga. Basus Fa, fa un Do, do (otro taustiņu pāri no apakšas 1. rindā) spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

III
II
I

3 2 2 2 2 2 1 1 2 2 1 2 3 2

F f C c F f F f B b C c F f F f

2 1

3 4

C F c f B b

7-6. attēls. Danča "Petkevičiaus polka" shēma, 5.-8. takts.

Skatīt video Nr. 7.16: „Petkevičiaus polka”, 2. daļa – abas rokas
(QR - kods 217).

Skatīt video Nr. 7.17: „Petkevičiaus polka”, 2. daļa – labā roka
(QR - kods 218).

Skatīt video Nr. 7.18: „Petkevičiaus polka”, 2. daļa – kreisā roka
(QR - kods 219).

Gandrīz visu otro skaņdarba daļu spēlē trešajā taustiņu rindā. Basus Fa, fa un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu, savukārt Sibemol, sibemol – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 217
https://youtu.be/vqMcH_bQdqw

QR - kods 218
<https://youtu.be/WvYdH1wNVrc>

QR - kods 219
https://youtu.be/B_zAMiYdwPs

III
II
I

7 6 6 8 7 7 8 7 6 6 6
2 1 1 3 3 3 2 4 2 3 2 2 2

G g G g G g G g D d D d G g G g

III
II
I

7 7 8 7 7 7 8 7 7 7 8 7 6 6 6
2 2 4 3 2 2 2 4 3 2 3 3 2 4 3 2 2 2 2

C c C c G g G g D d D d G g G g

7–7. attēls. Dejas “Akenšpice” notis un shēma.

Skatīt video Nr. 7.19 (QR – kods LV-11)

Latvijā pazīstamā deja “Akenšpice”⁴ jeb “Vecais tēvs” šajā variantā nāk no suitu novada – to savulaik atdzīvinājuši Anna Porziņģe un viņas meita Ilga Leimane⁵ un turpina popularizēt ansamblis “Dandari”.

QR - kods LV-11
<https://youtu.be/k8ZM9I7pJ-E>

Dejas raksturs ir viegls un rotaļīgs. Tā sastāv no divām īsām daļām, kur katra no tām jāatkārto divas reizes. Šeit piedāvāta melodija Sol mažorā, kas ir iecienītākā tonalitāte mūsdienu danču muzikantu vidū, tāpēc spēlējama 1. un 2. rindā. Melodijas diapazons ir ļoti šaurs, tāpēc nepieciešams lietot vien nedaudz taustiņu, turklāt pēc kārtas, līdz ar to tā ir ērti spēlējama. 2. daļa sastāv no sekvencēm. Ņem vērā, ka 2. daļas pirmā skaņa spēlējama ar 2. pirkstu – tas jāpārceļ no sestā taustiņa 1. rindā uz septīto taustiņu 2. rindā. 1. daļā ir

⁴ No vācu valodas Hackenspitze nozīmē papēdis – pirkstgals, un tā ir visā pasaulē plaši izplatīta soļu kombinācija.

⁵ www.suitunovads.lv/lv/notis. Taču pirmo reizi līdzīga melodija pierakstīta 1926. gadā (teicējs J. Rūķis, dzimis 1864. Talsu raj.) un to publicējis E. Melngailis (1951, nr. 1382) (https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1153374491464546&id=1092626034206059&__tn__=K-R) – „Dandari – simts danči simtgadei”; dejas nr. 8

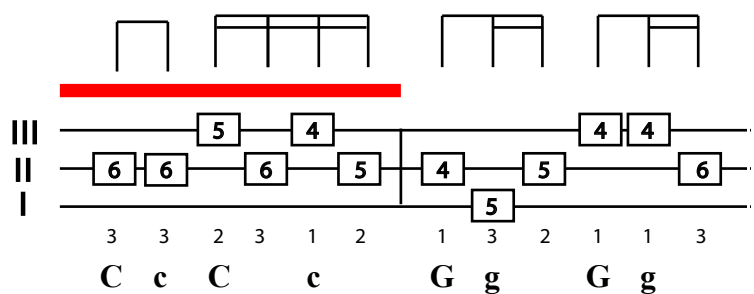
nevienmērīga plēšu kustība, tāpēc 3. taktī lietojama gaisa poga. Pavadijumā izmantojami divi augšējie taustiņu pāri 1. rindā.

Vingrinājumi

1. vingrinājums

Mācies savienot skaņas otrajā taustiņu rindā ar skaņām pirmajā un trešajā.

7–8. attēls.

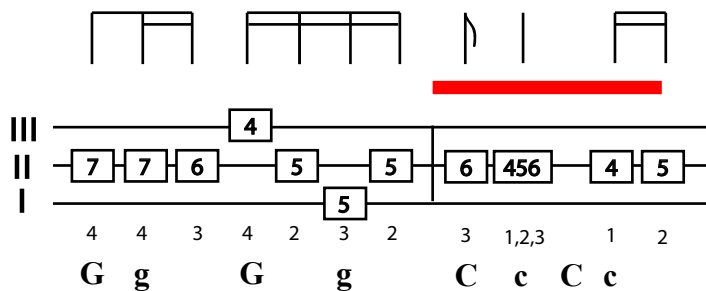
QR - kods 220
<https://youtu.be/N7RECPApl0>

Skatīt video Nr. 7.20 (QR - kods 220).

2. vingrinājums

7–9. attēls.

QR - kods 221
https://youtu.be/yTaB83e_kTg

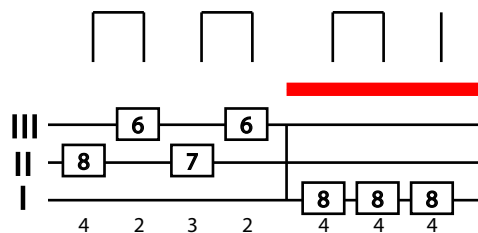
Skatīt video Nr. 7.21 (QR - kods 221).

3. vingrinājums

Mācies savienot skaņas trešajā taustiņu rindā ar skaņām pirmajā.

7-10. attēls.

QR - kods 227
<https://youtu.be/KmG36BGswjE>

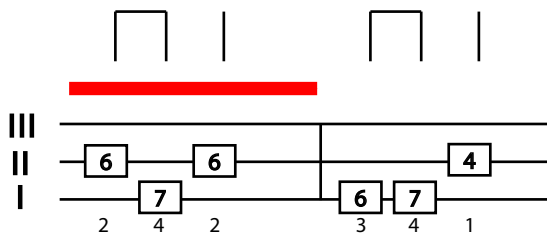
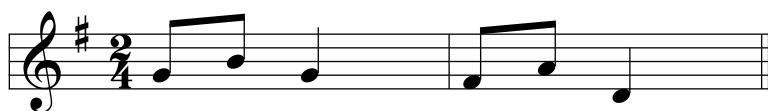

Skatīt video Nr. 7.22 (QR - kods 227).

4. vingrinājums

Mācies spēlēt lēcienus melodijā.

7-11. attēls.

QR - kods 228
<https://youtu.be/Bt1MqZuYNAA>

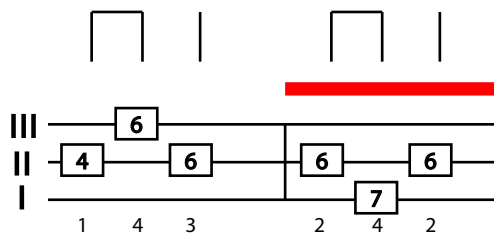
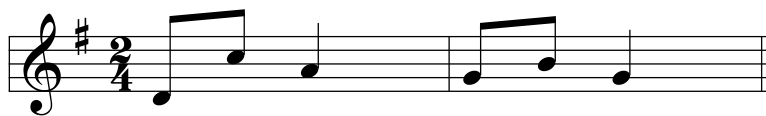

Skatīt video Nr. 7.23 (QR - kods 228).

5. vingrinājums

7-12. attēls.

QR - kods 229
https://youtu.be/Jz_dv2hmk78

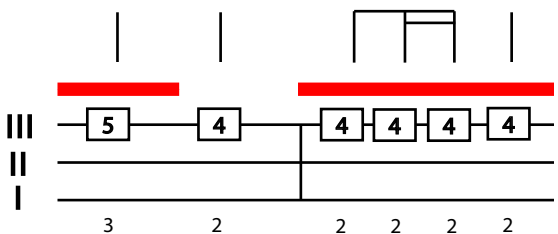
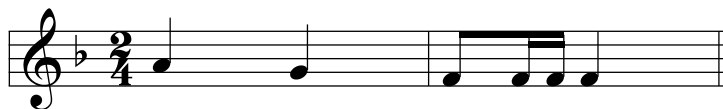

Skatīt video Nr. 7.24 (QR - kods 229).

6. vingrinājums

Mācies nospiest gaisa pogu, spēlējot otro noti pirmajā taktī.

7-13. attēls.

QR - kods 232
<https://youtu.be/Gbyp7x2j038>

Skatīt video Nr. 7.25 (QR - kods 232).

Astotā nodarbība

Fokstrots

Liela daļa uz Pēterburgas ermoņikām spēlēto melodiju ir fokstrotas ritmos, tai skaitā arī vairums romanču. Fokstrots ir viena no jaunākajām Baltijā ienākušajām dejām – nav zināms, kad tieši fokstrots šeit parādījās, iespējams, pēc kara, vienlaikus ar romancēm. Parasti fokstrotam ir dziedoša, jautra melodija, taču dažkārt vārdos izteiktas kādas sāpes un skumjas, kas netiek atspoguļotas melodijā. Fokstrotu ritmi un forma vairāk līdzinās valsim nekā polkai. Visbiežāk tajos sastopamas astotdaļas un ceturtdaļas, retāk – pusnotis un veselas notis. Iespējamie taktsmēri – 2/4, 3/4, 4/4. Savukārt pavadījums, ko spēlē astotdaļnošu pulsā, gan atgādina polku.

Visus lietuviešu fokstrotus, ko atradīsit šajā nodarbībā, mūsdienās spēlē kapela “Muzikantai iš pa Utenas” (“Muzikanti no Utenas”), kurā darbojas šīs metodikas autors Raimonds Garsons.

8-1. attēls. Fokstrota "Buvo gegužis" shēma, 1.-8. takts.

Skatīt video Nr. 8.1: „Buvo gegužis”, 1. daļa – abas rokas
(QR - kods 234).

Skatīt video Nr. 8.2: „Buvo gegužis”, 1. daļa – labā roka
(QR - kods 235).

Skatīt video Nr. 8.3: „Buvo gegužis”, 1. daļa – kreisā roka
(QR - kods 236).

Šī fokstrota melodija ir līdzīga polkai, taču šeit nav sešpadsmitdaļnošu. Melodiju veido secīgas tercās – vienā vai divās rindās vienlaikus tiek nospiesti divi taustiņi. Plēšu virziena maiņas nav vienmērīgas – plēšas biežāk jāspiež, tāpēc ieteicams lietot gaisa pogu. Basus Do, do un Sol, sol spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Fa, fa – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 234
<https://youtu.be/jvcVunCaBXQ>

QR - kods 235
<https://youtu.be/73vmOD1qEW4>

QR - kods 236
<https://youtu.be/yIMQcyrlc0I>

7

4 45 45 56 56 45 45

1,2 1 2,3 1,2 1,2 2,3 2,3 1,2 1,2

C c C c F f F f C c C c G g G g

7

4 45 56 56 45 45 45

1,2 1 2,3 2,3 2,3 1,2 1,2 1,2

G g G g C c C c G g G g C c C c

8–2.attēls. Fokstrota “Buvo gegužis” shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 8.4: „Buvo gegužis”, 2. daļa – abas rokas
(QR - kods 237).

Skatīt video Nr. 8.5: „Buvo gegužis”, 2. daļa – labā roka
(QR - kods 238).

Skatīt video Nr. 8.6: „Buvo gegužis”, 2. daļa – kreisā roka
(QR - kods 239).

Danča otrā puse ir līdzīga pirmajai, tikai tā jāatkārto.

QR - kods 237
<https://youtu.be/ZtHs0nMSX2M>

QR - kods 238
<https://youtu.be/BCYu0dAf-tA>

QR - kods 239
<https://youtu.be/u9ezhSdL82A>

$\bullet = 110$

III 45 45 4 4
II 56 56 45 56 56 45 56 45 7 7
I 2,3 1,2 2,3 1,2 2,3 1,2 2,3 1,2 2,3 1,2 1,4 1,4
C f C c C c C c F f C c C c C c G g G g G g G g

III 4 4 4 5 45
II 7 56 56 5 45
I 1,4 2,3 1 2,3 1 2 1,2
G g G g G g G g G g C c C c C c

8-3. attēls. Fokstota "Aš prieisiu" shēma, 1.-8. takts.

Skatīt video Nr. 8.7: „Aš prieisiu” – abas rokas (QR - kods 240).

Skatīt video Nr. 8.8: „Aš prieisiu” – labā roka (QR - kods 241).

Skatīt video Nr. 8.9: „Aš prieisiu” – kreisā roka (QR - kods 242).

QR - kods 240
<https://youtu.be/p-wTAvD3voM>

Fokstota "Aš prieisiu" melodija sākas ar uztakti, un tai ir mainīgs taktsmērs – 3/4 un 2/4. Melodijā skan tercās – divi taustiņi tiek nospiesti vienlaikus (vienā vai divās rindās). Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus Do, do un Sol, sol spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Fa, fa – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 241
https://youtu.be/vaDdRTp75_g

QR - kods 242
<https://youtu.be/vhgEN4Zji-o>

♩ = 110

III
II
I

2 2 1 2 3 1 2 1,2 1,2 2 1 2 3 1 1,2
C c C c C c C c C c G g G g G g G g G g G g C c C c C c C c

8-4. attēls. Fokstrota "Ar pameni mano miela" shēma, 1.-4. takts.

Skatīt video Nr. 8.10: „Ar pameni mano miela”, 1. daļa – abas rokas (QR - kods 243).

Skatīt video Nr. 8.11: „Ar pameni mano miela”, 1. daļa – labā roka (QR - kods 244).

Skatīt video Nr. 8.12: „Ar pameni mano miela”, 1. daļa – kreisā roka (QR - kods 245).

Šis fokstrots rakstīts 4/4 taktsmērā, melodiju veido attiecīgajos pavadījuma akordos ietilpstošās skaņas. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus Do, do un Sol, sol spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

QR - kods 243
https://youtu.be/EuQhb_hY314

QR - kods 244
<https://youtu.be/BcsqQYOXFaY>

QR - kods 245
<https://youtu.be/0YtreqJxjFI>

III
II
I

2 2 1 2 3 1 2 1,2 1,2 2 1 2 3 1 1,2
C c C c C c C c C c G g G g G g G g G g G g C c C c C c C c

III
II
I

1,2 1,2 1,2 1,2 2,3 1,4 1,4 1,2 1,2 1,2 1,2 2,3 1,4 2,3 2,3
C c C c F f G g G g F f F f F f F f G g F f C c C c C c C c

III
II
I

2,3 2,3 2,3 2,3 1,2 1,2 2,3 1,2 1,2 1,2 1,2 2,3 1,2 1,2
C c C c F f C c C c G g G g G g G g G g G g C c C c C c C c

4
3
4
3
2
1

F
f
C
c
G
g

8–5. attēls. Fokstrola "Ar pameni mano miela" shēma, 5.–12. takts.

Skatīt video Nr. 8.13: „Ar pameni mano miela”, 2. daļa – abas rokas (QR - kods 246).

Skatīt video Nr. 8.14: „Ar pameni mano miela”, 2. daļa – labā roka (QR - kods 247).

Skatīt video Nr. 8.15: „Ar pameni mano miela”, 2. daļa – kreisā roka (QR - kods 248).

Melodijas otrā daļa ir atšķirīga, jo tajā pārsvarā skan tercās. Arī plēšu virziens vairs netiek mainīts vienmērīgi – tās vairāk tiek spiestas, tāpēc izmantojama gaisa poga. Basus spēlē, izmantojot sešus taustiņus: Do, do un Sol, sol spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Fa, fa (gan apakšējā, gan otrajā taustiņu pāri no apakšas 1. rindā) – ar 4. un 3. pirkstu. Ceturtajā taktī basos ir lēcieni, spēlējot Sol, sol, Fa, fa un Do, do, kas varētu sagādāt tehniskas grūtības (skatīt šīs nodarbības 18. vingrinājumu).

QR - kods 246
<https://youtu.be/EwFmxrkclU>

QR - kods 247
<https://youtu.be/VfTmIEhH5Og>

QR - kods 248
<https://youtu.be/4m4DOPK5CqU>

1.

2.

1.

III
II
I

4 4 1,2 4 4 4 3 2,3
C c C c G g G g F f F f F f F f F f G g G g C c C c C c C c

III
II
I

3 3 2 3 4 3 1 1 3 4 2,3
C c C c F f C c G g G g G g G g G g G g C c C c C c C c

III
II
I

2,3 2 1 2 4 4 3 3 4 2 3 1 2 1
C c C c C c C c C c C c G g G g G g G g G g G g

III
II
I

4 3 3 1 2 3 2,3
G g C c G g G g C c C c C c

8–6. attēls. Fokstrota no k/f „Klāvs, Mārtiņa dēls” notis un shēma.

Skatīt video Nr. 8.16: Fokstrots no k/f „Klāvs, Mārtiņa dēls”, 1. daļa
(QR – kods LV-12)

Skatīt video Nr. 8.17: Fokstrots no k/f „Klāvs, Mārtiņa dēls”, 2. daļa
(QR – kods LV-13)

QR - kods LV-12
<https://youtu.be/3VZC8Ga8PCE>

Kinofilma “Klāvs, Mārtiņa dēls” tika uzņemta 1970. gadā netālu no Smiltenes, tāpēc uz tās kāzu ainu spēlēt tika uzaicināts t. s. “Smiltenes veco ļaužu orķestris”⁶, kurā vadošais plēšu instruments bija ieviņas. Viens no skaņdarbiem, ko viņi šajā filmā atskaņoja, bija fokstrots, un to ar savu kapelu nesen atdzīvinājis etnomuzikologs Oskars Patjanko.

Fokstrots izpildāms diezgan mundri, pacilāti un aktīvi. Tam ir divas daļas, katra no tām atkārtojas. Melodija spēlējama galvenokārt 2. un 3. rindā, tikai viens no vajadzīgajiem taustiņiem atrodas 1. rindā. Uz garajām skaņām spēlējami divi taustiņi reizē, veidojot tercās un

QR - kods LV-13
<https://youtu.be/vosJ5G821Fw>

⁶ Oskara Patjanko apraksts par šo fokstrotu kanālā Youtube (<https://www.youtube.com/watch?v=9GsthTVqIM8>).

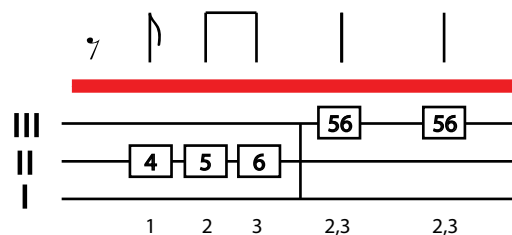
kvartas. Tehniskas grūtības varētu sagādāt melodiskie lēcieni, piemēram 7., 11. un 12. taktī, tāpēc svarīgi ievērot norādīto aplikatūru (īpašu uzmanību pievērš ne īpaši parocīgajai aplikatūrai 10. taktī). Arī ritms šeit ir diezgan sarežģīts un mainīgs – gara ilguma notis mijas ar sīkām nošu vērtībām, īpaši 2. daļā, tāpēc svarīgi neiesākt spēlēt par ātru, lai vēlāk visu paspētu izspēlēt. Tāpat jācenšas noturēt vienmērīgu arī smalko astotdaļnošu pulsu pavadījumā. Shēmā 2. daļā trīs vietās tu pamanīsi mazus komatus starp astotdaļnotīm – tie nozīmē, ka šajā vietā nepieciešama neliela cezūra jeb vienkārši jāatdala notis, starp kurām šis komats ievietots. Iespējams, vairāk nāksies pavigrināties vietās, kur uz ļoti īsu brīdi nomainās plēšu virziens – 5., 10. un 12. taktī. Tā kā 1. daļā ir posms, kurā ilgstoši jāspiež plēšas, 3. taktī noteikti jālieto gaisa poga. Basi spēlējami uz diviem vidējiem taustiņu pāriem ārējā rindā.

Vingrinājumi

1. vingrinājums

Mācies savienot lēcienus melodijā ar tercū.

8–7. attēls.

QR - kods 249
<https://youtu.be/A-75VesUyEk>

Skatīt video Nr. 8.18 (QR - kods 249).

2. vingrinājums

Mācies savienot divas tercās.

8–8. attēls.

QR - kods 250

https://youtu.be/6m9M_fO8r5g

Skatīt video Nr. 8.19 (QR - kods 250).

3. vingrinājums

Mācies savienot dažādās taustiņu rindās spēlējamās divas tercās ar atsevišķu skaņu.

8–9. attēls.

QR - kods 251

https://youtu.be/2G_E-9B-EEQ

Skatīt video Nr. 8.20 (QR - kods 251).

4. vingrinājums

8–10. attēls.

QR - kods 258

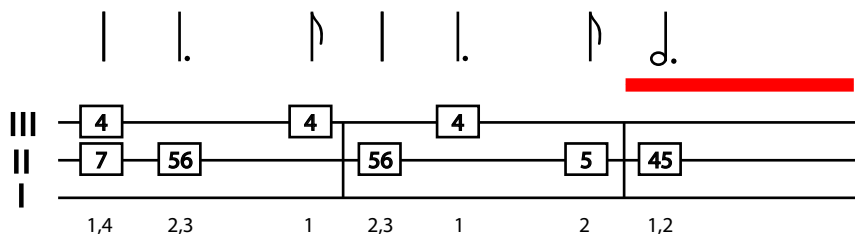
<https://youtu.be/A0GWljkeG2o>

Skatīt video Nr. 8.21 (QR - kods 258).

5. vingrinājums

8-11. attēls.

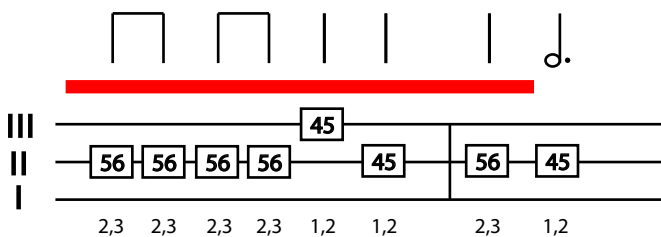
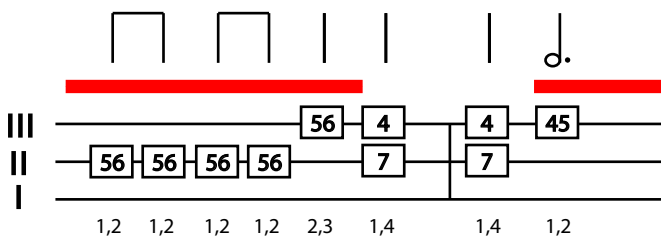
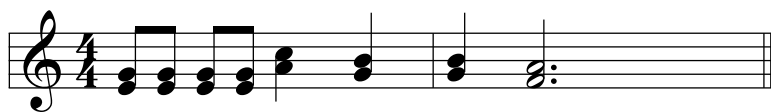
QR - kods 259
<https://youtu.be/7kZu9QElq08>

Skatīt video Nr. 8.22 (QR - kods 259).

6. vingrinājums

Mācies savienot tercās.

8-12. attēls.

QR - kods 262
<https://youtu.be/w5H2RWBYjJc>

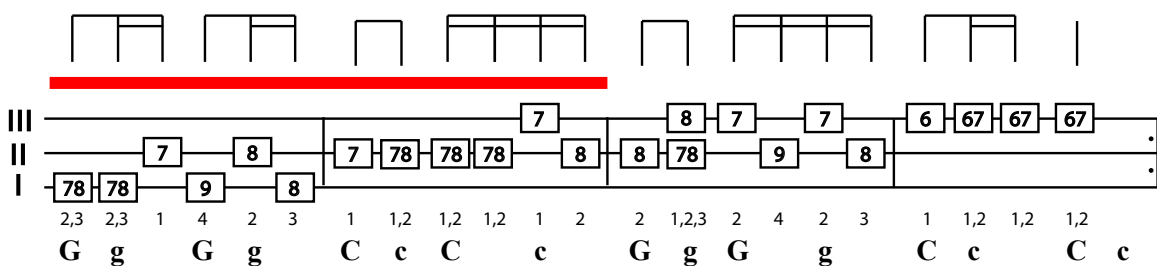
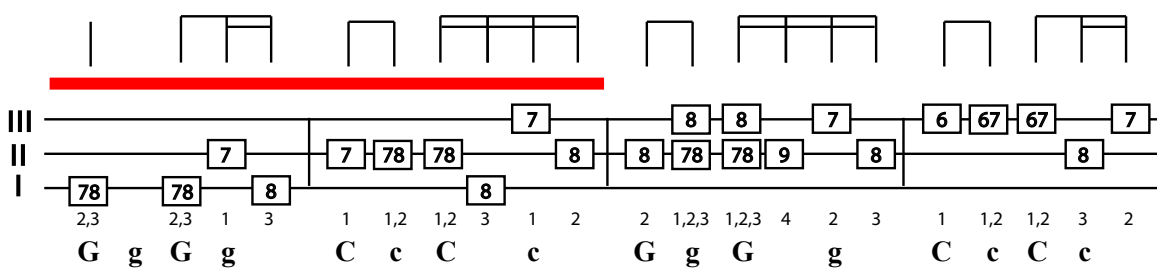
Skatīt video Nr. 8.23 (QR - kods 262).

Devītā nodarbība***Polkas spēle, izmantojot trīs taustiņu rindas***

Šajā nodarbībā mācīsimies spēlēt polkas, kuras atskaņojot, spēlmaņi izmanto visas trīs taustiņu rindas.

♩ = 136

9–1. attēls. "Puodzių polka" shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 9.1: "Puodzių polka", 1. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 266).

Skatīt video Nr. 9.2: "Puodzių polka", 1. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 267).

Skatīt video Nr. 9.3: "Puodzių polka", 1. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 268).

Skatīt video Nr. 9.4: "Puodzių polka", 1. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 269).

Skatīt video Nr. 9.5: "Puodzių polka", 1. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 270).

Skatīt video Nr. 9.6: "Puodzių polka", 1. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 271).

QR - kods 266

<https://youtu.be/GyECQrqAoRc>

QR - kods 267

<https://youtu.be/2xlLlivi0oU>

QR - kods 268

<https://youtu.be/IJUdawyfw44>

QR - kods 269

<https://youtu.be/BbAlHcnGmCc>

QR - kods 270

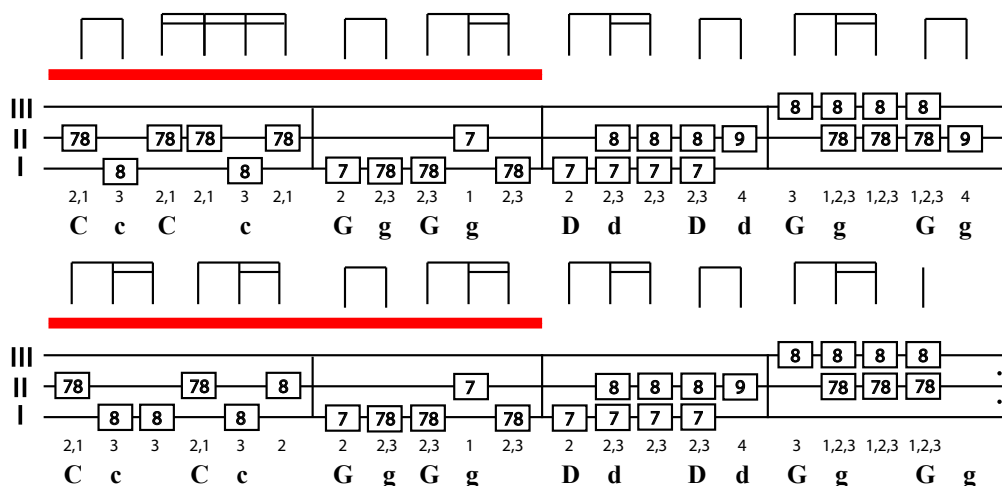
<https://youtu.be/l2LdALYXli4>

QR - kods 271

<https://youtu.be/GIZFLf1USWI>

Šo polku Utenas ekspedīcijas laikā 2004. gadā spēlēja Valents Trainis – muzikants, kurš it visas melodijas spēlē viegli un eleganti, visas notis – kārtīgi un skaidri. Polkas temps ir ātrs. Melodiju spēlē, izmantojot trīs taustiņu rindas: pirmā takts – pirmajā rindā, otrā un trešā takts – otrajā rindā un ceturtā takts – trešajā rindā. Taktu sākumi ir uzsvērti. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus spēlē, izmantojot sešus taustiņus: Sol, sol ar 2. un 1. pirkstu, Do, do ar 4. un 3. pirkstu. Šos basus trešajā un ceturtajā taktī spēlē divus taustiņus zemāk.

9–2. attēls. “Puodžių polka” shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 9.7: “Puodžių polka”, 2. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 272).

Skatīt video Nr. 9.8: “Puodžių polka”, 2. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 273).

Skatīt video Nr. 9.9: “Puodžių polka”, 2. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 274).

Skatīt video Nr. 9.10: “Puodžių polka”, 2. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 275).

Skatīt video Nr. 9.11: “Puodžių polka”, 2. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 276).

Skatīt video Nr. 9.12: “Puodžių polka”, 2. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 277).

QR-code 272

<https://youtu.be/dBsZdn9sZHQ>

QR-code 273

<https://youtu.be/UK9-FI1F-R4>

QR-code 274

<https://youtu.be/t9cHGMXbHkY>

QR-code 275

https://youtu.be/C_hfXo2X5lw

QR-code 276

<https://youtu.be/R08Y3rZEBn8>

QR-code 277

<https://youtu.be/P1WvwGHhNCK>

Otro polkas daļu spēlē, galvenokārt izmantojot divas taustiņu rindas – tikai beigas jāspēlē trešajā rindā. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus spēlē, izmantojot četrus taustiņus: Sol, sol un Re, re – ar 2. un 1. pirkstu, bet Sol, sol – ar 4. un 3. pirkstu.

$\bullet = 136$

III 8 7
II 9 9 8 8 8 7 7 7 6 8
I 8 8 7 8 8 9 10 9 789 789 789 789
3 2 3 1 2 2 3 2 3 1 2 1 3 3 1 2 1 3 4 3 1,2,3 1,2,3 1,2,3 1,2,3
C c C c G g G g D d D d G g G g

III 8 7
II 9 9 8 8 8 8 7 7 6 7 6
I 8 8 7 7 8 8 7 789 789
3 2 3 1 2 2 2 3 2 3 1 2 1 2 1 4 3 4 2 3 1,2,3 1,2,3
C c C c G g G g D d D d G g G g

9–3. attēls. "Bobutēs polka" shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 9.13: "Bobutēs polka", 1. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 278).

Skatīt video Nr. 9.14: "Bobutēs polka", 1. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 279).

Skatīt video Nr. 9.15: "Bobutēs polka", 1. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 280).

Skatīt video Nr. 9.16: "Bobutēs polka", 1. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 281).

Skatīt video Nr. 9.17: "Bobutēs polka", 1. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 282).

Skatīt video Nr. 9.18: "Bobutēs polka", 1. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 283).

Šo polku spēlējis Alģimants Mieļausks. To, tāpat kā citus šī spēlmaņa skaņdarbus, raksturo ātrs temps un maz izrotājumu. Šajā polkā ir daudz sīko nošu vērtību, notis parasti ir secīgas. Melodijas pirmo takti spēlē trešajā un otrajā rindā,

QR - kods 278
<https://youtu.be/n6S9lWi3ePE>

QR - kods 279
<https://youtu.be/4yidBwzt6og>

QR - kods 280
<https://youtu.be/dgk6PET5Gyc>

QR - kods 281
<https://youtu.be/jAFYxtlWdeo>

otro un trešo takti – otrajā un pirmajā rindā, ceturto takti – pirmajā rindā. Kā parasti, spēlējot toniku un subdominanti, plēšas tiek spiestas, spēlējot dominanti – vilktas. Basus Sol, sol un Re, re spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Do, do – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 282
<https://youtu.be/2FpZ2pHrMo0>

QR - kods 283
https://youtu.be/HdGoeZX_K_M

The musical score is presented in two systems. Each system includes a piano (piano) part with a treble and bass staff, and a fingerings (pirkstus) part with a treble and bass staff. The piano part features a melody in the treble staff and a harmonic accompaniment in the bass staff. The fingerings part shows the specific finger numbers (1-5) for each note, with some notes marked with a red bar indicating a specific fingering technique. The notes are labeled with their corresponding letters (F, f, B, b, C, c) and accidentals (sharps, flats, naturals).

9–4. attēls. "Bobutēs polka" shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 9.19: "Bobutēs polka", 2. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 284).

Skatīt video Nr. 9.20: "Bobutēs polka", 2. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 285).

Skatīt video Nr. 9.21: "Bobutēs polka", 2. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 286).

Skatīt video Nr. 9.22: "Bobutēs polka", 2. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 287).

QR - kods 284
<https://youtu.be/TI3iwZpksOo>

QR - kods 285
<https://youtu.be/4ukq4aGLgTg>

Skatīt video Nr. 9.23: "Bobutēs polka", 2. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 288).

Skatīt video Nr. 9.24: "Bobutēs polka", 2. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 289).

QR - kods 286
<https://youtu.be/zxXhIIN8yoc>

QR - kods 287
<https://youtu.be/UNX70I19cY8>

QR - kods 288
<https://youtu.be/2p680YnSlzs>

QR - kods 289
<https://youtu.be/xJ9bazz1f3I>

Otrā polkas daļa spēlējama, izmantojot divas taustiņu rindas. Notis uz stiprajām taktsdaļām (pirmo un otro sitienu) 1. un 5. taktī spēlējamas ar akcentu. Plēšu virziens tiek mainīts atbilstoši akordiem. Basus spēlē, izmantojot 4 taustiņus: Fa, fa (1., 4., 5. un 8. taktī) un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Sibemol, sibemol un Fa, fa (2. un 6. taktī) – ar 4. un 3. pirkstu.

III
II
I

4 3 1 2 2 1 2 3 1 2 2 1 2 3 1 3 1 4 3 1,2,3 1,2,3 1,2,3 3 1

G g G g C c C c D d D d G g G g

9–5. attēls. Polkas “Su Kęstučiu” shēma, 1.–8. takts.

Skatīt video Nr. 9.25: “Su Kęstučiu”, 1. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 290).

Skatīt video Nr. 9.26: “Su Kęstučiu”, 1. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 291).

Skatīt video Nr. 9.27: “Su Kęstučiu”, 1. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 292).

Skatīt video Nr. 9.28: “Su Kęstučiu”, 1. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 293).

Skatīt video Nr. 9.29: “Su Kęstučiu”, 1. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 294).

Skatīt video Nr. 9.30: “Su Kęstučiu”, 1. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 295).

Arī šo polku spēlējis Aļģimants Mieļausks. Tajā ir daudz siko nošu vērtību un notis parasti ir secīgas. Plēšu virziens tiek mainīts vienmērīgi. Basus spēlē, izmantojot četrus taustiņus: Sol, sol (4., 8. takts) un Re, re spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Do, do un Sol, sol (1., 5. takts) – ar 4. un 3. pirkstu.

QR-code 290
https://youtu.be/_SvVq5Fe-wl

QR-code 291
https://youtu.be/NNBBGm6_dkg

QR-code 292
https://youtu.be/XAEVihx5B_A

QR-code 293
https://youtu.be/VD_rRBbo0wg

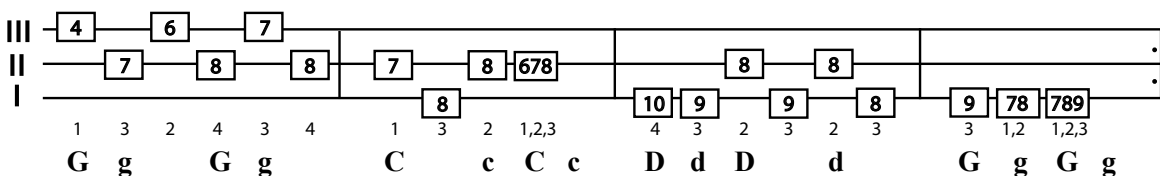
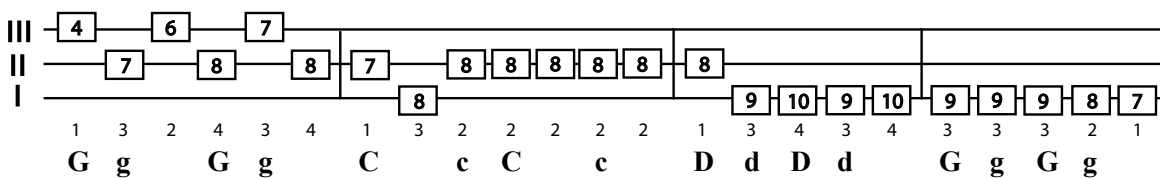
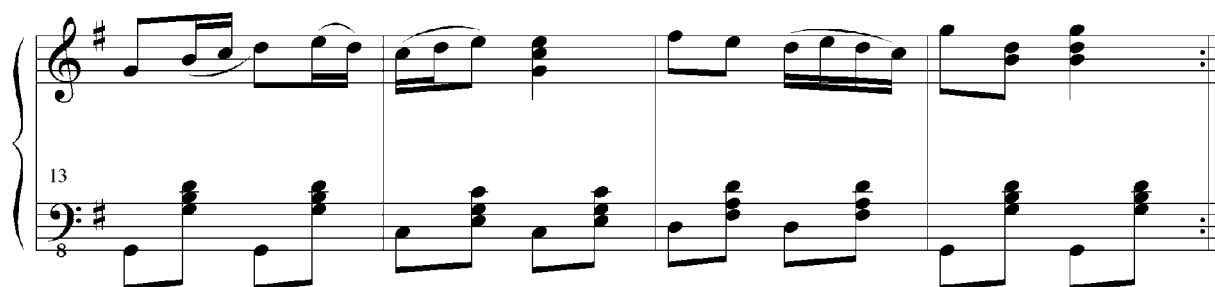
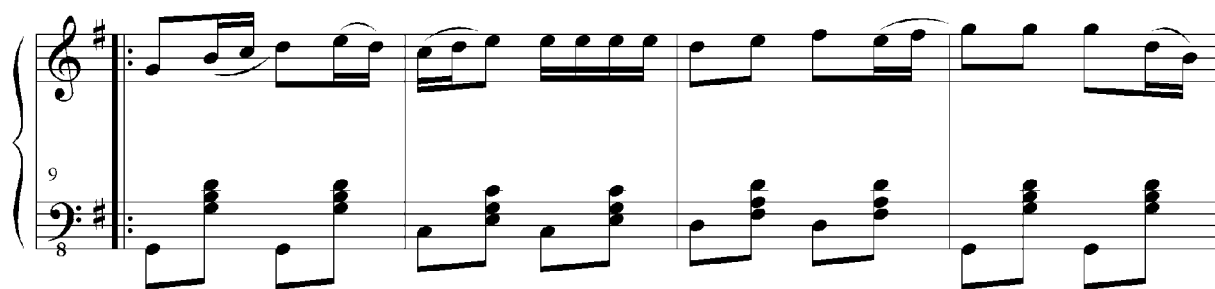

QR-code 294
<https://youtu.be/iTN4fPVpT3I>

QR-code 295
<https://youtu.be/kZfCFDYjXHk>

9–6. attēls. Polkas “Su Kēstučiu” shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 9.31: “Su Kēstučiu”, 2. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 296).

Skatīt video Nr. 9.32: “Su Kēstučiu”, 2. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 297).

Skatīt video Nr. 9.33: “Su Kēstučiu”, 2. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 298).

Skatīt video Nr. 9.34: “Su Kēstučiu”, 2. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 299).

Skatīt video Nr. 9.35: “Su Kēstučiu”, 2. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 300).

Skatīt video Nr. 9.36: “Su Kēstučiu”, 2. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 301).

QR - kods 296
<https://youtu.be/8DCG44RDnQA>

QR - kods 297
<https://youtu.be/BwJF3WTexiE>

QR - kods 298
<https://youtu.be/NkSHn2tG0Ng>

QR - kods 299
<https://youtu.be/O8ngkwCpRjY>

Otrajā skaņdarba daļā melodija spēlējama, izmantojot trīs taustiņu rindas: 1. takts – trešajā, 2. takts – otrajā, 3. un 4. takts – pirmajā rindā. Melodija ir augšupejoša. Plēšu virziens tiek mainīts vienmēri. Basus spēlē, izmantojot četrus

taustiņus: Sol, sol (4., 8. taktī) un Re, re spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Do, do un Sol, sol (1., 5. taktī) – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 300
<https://youtu.be/DJjCfoyOw1o>

QR - kods 301
<https://youtu.be/t8wgjEgNU9Y>

III

II

I

4 4 4 4 5 5 5 5 56 56 56 45 45 45 45 45 45

1 1 1 1 2 2 2 2 3 2,3 2,3 2,3 1,2 1,2 1,2 1,2 1,2

C c C c C c C c C g G g G c C c

III

II

I

7 8 7 6 56 5 6 45 4 6 56 5

3 4 2 3 2 1,2 1 3 1,2 1 3 2,3 2

C c G g C c C c G g G g C c C c

III

II

I

7 8 7 6 56 5 6 45 4 4 567 567

3 4 2 3 2 1,2 1 3 1,2 1,4 1,4 2,3,4 2,3,4

C c G g C c C c F f G g C c C c

9–7. attēls. Eilendera "Smuka, smuka meitiņa" notis un shēma.

Skatīt video Nr. 9.37: „Smuka, smuka meitiņa”, 1. daļa
(QR – kods LV-14)

Skatīt video Nr. 9.38: „Smuka, smuka meitiņa”, 2. daļa
(QR – kods LV-15)

QR - kods LV-14
<https://youtu.be/WRenzvaZQow>

QR - kods LV-15
https://youtu.be/Ox1q3Fig_Xo

Latvijā pastāv īpašs deju žanrs – eilenders. Savulaik tas bijis diezgan populārs, tāpēc tas iekļauts arī šajā grāmatā. LU deju kopas “Dandari” veidotā projekta “Simts danči simtgadei” aprakstā par eilenderu un arī doto piemēru “Smuka, smuka meitiņa” jeb “Brenča eilenderu” teikts: “Reilandera tipa deju aizsākumi meklējami Austrijā un Vācijā ap 19. gadsimta vidu, un tās ir radniecīgas ar vācu Bavārijas polku. Konkrēti šī melodija ir ļoti līdzīga Franča Meisnera (*Franz Meißner*) sacerētajam aizpagājušā gadsimta beigu hitam “Grunevaldē ir koku izole” (*Im Grunewald ist Holzauktion*), kā arī pašas vecākās ne-kristīgās Ziemassvētku skandināvu dziesmas pamatā [...]. Deja “Smuka, smuka meitiņa” tika pierakstīta 1991. gadā Brenčos (Malienas pag.), to teikusi Elfrīda Sināte no Alūksnes rajona. Deju atjaunojis kolektīvs “Dandari” Sniedzes Grīnbergas interpretējumā.”⁷

Šī melodija ar trīsriindu ermoņikām ir ļoti ērti spēlējama, tāpēc īpašu grūtību šeit nav – skaņas ir secīgas, spēlējamās galvenokārt 2. rindā un aizņem vien četru taustiņu diapazonu. Līdz ar to ērtā ir arī aplikatūra, tomēr tai vērts pievērst uzmanību dažās atsevišķās vietās (5., 6., 9. un 10. taktī). Ritmā parādās sešpadsmitdaļnotis, un, iespējams, ka pirmās takts nesasteigta nospēlēšana prasīs laiku. Grūtības varētu sagādāt arī terca priekšpēdējā taktī, kas spēlējama uz taustiņiem divās rindās, kā arī plēšu virziena maiņa uz vājo taktsdaļu (otro astotdaļu) 3. un 4. taktī. Visbeidzot, tā kā plēšu virziena maiņa ir nevienmērīga – trīs ceturtdaļās no skaņdarba taktu skaita plēšas ir jāspiež – dominantes skanēšanas laikā (īpaši 3. un 9. taktī) noteikti jālieto gaisa poga. Pavadījumā galvenokārt tiek lietots otrais taustiņu pāris no augšas – tikai vienā vietā, ieskanoties subdominantei Fa, fa (11. taktī), tiek izmantots otrais taustiņu pāris no apakšas.

⁷ https://www.facebook.com/pg/Dandari-simts-dan%C4%8Di-simtgadei-1092626034206059/posts/?ref=page_internal

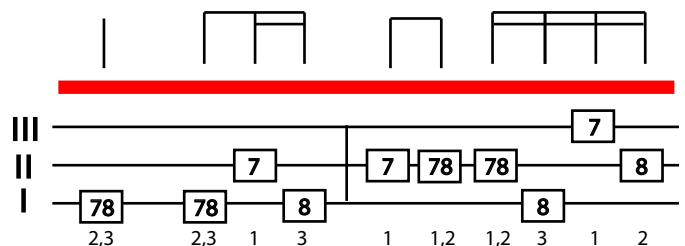

Vingrinājumi

1. vingrinājums

Mācies savienot skaņas pirmajā rindā ar skaņām otrajā un trešajā rindā.

9-8. attēls.

QR - kods 302
<https://youtu.be/wJrTFDHYna4>

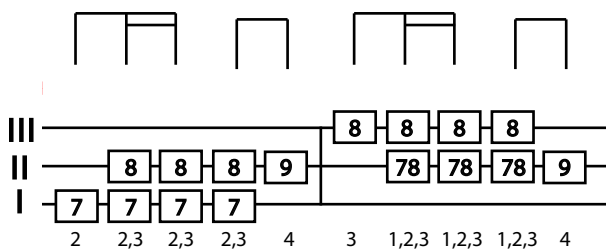

Skatīt video Nr. 9.39 (QR - kods 302).

2. vingrinājums

Mācies savienot skaņas pirmajā rindā ar skaņām otrajā un trešajā rindā.

9-9. attēls.

QR - kods 306
<https://youtu.be/8kqcaEujthI>

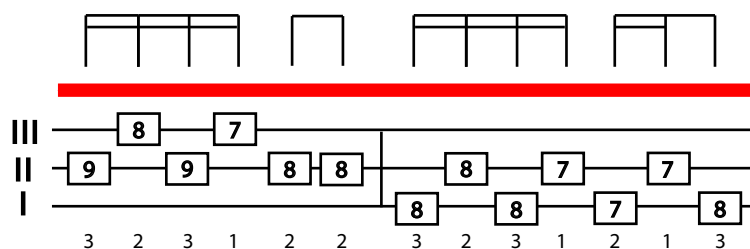
Skatīt video Nr. 9.40 (QR - kods 306).

3. vingrinājums

Mācies savienot skaņas trešajā rindā ar skaņām otrajā un pirmajā rindā.

9–10. attēls.

Skatīt video Nr. 9.41 (QR - kods 307).

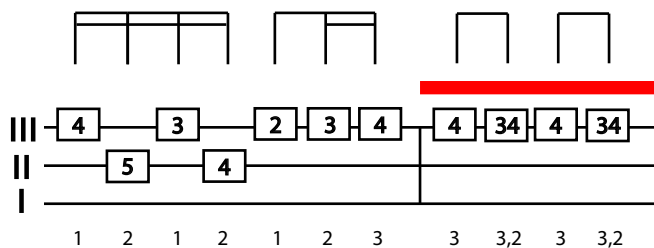
QR - kods 307

<https://youtu.be/uPeljKRTos4>

4. vingrinājums

Mācies savienot secīgas skaņas ar intervāliem melodijā.

9–11. attēls.

Skatīt video Nr. 9.42 (QR - kods 311).

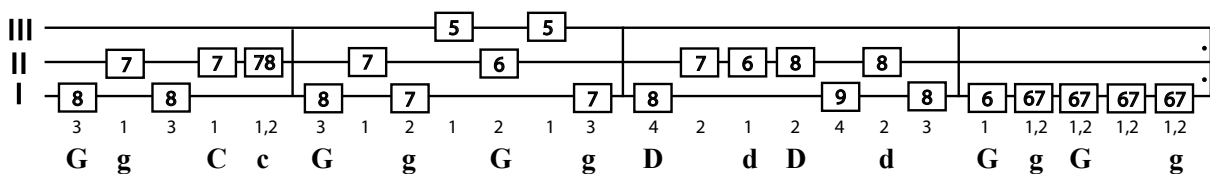
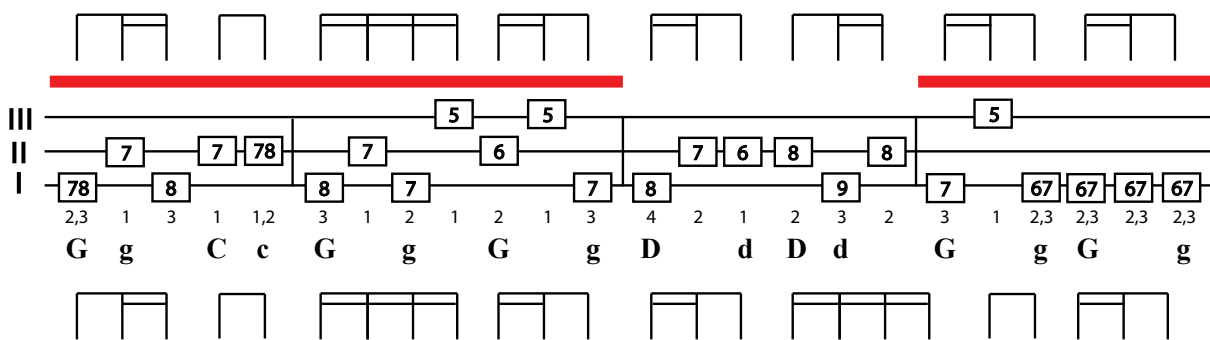
QR - kods 311

<https://youtu.be/U5ABdkzokss>

Desmitā nodarbība**Polkas spēle, izmantojot trīs taustiņu rindas**

Šajā nodarbībā turpināsim mācīties polkas, kuru melodijas spēlējamas, izmantojot trīs taustiņu rindas.

10-1. attēls. "Rimkaus polka" shēma, 1.-8. takts.

Skatīt video Nr. 10.1: „Rimkaus polka”, 1. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 318).

Skatīt video Nr. 10.2: „Rimkaus polka”, 1. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 319).

Skatīt video Nr. 10.3: „Rimkaus polka”, 1. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 320).

Skatīt video Nr. 10.4: „Rimkaus polka”, 1. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 321).

QR - kods 318
<https://youtu.be/GibbWuRyOjk>

QR - kods 319
<https://youtu.be/wn0sftChm-o>

Skatīt video Nr. 10.5: „Rimkaus polka”, 1. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 322).

Skatīt video Nr. 10.6: „Rimkaus polka”, 1. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 323).

QR - kods 320

https://youtu.be/P_mNbTZ0ICs

Šo polku Pēterburgas ermoņiku festivālā Utenā (2010) spēlēja Vitas Rimkus. Šo pašu polku spēlējis arī Arvīds Leščinskis. 5. nodarbībā tā bija Fa mažorā – vienkāršāk spēlējama.

QR - kods 321

<https://youtu.be/xb1eQkYG6Jo>

Polku spēlē, izmantojot trīs taustiņu rindas. Ir svarīgi pievērst uzmanību notīm pirmajā un trešajā rindā (2., 4., 6. takts). Taktu sākumā liekami uzsvāri. Plēšu virziena maiņas nav vienmērīgas – plēšas biežāk tiek spiestas, tāpēc, kā vienmēr šādos gadījumos, lietojama gaisa poga. Basus spēlē, izmantojot četrus taustiņus: Sol, sol un Re, re spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Do, do ar 4. un 3. pirkstu.

QR - kods 322

https://youtu.be/ZileWzD_Mw8

QR - kods 323

<https://youtu.be/jeCMN8p6s1o>

The image displays two systems of musical notation for the 'Rimkaus polka'. Each system consists of a piano (treble) staff and a bass (bass) staff. Below the staves are fingerings and chord diagrams. The first system covers measures 9-16, and the second system covers measures 17-24. The fingerings are indicated by numbers 1-5 in boxes. The chord diagrams show the fingerings for the left hand (I, II, III) and the right hand (I, II, III). The chords are labeled with letters C, c, G, g, D, d, and G, g. The fingerings for the right hand are: 3 2 3 1 3 2 3 1 2 1 2 1 4 3 1,2 3 4 3 1 2,3,4 2,3,4 2,3,4. The fingerings for the left hand are: 9 8 7 8 7 6 8 8 8 8 6 789 789 789. The fingerings for the right hand are: 3 2 3 1 3 2 3 1 2 1 2 1 4 3 1,2 3 4 3 1 2,3,4 2,3,4 2,3,4. The fingerings for the left hand are: 9 8 7 8 7 6 8 8 8 8 6 789 789 789. The fingerings for the right hand are: 3 2 3 1 3 2 3 1 2 1 2 1 4 3 1,2 3 4 3 1 2,3,4 2,3,4 2,3,4.

10–2. attēls. “Rimkaus polka” shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 10.7: „Rimkaus polka”, 2. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 324).

Skatīt video Nr. 10.8: „Rimkaus polka”, 2. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 325).

Skatīt video Nr. 10.9: „Rimkaus polka”, 2. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 326).

Skatīt video Nr. 10.10: „Rimkaus polka”, 2. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 327).

Skatīt video Nr. 10.11: „Rimkaus polka”, 2. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 328).

Skatīt video Nr. 10.12: „Rimkaus polka”, 2. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 329).

Polkas otrā daļa ir līdzīga pirmajai. Šeit jāpievērš uzmanība ne tikai notīm pirmajā un trešajā rindā, bet arī lēcieniem melodijā (7., 8. takts). Plēšu virziena maiņas nav vienmērīgas – plēšas biežāk tiek spiestas. Basus spēlē, izmantojot četrus taustiņus: Sol, sol un Re, re spēlē ar 2. un 1. pirkstu, bet Do, do – ar 4. un 3. pirkstu.

QR - code 324
<https://youtu.be/eUC2GpY26O8>

QR - code 325
<https://youtu.be/piqR0fpGL2k>

QR - code 326
<https://youtu.be/YhC53rkgeJY>

QR - code 327
<https://youtu.be/LoPtCsEtHd4>

QR - code 328
<https://youtu.be/CHJl3Cu0HsM>

QR - code 329
<https://youtu.be/g3QTl9fOq4k>

10–3. attēls. “Vasalausko polka” shēma, 1.–8. takts.

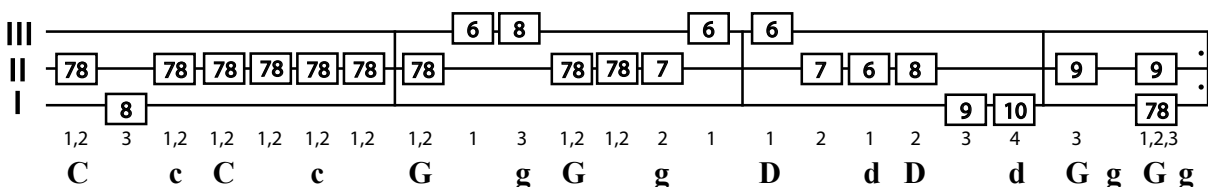
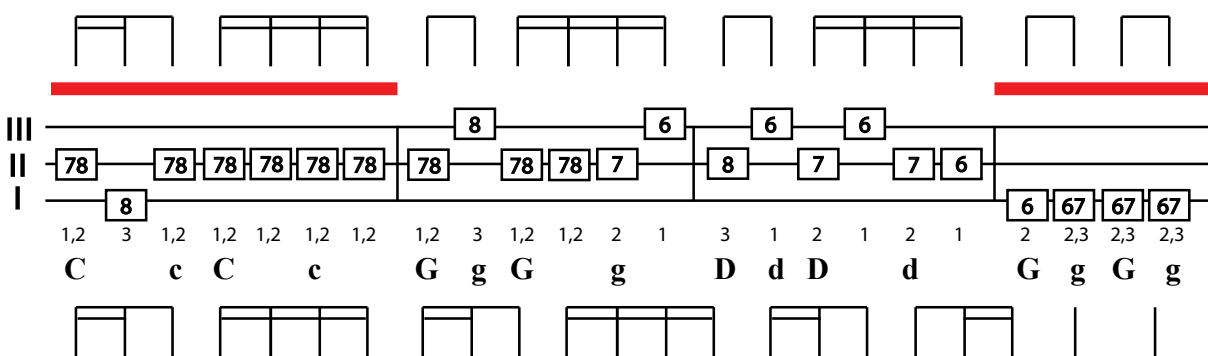
Skatīt video Nr. 10.18: „Vasalausko polka”, 1. daļa, 2. rinda – kreisā (QR - kods 335).

Šo polku spēlējis Alģimants Mielausks. Arī šajā polkā ir sīkas nošu vērtības, un te parādās lēcieni melodijā. Bieži sešpadsmitdaļnotis tiek spēlētas, nospiežot vienu taustiņu. Plēšu virziena maiņas nav vienmērīgas – plēšas biežāk tiek spiestas. Basus spēlē, izmantojot divus taustiņus: Sol, sol un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

QR - kods 335

<https://youtu.be/ROmpJGYRNUU>**10-4. attēls. „Vasalausko polka” shēma, 9.-16. takts.**

Skatīt video Nr. 10.19: „Vasalausko polka”, 2. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 336).

Skatīt video Nr. 10.20: „Vasalausko polka”, 2. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 337).

Skatīt video Nr. 10.21: „Vasalausko polka”, 2. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 338).

Skatīt video Nr. 10.22: „Vasalausko polka”, 2. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 339).

Skatīt video Nr. 10.23: „Vasalausko polka”, 2. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 340).

Skatīt video Nr. 10.24: „Vasalausko polka”, 2. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 341).

QR - kods 336

<https://youtu.be/mvSjhEgBaAM>

QR - kods 337

<https://youtu.be/rbjlXgxKyX0>

QR - kods 338

<https://youtu.be/Vi1s02-FaAQ>

QR - kods 339
<https://youtu.be/RYcMApDB34k>

QR - kods 340
<https://youtu.be/kmVfj7z8bfM>

QR - kods 341
<https://youtu.be/N0xDKspGDkM>

[illegible]

Skatīt video Nr. 10.25: „Trapnausko polka”, 1. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 342).

Skatīt video Nr. 10.26: „Trapnausko polka”, 1. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 343).

Skatīt video Nr. 10.27: „Trapnausko polka”, 1. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 344).

QR - kods 342
<https://youtu.be/luL9mBgqEyo>

Skatīt video Nr. 10.28: „Trapnausko polka”, 1. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 345).

Skatīt video Nr. 10.29: „Trapnausko polka”, 1. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 346).

Skatīt video Nr. 10.30: „Trapnausko polka”, 1. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 347).

Arī šo polku spēlējis Alģimants Mieļausks. Polkas melodija spēlējama galvenokārt divās taustiņu rindās. Melodijā ir ne tikai līdzieni gājieni, bet arī lēcieni. Dažkārt sešpadsmitdaļnotis jāspēlē, spiežot vienu taustiņu. Plēšu virziena maiņas ir vienmērīgas. Basus Sol, sol un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

QR - kods 343
<https://youtu.be/2WR5q9itOBY>

QR - kods 344
<https://youtu.be/P5Mlax1-kMg>

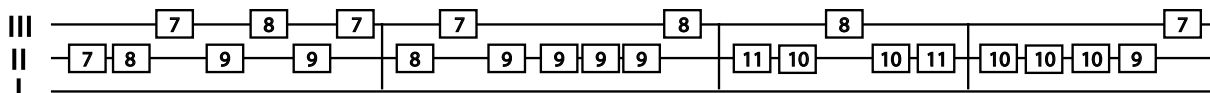
QR - kods 345
<https://youtu.be/TlzEM8ZcsBM>

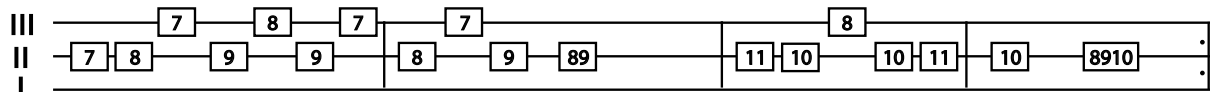
QR - kods 346
<https://youtu.be/IsDhNUpjcrs>

QR - kods 347
<https://youtu.be/5AYLrVO5mh0>

1 2 1 3 2 3 1 2 1 2 2 2 2 1 4 3 1 3 4 3 3 3 2 1
C c C c C c C c G g G g C c C c

1 2 1 3 2 3 1 2 1 3 2,3 4 3 1 3 4 3 1,2,3
C c C c C c C c G g G g C c C c

10–6. attēls. “Trapnausko polka” shēma, 9.–16. takts.

Skatīt video Nr. 10.31: „Trapnausko polka”, 2. daļa, 1. rinda – abas rokas (QR - kods 348).

Skatīt video Nr. 10.32: „Trapnausko polka”, 2. daļa, 2. rinda – abas rokas (QR - kods 349).

Skatīt video Nr. 10.33: „Trapnausko polka”, 2. daļa, 1. rinda – labā roka (QR - kods 350).

Skatīt video Nr. 10.34: „Trapnausko polka”, 2. daļa, 2. rinda – labā roka (QR - kods 351).

Skatīt video Nr. 10.35: „Trapnausko polka”, 2. daļa, 1. rinda – kreisā roka (QR - kods 352).

Skatīt video Nr. 10.36: „Trapnausko polka”, 2. daļa, 2. rinda – kreisā roka (QR - kods 353).

QR - kods 348

<https://youtu.be/tpFXy42UMF0>

QR - kods 349

<https://youtu.be/iVANqd1RF-8>

QR - kods 350

<https://youtu.be/gHSme4p9iUg>

QR - kods 351

https://youtu.be/KmC_k5IN0ek

QR - kods 352

<https://youtu.be/HB2x3yr-xfQ>

QR - kods 353

<https://youtu.be/ipsXQxx1nDQ>

Otrajā polkas daļā melodija spēlējama, izmantojot divas taustiņu rindas. Melodiju spēlē otrajā oktāvā, tālab taustiņu numuri dažkārt apzīmēti ar divciparu skaitli. Plēšu virziena maiņas nav vienmērīgas – plēšas biežāk tiek spiestas. Basus Sol, sol un Do, do spēlē ar 2. un 1. pirkstu.

III
II
I

2 1 3 2 1 2 2 4 2 3 1 2 2 2 4 2 3 2

C c C c G g G g D d D d

III
II
I

1 1 3 2 4 3 2 3 1 3 2 3 1 2 4 4 1 1 2 3

G g G g G g A a G g G g D d D d

III
II
I

3 3,4 1 2 2 1 1 4 2 4 1 2 3 1 2 3

G g G g E e E e A a A a D d D d

1. 2.

III
II
I

3 3 1 3 1 3 6,7,8 2,3,4

G g G g G g G g

10-7. attēls "Asara polka" notis un shēma.

Skatīt video Nr. 10.37: „Asara polka”, 1. daļa (QR – kods LV-16).

Skatīt video Nr. 10.38: „Asara polka”, 2. daļa (QR – kods LV-17)

Skatīt video Nr. 10.39: „Asara polka”, nobeigums (QR – kods -18)

Visbeidzot viena melodija no izcilā latviešu trīsriindu ermoņiku spēles meistara Alberta Medņa pūra. Alberts dzima un jaunību pavadīja Latgalē, Baltinavā, un tur, acīmredzot, sastapis vienu no trim muzikantiem, no kuriem Alberts ietekmējies un kurus saucis par ļoti labiem. Salīdzinot sevi ar viņiem, Mednis mēdz apgalvot, ka nav sasniedzis pat vidējo līmeni no tā, ko spējuši viņi. Šo muzikantu sauca Jānis Asaris, un no viņa Alberts iemācījies polku, ko atskaņo vienmēr, kad tiek intervēts.

QR - kods LV-16
https://youtu.be/3cuP5D-_w0s

QR - kods LV-17
<https://youtu.be/5oILWjWYw0s>

QR - kods LV-18
<https://youtu.be/pkhQQJbNmss>

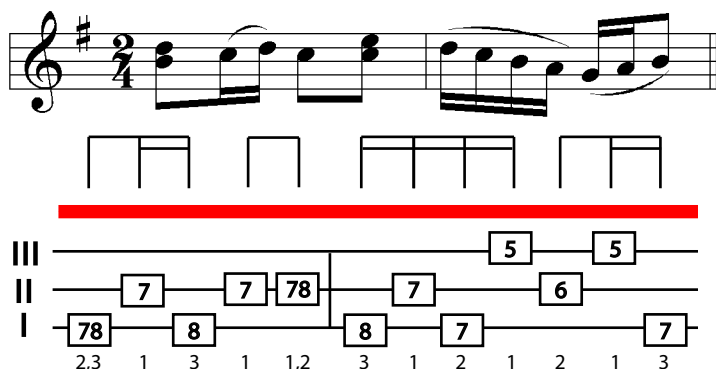
“Asara polka”⁸ ir tipisks instrumentāls skaņdarbs, un tai ir interesanta forma – tā sastāv no divām daļām, kas atkārtojas gan savā starpā, gan pašas par sevi, un atšķirīga nobeiguma. Nereti tradicionāliem instrumentāliem skaņdarbiem raksturīga tonalitāšu pāreja no vienas citā, un tāpat ir šajā polkā – sākoties Do mažorā, tā ātri vien pāriet Sol mažorā, savukārt nobeigumā ieskanas gan paralēlais, gan II pakāpes minors, kas piešķir mūzikai brīnišķīgu nokrāsu. “Asara polkai” piemīt virtuozs, skaista melodija, kas spēlējama smalki, viegli un eleganti. Tā spēlējama visās trijās rindās un sastāv galvenokārt no vienbalsīgām akorda skaņām un secīgām pārgājiskām, kā arī dažiem lēcieniem. Nobeigumā gan jāiezīmē pēdējais trijskanis. Aplikatūra ir ļoti parocīga, kā radīta šim instrumentam. Ritmiskajā zīmējumā sastopamas sešpadsmitdaļnotis un sinkopes. Plēšu virziena maiņa 2. un nobeiguma daļā ir nevienmērīga – šeit plēšas vairāk spiežamas, tāpēc 7. un 11. taktī noteikti izmantojama gaisa poga. No mažora basiēm pavadījumā spēlējami tie, kas atrodas uz abiem augšējiem taustiņu pāriem ārējā rindā, taču jaunums ir divi šeit sastopamie minoru akordi – La, la (A, a) atrodami kreisās puses iekšējā rindā uz otrā taustiņu pāra no augšas, savukārt Mi, mi (E, e) – uz augšējā taustiņu pāra tajā pašā rindā.

Vingrinājumi

1. vingrinājums

Mācies savienot skaņas pirmajā taustiņu rindā ar skaņām otrajā un trešajā rindā.

10–8. attēls.

Skatīt video Nr. 10.40 (QR - kods 354).

QR - kods 354
<https://youtu.be/AzzovPIrRFE>

2. vingrinājums

III ————— 5 — 5 —
II — 9 — 8 — 7 — 8 — 7 — 6 —
I — 3 — 2 — 3 — 1 — 3 — 2 — 3 — 1 — 2 — 1 — 2 — 1 — 4 —

10–9. attēls.QR - kods 357
<https://youtu.be/oJyAMZ3nmnw>

Skatīt video Nr. 10.41 (QR - kods 357).

3. vingrinājums

Mācies savienot secīgas skaņas, intervālus un akordus.

III —————
II — 8 — 8 — 8 —
I — 67 — 8 — 6 — 789 — 789 — 789 —
3 1,2 3 4 3 1 2,3,4 2,3,4 2,3,4

10–10. attēls.QR - kods 358
<https://youtu.be/KvKz6ltRpdg>

Skatīt video Nr. 10.42 (QR - kods 358).

4. vingrinājums

III —————
II — 8 — 8 — 11 — 10 —
I — 67 — 6 — 6789 — 6789 — 6789 —
3 1,2,3 4 3 1 1,2,3,4 1,2,3,4 1,2,3,4

10–11. attēls.QR - kods 359
<https://youtu.be/QxWvszVYCek>

Skatīt video Nr. 10.43 (QR - kods 359).

5. vingrinājums

Mācīes savienot secīgas skaņas un nospēlēt atkārtotas tercās.

III 8 6
II 78 78 78 78 78 78 78 78 78 7
I 8
1,2 3 1,2 1,2 1,2 1,2 1,2 1,2 3 1,2 1,2 2 1

10–12. attēls.

QR - kods 364
<https://youtu.be/RyLNkws1-P8>

Skatīt video Nr. 10.44 (QR - kods 364).

6. vingrinājums

Mācīes savienot secīgas skaņas, lēcienus melodijā un akordus.

III 6
II 7 6 8 9 9
I 9 10 78
1 2 1 2 3 4 3 1,2,3

10–13. attēls.

QR - kods 366
<https://youtu.be/3NIQ11k5zBQ>

Skatīt video Nr. 10.45 (QR - kods 366).

Paldies par centību un pacietību! Ļoti ceram, ka šis meto-
diskais materiāls tev šķita saprotams, interesants un liet-
derīgs! Aicinām neapstāties pie sasniegtā, bet turpināt
muzicēt jau augstākā līmenī – tiekoties un mācoties no
vietējiem un kaimiņvalstu muzikantiem, kā arī apvienojot
spēkus un unikālos instrumentu tembrus ansambļu muzi-
cēšanā, kas brīnišķīgā veidā liktu atdzimt Pēterburgas er-
moņiku pielietojumam un neatkārtojamam skanējumam!

Raimonds Garsons, Ilona Dzērve-Tālute
PĒTERBURGAS ERMOŅIKU SPĒLE

Ievada autors Ilmārs Pumpurs

Redaktore Velga Polinska

Maketētēja Sandra Lipska

Vāka fotogrāfe Arita Strode-Kļaviņa

Videooperators Andris Priedītis

Mācību materiāli pieejami bez maksas biedrības mājaslapā: www.muzikanti.lv

Materiāla vai tā fragmentu pārpublicēšana vai jebkāda cita izmantošana
bez saskaņošanas ar autoru nav atļauta.

© Skaņumāja, 2018

© Raimondas Garsonas, Ilona Dzērve-Tālute, 2018

*Jūsu vērtējumam un praktiskai lietošanai tiek nodota biedrības
"Skaņumāja" izlolota un programmas Erasmus+ atbalstīta*
Baltijas reģiona tradicionālo mūzikas instrumentu spēles mācību
grāmatu sērija, kas izveidota, sadarbojoties tautas mūzikas
spēlmaņiem un skolotājiem no biedrībām
"Skaņumāja" (Latvija), "Virbel" (Igaunija) un Utenos TKC
(Lietuva). Veidojot šo projektu, mūsu mērķis bija palīdzēt saglabāt
reģionam raksturīgo instrumentu spēli un popularizēt efektīvas,
tradicionālo spēles tehniku apguvei īpaši veidotas mācību metodes.
Mācību līdzekļus var lietot personas bez iepriekšējām mūzikas
zināšanām, un e-grāmatas formā tie ir pieejami visplašākajam
interesentu lokam.*

Līdzfinansē
Eiropas Savienības
Erasmus+ programma

* Projekts "Transfers of the traditional instrument play training methodology's good practices" (2016-1-LV01-KA204-022669)